

КУРС ENLACED

Насоки за
преподавателя

Co-funded by
the European Union

Съдържание

Урок 1. Говори свободно. Свободата на словото и нейните граници.....	7
Предвидени резултати от обучението.....	7
А. Четене с разбиране, лексика и слушане с разбиране: Естеството на фалшивите новини.....	7
А. I. Четене с разбиране	7
А. II. Лексика	8
Праг I.....	9
А.III. СЛУШАНЕ С РАЗБИРАНЕ	10
Праг II	12
Б. Четене с разбиране, граматика и слушане с разбиране: Управление на дезинформацията.....	13
Б. I. Четене с разбиране	13
Б. II. Граматика	13
Праг III.....	15
Б. III. Слушане с разбиране	15
В. Говорене	17
Праг IV.....	19
Г. Писане	20
ОСНОВНА ЗАДАЧА	21
ДИСКУСИЯ И РАЗМИСЪЛ.....	21
Урок 2. Проверка на истината: фалшиви новини и медийна грамотност	24
Предвидени резултати от обучението.....	24
А. Четене с разбиране, лексика и слушане с разбиране: Естеството на фалшивите новини.....	24
А.I. Четене с разбиране	24
А.II. Лексика.....	25
Праг I.....	26
А.III. Слушане с разбиране	26
Праг II	29
Б. Четене с разбиране, граматика и слушане с разбиране: Управление на дезинформацията.....	29
Б. I. Четене с разбиране	29
Б. II. Граматика	30
Праг III.....	31
Б. III. Слушане с разбиране	31
В. Говорене	33
Праг IV.....	33
Г. Писане	33
ОСНОВНА ЗАДАЧА	34
ДИСКУСИЯ И РАЗМИСЪЛ.....	34
Урок 3. Включете се: Гражданска ангажираност и младежко участие.....	35
Предвидени резултати от обучението.....	35
А. Четене с разбиране, лексика и слушане с разбиране: Мотивация за участие.....	35
А. I. Четене с разбиране	35
А.II. Лексика.....	36

ПРАГ I.....	37
А.ІІІ. СЛУШАНЕ С РАЗБИРАНЕ	37
ПРАГ II	40
РАЗДЕЛ Б. ЧЕТЕНЕ С РАЗБИРАНЕ, ГРАМАТИКА И СЛУШАНЕ С РАЗБИРАНЕ:	
Свободата на словото в епохата на изкуствения интелект	40
Б. I. Четене с разбиране	41
Б. II. Граматика	41
ПРАГ III.....	42
Б.ІІІ. СЛУШАНЕ С РАЗБИРАНЕ	42
РАЗДЕЛ В. ГОВОРЕНЕ	46
Праг IV	47
РАЗДЕЛ Г. ПИСАНЕ	48
ОСНОВНА ЗАДАЧА	49
Урок 4. Ние и те: Стереотипи, идентичност и приобщаване	52
А. Четене с разбиране, лексика и слушане с разбиране: Стереотипи, идентичност и приобщаване	52
А. I. Четене с разбиране	52
А. II. Лексика	53
Праг I.....	54
А. ІІІ. СЛУШАНЕ С РАЗБИРАНЕ.....	54
Праг II	55
РАЗДЕЛ Б. ЧЕТЕНЕ С РАЗБИРАНЕ, ГРАМАТИКА И СЛУШАНЕ С РАЗБИРАНЕ	56
Б. I. Четене с разбиране	56
Б. II. ГРАМАТИКА.....	57
ПРАГ III.....	58
Б. ІІІ. СЛУШАНЕ С РАЗБИРАНЕ	59
РАЗДЕЛ В. ГОВОРЕНЕ	61
РАЗДЕЛ Г. ПИСАНЕ.....	64
ОСНОВНА ЗАДАЧА	64
РАЗДЕЛ Д. ДИСКУСИЯ И РАЗМИСЪЛ	65
Урок 5. Власт и протест: Демокрация, гражданска активност и несъгласие	67
Предвидени резултати от обучението.....	67
Видеозапис	67
А. Четене с разбиране, лексика и слушане с разбиране: Власт, протест и демокрация: несъгласието като жизненоважен елемент от промяната....	68
А.І. Четене с разбиране	68
А. II. Лексика	70
Праг I.....	72
А. ІІІ. Слушане с разбиране	72
Праг II	76
Б. Четене с разбиране, граматика и слушане с разбиране: Взаимодействието на властта, протестите, демокрацията, гражданската активност и несъгласието.....	76
Б. I. Четене с разбиране	76
Б. II. Граматика	79
Праг III.....	81
Б. ІІІ. Слушане с разбиране	81
В. Говорене	83

Праг IV	85
Г. Писане	85
ОСНОВНА ЗАДАЧА	86
ДИСКУСИЯ И РАЗМИСЪЛ.....	87
Урок 6. Вашето дигитално Аз	88
Предвидени резултати от обучението.....	88
Видеозапис	88
А. Четене с разбиране, лексика и слушане с разбиране: Фалшиви акаунти	89
А. I. Четене с разбиране	89
А. II. Лексика	91
Праг I.....	92
А. III. Слушане с разбиране	92
Праг II	94
Б. Четене с разбиране, граматика и слушане с разбиране: Дигитална отговорност.....	95
Б. I. Четене с разбиране	95
Б. II. Граматика	98
Праг III.....	99
Б. III. Слушане с разбиране	99
РАЗДЕЛ В. ГОВОРЕНЕ	101
Праг IV.....	103
Г. ПИСАНЕ.....	104
ОСНОВНА ЗАДАЧА	105
ДИСКУСИЯ И РАЗМИСЪЛ.....	106
Урок 7. Екологично гражданство	107
Предвидени резултати от обучението.....	107
А. Четене с разбиране, лексика и слушане с разбиране: Последници от климатичните промени	107
А. I. Четене с разбиране	107
А. II. Лексика.....	109
Праг I.....	109
А. III. Слушане с разбиране	109
Праг II	111
Б. Четене с разбиране, граматика и слушане с разбиране: Как университетът може да помогне за справяне с климатичните промени	111
Б. I. Четене с разбиране	111
Б. II. Граматика	113
Праг III.....	113
Б. III. Слушане с разбиране	113
В. Говорене	114
Праг IV.....	114
Г. ПИСАНЕ.....	115
ОСНОВНА ЗАДАЧА	115
ДИСКУСИЯ И РАЗМИСЪЛ.....	116
Урок 8. Справедливостта е в нашите ръце: Етично поведение в ежедневието	117
Предвидени резултати от обучението.....	117

А. Четене с разбиране, лексика и слушане с разбиране: Смелостта да говорим: Младите хора в защита на демократичните ценности.....	118
А.І. Четене с разбиране	118
А. ІІ. Лексика	119
Праг І.....	120
Разбиране на справедливостта и етиката	120
А.ІІІ. Слушане с разбиране	120
Праг ІІ	122
Б. Четене с разбиране, граматика и слушане с разбиране: По какво правото се различава от правосъдието?	123
Б. І. Четене с разбиране	123
Б. ІІ. Граматика	124
Праг ІІІ.....	125
Б. ІІІ. Слушане с разбиране	125
В. Говорене	127
ПРАГ ІV	128
Г. Писане. Справедливост и етика в университета.....	128
ОСНОВНА ЗАДАЧА	130
ДИСКУСИЯ И РАЗМИСЪЛ.....	130
Урок 9. Когато световите се сблъскват: Межкултурна комуникация и конфликти.....	132
Предвидени резултати от обучението.....	132
Видеозапис	133
А. Четене с разбиране, лексика и слушане с разбиране: Езикова дилема	133
А. І. Четене.....	133
А. ІІ. Лексика	134
Праг І.....	135
А.ІІІ. Слушане с разбиране	135
Праг ІІ	136
Б. Четене с разбиране, граматика и слушане с разбиране: Разбирайте и се свързвайте.....	137
Б. І. Четене	137
Б. ІІ. Граматика	137
Праг ІІІ.....	138
Б. ІІІ. Слушане с разбиране	139
В. ГОВОРЕНЕ	140
Праг ІV	140
Г. Писане	140
ОСНОВНА ЗАДАЧА	141
ДИСКУСИЯ И РАЗМИСЪЛ.....	141
Урок 10. Вашият глас, вашата сила	143
Предвидени резултати от обучението.....	143
Видеозапис	143
А. Четене с разбиране, лексика и слушане с разбиране: Гласът на активния гражданин.....	144
А. І. Четене.....	144
А. ІІ. ЛЕКСИКА	144
Праг І.....	145
А.ІІІ. Слушане с разбиране	146

Праг II	147
Б. Четене с разбиране, граматика и слушане с разбиране: Твоят глас в действие.....	148
Б. I. Четене	148
Б. II. Граматика	148
ПРАГ III.....	149
Б. III. Слушане	149
В. ГОВОРЕНЕ	150
Праг IV	151
РАЗДЕЛ Г. ПИСАНЕ	151
ОСНОВНА ЗАДАЧА	152
ДИСКУСИЯ И РАЗМИСЪЛ.....	152

Урок 1. Говори свободно. Свободата на словото и нейните граници

Предвидени резултати от обучението

Знания:

- Разбиране на ключови понятия, свързани със свободата на словото, езика на омразата и техните правни/социални граници.
- Разпознаване на лексика и граматика, свързани с дебати, аргументация и предаване на чужда реч.
- Осъзнаване на глобални и европейски гледни точки относно свободата на изразяване в демократични контексти.

Умения:

- Анализиране на ситуации, свързани със свободата на словото и езика на омразата, и ясно представяне на аргументи.
- Провеждане на проучвания и обобщаване на резултатите на български (предложения, постове).
- Създаване на медийни продукти (напр. подкасти, изявления) със структурирана аргументация и убедителен език.

Нагласи:

- Уважение към различни гледни точки, като същевременно се прави критичен анализ на езика на омразата.
- Отговорност при балансиране на правата със социалната отговорност.
- Активна гражданска ангажираност в насърчаването на демократичния диалог

Ценности:

- Ценене на свободата на изразяване като демократичен принцип.
- Подкрепа на достойнството, равенството и недискриминацията.
- Ангажираност към аргументиран дебат, основан на доказателства, и към конструктивно несъгласие.

А. Четене с разбиране, лексика и слушане с разбиране: Естеството на фалшивите новини

А. I. Четене с разбиране

1. Прочетете текста и разсъждавайте върху въпросите.

Примерни отговори на предварителните въпроси

Трябва ли да има граници на свободата на словото?

Версия 1: Да, защото думите могат да нараняват хората.

Версия 2: Да, трябва да има граници за обидни и опасни изказвания.

Версия 3: Не напълно, но трябва да има правила срещу омраза и заплахи.

Кой трябва да решава кога речта вреди?

Версия 1: Мисля, че държавата трябва да създава ясни закони.

Версия 2: В университета това трябва да решава университетското ръководство.

Версия 3: Най-добре е обществото, университетът и държавата да работят заедно.

2. Прочетете следния текст и помислете върху вредните ефекти от езика на омразата.

Насоки

Преди четенето се активират предварителните знания чрез кратък разговор по темата и се изясняват основните понятия, необходими за разбирането на текста. По време на четенето вниманието се насочва към откриването на основните идеи във всеки абзац и към сравняването на различните гледни точки. Студентите се насърчават да четат критично, като отбелязват твърдения, с които са съгласни или не са съгласни. След прочита се организира дискусия, насочена към аргументирано изразяване на мнение, сравняване на различни модели за регулиране на свободата на словото и осмисляне на предизвикателствата в дигиталната среда.

2. Отбележете твърденията, свързани с текста, като верни или грешни.

1. Вярно
2. Грешно (Обяснение: В текста се казва, че много европейски държави имат закони срещу езика на омразата. Например Германия забранява отричането на Холокоста и нацистките символи. Тоест в Европа съществуват такива закони..)
3. Вярно
4. Грешно (Обяснение: Текстът посочва обратното: студентът е бил наказан (отстранен) заради публикуването на противоречиви мнения онлайн. Университетът е сметнал, че това е език на омразата.)
5. Вярно

А. II. Лексика

1. Свържете думите с техните дефиниции.

Насоки

Преди изпълнението на задачата се активират предварителните знания на студентите чрез кратко обсъждане на основните понятия и, при необходимост, се дават кратки примери. Обяснява се, че упражнението има за цел да развие лексиката, свързана с демокрацията, свободата на словото и медийната грамотност. По време на работата студентите се насърчават първо да прочетат всички термини и определения, след което да съотнесат двойките, използвайки контекста и метода на елиминиране. Проверката се

извършва чрез обсъждане на отговорите и кратко изясняване на значението и употребата на новата лексика.

Правилни отговори:

- 1 – Б
- 2 – Г
- 3 – Д
- 4 – В
- 5 – А

2. Попълнете празните места с дума или фраза от списъка в правилната форма. Всяка дума/фраза може да се използва само веднъж.

Списък с думи:

дигитални платформи • клевета • цензура • език на омразата
• свобода на словото

Отговори:

- 1 – свободата на словото
- 2 – език на омразата
- 3 – цензура
- 4 – дигитални платформи
- 5 – клевета

Праг I

Насоки

Образователни цели

След изпълнение на Прага студентите трябва да могат:
да дефинират свободата на словото в демократично общество;
да различават мнение от език на омразата;
да разбират защо институциите и платформите имат право да ограничават определени изказвания;
да правят връзка между права и отговорности.

Очаквани затруднения

Студентите могат да смесват цензура със законно ограничение.
Някои могат да възприемат ограничаването на езика на омразата като пълна забрана на мнение.
При нужда преподавателят пояснява, че не всяко ограничение е цензура, а често е защита на други основни права.

Сценарий:

Вие сте част от инициативата FreeVoice. Тя помага на студентите да говорят за демократични ценности.

В Университета Новаленд един студент е наказан. От Университета твърдят, че публикациите му са език на омразата. Студентът възразява, че това е свобода на словото.

Отговори:

Въпрос 1 (Цифра 1) Какво е основното определение за „свобода на словото“ в демократично общество? – Б) Правото на хората да изразяват идеи и да участват в дискусии, без да се нарушава законът – **3**

Въпрос 2 (Цифра 2) Кое от следните действия се смята за език на омразата? – Б) Публикуване на заплахи или призови за насилие към група хора – **8**

Въпрос 3 (Цифра 3) Кой подход е типичен за регулирането на езика на омразата в Европа? – А) Забрана на съдържание, което нарушава достойнството и равенството – **6**

Въпрос 4 (Цифра 4) Защо социалните мрежи могат да ограничават публикации с език на омразата? – А) За да защитят уязвими групи и да предотвратят насилие – **0**

4-цифрен код: 3860

А.ІІІ. СЛУШАНЕ С РАЗБИРАНЕ

Насоки

Преди слушането се активират предварителните знания чрез кратко обсъждане на темата и се изясняват основните понятия, необходими за разбирането на текста. При необходимост се преговаря ключовата лексика, свързана със свободата на словото, демократичните ценности и езика на омразата. Вниманието на студентите се насочва към съдържанието чрез въпрос за прогнозиране, който стимулира формулирането на предположения и създава нагласа за активно слушане.

1. Слушайте аудиозапис 1 и отговорете на следните въпроси:

Примерни отговори:

1.

- Защото държавите имат различна история и опит с пропаганда, насилие или дискриминация.
- Защото културните ценности и представите за това кое е обидно са различни.
- Защото законодателството в някои страни защитава почти всички форми на реч (като в САЩ), докато други поставят акцент върху защита на уязвими групи (както в Европа).

2.

- Те могат да премахват постове и да ограничават профили, което влияе на това какво виждат потребителите.
- Техните правила често определят кои теми се приемат като безопасни и кои като опасни.
- Някои хора смятат, че това защитава обществото, докато други мислят, че това води до цензура и по-малко свобода на изразяване.

2. Слушайте записа отново и отбележете твърденията като верни или грешни.

Отговори:

1. вярно
2. грешно (Обяснение: Според текста на аудиозаписа много европейски държави имат по-строги закони срещу езика на омразата. Те се стремят да защитят уязвимите групи и да предотвратят дискриминацията. Следователно е навярно, че няма правила.)
3. вярно
4. грешно (В текста ясно се казва, че студентът е бил наказан заради онлайн публикации. Това означава, че действията му са довели до последствия. В текста се подчертава, че границата между свободата и вредата често е трудна за определяне, но последствия все пак съществуват.)
5. вярно

3. Слушайте аудиозапис 2 за свободата на словото и отговорете на следните въпроси:

Отговори:

- Къде в древността се появява идеята за свободата на словото?
 - В древна Гърция, особено в Атина.
 - На Събранието, където гражданите обсъждали закони и решения за града.
- Кои философи от 18 век подкрепят правото на хората да изразяват мнението си?
 - Джон Лок и Волтер
 - И двамата са вярвали, че свободното изразяване прави обществото по-добро.

4. Слушайте отново аудиозапис 2 и изберете правилния отговор (А, Б, В или Г) на всеки въпрос.

Отговори:

1. В)
(Обяснение: **В Древна Гърция.** В текста се казва, че идеята за свободно изразяване започва още в древна Атина, където гражданите са имали право да говорят на събрания и да обсъждат важни въпроси.)
2. А)
(Обяснение: **Обсъждали закони и решения.** Текстът обяснява, че в Атина хората са участвали активно в управлението, като са обсъждали закони и решения. Те не са избирали цар, защото Атина е била демокрация.)
3. В
(Обяснение: **Джон Лок.** В текста се споменават философи от 18 век, включително Джон Лок, който защитава правото на хората да изразяват свободно мислите си. Томас Едисон и Нютон не са свързани с тази тема.)
4. А

(Обяснение: **Първата поправка на Конституцията.** Текстът ясно посочва, че свободата на словото в САЩ е защитена от Първата поправка. Другите два документа не се занимават с права и свободи по този начин.)

5. Г

(Обяснение: **За да могат хората да споделят идеи и да участват в обществото.** Записът подчертава, че свободата на словото е важна, защото позволява на хората да изразяват мнения, да задават въпроси и да бъдат активни в обществения живот. Другите два отговора не са свързани с темата.)

Праг II

Дигитална реч и граници на изразяването

Вие сте част от екип на FreeVoice, който изследва границата между свободното изразяване и речта на омразата в социалните мрежи. За да получите достъп до дигиталния архив на университета, трябва да свържете четири термина с техните дефиниции.

Насоки

Упражнението има за цел да подпомогне разбирането и разграничаването на понятията **свободно изразяване, обида или омраза, социални мрежи и гражданска активност**, както и да обогати активния речник по темата за дигиталната комуникация. В хода на работата се развиват умения за работа с понятия и дефиниции, анализ, съпоставяне, критично мислене и участие в дискусия. Акцентът се поставя върху формирането на отговорно поведение в дигитална среда и уважение към различните гледни точки. При необходимост преподавателят изяснява разликата между свободното изразяване като право, гражданската активност като действие и обидната или омразната реч като поведение, което нарушава достойнството и правата на другите.

Отговори:

1. Свободно изразяване - Правото на хората да изразяват своите мисли и идеи.
2. Обида или омраза - Думи или действия, които обиждат хора или подтикват към омраза.
3. Социални мрежи - Платформи в интернет, където хората публикуват мнения, снимки и видеа.
4. Гражданска активност - Дейности, чрез които гражданите участват в обществения и политическия живот.

Б. Четене с разбиране, граматика и слушане с разбиране: Управление на дезинформацията

Б. I. Четене с разбиране

1. Прочетете текста и помислете какви са основните притеснения, свързани с използването на изкуствен интелект за създаване на онлайн съдържание.

Примерен отговор 1:

Основното притеснение е, че ИИ може да разпространява много фалшиви новини значително по-бързо, отколкото човек. Това може да обърка хората и да направи трудно различаването на истината.

Примерен отговор 2:

Някои хора се тревожат, че ИИ може да създава език на омразата или вредно съдържание без контрол. Така обществото може да бъде изложено на по-голям риск.

Примерен отговор 3:

Буди тревога и въпросът кой носи отговорност, ако ИИ създаде опасно или обидно съдържание – потребителят, компанията или програмистът.

2. Изберете правилния отговор (А, Б, В или Г) на всеки въпрос.

Отговори и обяснения:

1. Б – Свободата на словото позволява да се споделят идеи и критики.
2. А – ИИ може да създава текст, музика и изображения.
3. Б – Заплахите и инструкциите за престъпления не са защитени.
4. Б – Някои експерти се тревожат, че ИИ разпространява фалшива или вредна информация.
5. Г – Платформите имат законово задължение да реагират бързо, когато съдържанието нарушава закона.

Б. II. Граматика

1. В изреченията по-долу словоредът е неправилен. Препишете ги и поправете словореда.

Отговори:

1. Човек трябва винаги да носи отговорност за думите си.
2. В демократично общество всички различни мнения трябва да бъдат уважавани.
3. Всеки може свободно да изразява своето мнение.
4. Законът поставя граници, когато се нарушават правата на другите хора.
5. Важно е общественият дебат да бъде открит и честен.

Словоредът в българския език

💡 Насоки

Обяснете, че в българския език най-често се използва следния модел за словоред:

Подлог + Сказуемо + Допълнение + Обстоятелствени пояснения

Това е неутралният словоред, използван в официалната и писмената реч. Словоредът служи за разграничаване на:

- **темата** – известната информация (поставя се обикновено в началото).
- **ремата** – новата, най-важната информация (поставя се обикновено в края).

Българският език позволява промяна на словореда, защото граматичните отношения се изразяват и чрез членуването. Промяната на позицията измества смисловия център.

Образуване на прилагателни имена

Обяснете, че прилагателните в българския се образуват чрез **наставки**, **промени в основата** или чрез **използване на съществителни като основа за прилагателни**.

Подчертайте, че прилагателните съгласуват своята форма по **род, число и определеност** според съществителното.

Пример:

ученик → ученически ваканции; студент → студентски общежития

Най-разпространени наставки за образуване на прилагателни са:

Представете основните модели чрез таблица:

Наставка	Пример съществително → прилагателно	Обяснение
-ски / -ска / -ско	ученик → ученически, България → български	произход, принадлежност
-ов / -ова / -ово	народ → народен → народов? → народово (рядко)	по-често за лични имена → Петров, Иванов
-ен / -на / -но	човек → човечен, камък → каменен	характеристика
-овски	цар → царски / царствени → царски	официалност, принадлежност
-ичен, -ична, -ично	история → историчен; техника → техничен	научност, принадлежност към област
-овен / -ствен	чест → честен, власт → властен	качество / абстрактност

Подчертайте, че прилагателните променят окончанието според граматичния род и число:

- български студент

- българска култура
- българско село
- български градове

2. Напиши прилагателното име, образувано от съответното съществително.

Отговори:

културната
съвременния
различни
истинско
Съвременното

Праг III

Употреба на съществителни имена в множествено число

Насоки

Упражнението има за цел да затвърди знанията на студентите за образуването и правилната употреба на съществителните имена в множествено число, като ги поставя в смислов и комуникативен контекст, свързан със свободата на словото и дигиталната среда. В хода на работата студентите упражняват разпознаването и образуването на формите за множествено число, избират подходяща дума според контекста и прилагат граматичните си знания в практически задачи, използвайки лексика, свързана с обществени и дигитални теми.

Отговори

1. мнения
2. клубове
3. коментари
4. правила
5. студенти
6. гледни точки

Б. III. Слушане с разбиране

1. Слушайте аудиозапис 3 на диалога между двама студенти и отговорете на следните въпроси:

Възможни отговори

1.

- За да спре езика на онлайн омразата.
- За да защити студентите от обидни коментари.
- За да намали конфликтите в университетската общност.

2.

- Да има среща, на която всички да обсъдят новите правила.

- Студентите да могат да споделят своето мнение и притеснения.
- Университетът да слуша както критиките, така и нуждата от защита.

2. Слушайте аудиозаписа отново и изберете правилния отговор (А, Б, В или Г) на всеки въпрос.

Отговори и обяснения

1. Б – Да ограничат някои публикации.
2. А – За да спре езика на омразата.
3. Б – Че правилата ще бъдат форма на цензура.
4. Б – Че понякога са обидни.
5. А – Да има среща за обсъждане на правилата.

3. Преди да изслушате аудиозапис 4 за езика на омразата и вредата, която причинява, отговорете на следните въпроси:

1. Как според вас думите могат да влияят на чувствата на хората?
2. Виждали ли сте онлайн коментар, който ви е изглеждал обиден или неприятен? Как се почувствахте?

1.

Примерен отговор 1:

Думите могат да направят човека щастлив, когато са мили. Но могат и да го наранят, ако са обидни или груби.

Примерен отговор 2:

Според мен думите имат голяма сила. Те могат да дадат подкрепа, но могат и да причинят тъга или стрес.

Примерен отговор 3:

Хората реагират различно, но лошите думи често оставят лошо чувство и могат да намалят самочувствието.

2.

Примерен отговор 1:

Да, виждал/а съм. Почувствах се неприятно, защото коментарът беше несправедлив и груб.

Примерен отговор 2:

Да, и се почувствах тъжен/тъжна. Мисля, че хората трябва да бъдат по-внимателни онлайн.

Примерен отговор 3:

Да, и се ядосах, защото коментарът атакуваше човек без причина. Струва ми се, че такива неща не трябва да се пишат.

4. Слушайте отново аудиозапис 4 и отговорете на следните въпроси:

1. Какво означава „език на омразата“ според разказа?
2. Как може да се чувства човек, когато чува обидни коментари често?
3. Какви места могат да започнат да избягват хората заради страх от обиди?

4. Какво се случва със самочувствието на човек, изложен на език на омразата?
5. Какво можем да направим, ако забележим език на омразата онлайн или на живо?

Отговори:

1. Думи или коментари, които обиждат хора заради техните лични качества, като раса, религия или пол.
2. Тъжен, уплашен, несигурен.
3. Университета, работното място или обществени места.
4. Може да стане ниско; човек може да се чувства по-малко уверен.
5. Да го докладваме или да потърсим помощ от възрастен, преподавател или приятел.

В. Говорене

Насоки

Преди началото на дискусията се уточняват правилата за уважително общуване, като се поставя акцент върху аргументираното изразяване на мнение, зачитането на различните гледни точки и недопускането на лични нападки или обиден език. При необходимост се припомнят подходящи езикови средства за изразяване на съгласие, несъгласие и формулиране на заключение, които подпомагат изграждането на конструктивен и академичен диалог.

1. Отговорете на следните въпроси:

1. Кога според вас една дума е просто мнение, а кога може да нарани човек?

Примерен отговор:

Една дума може да бъде мнение, когато обясняваме какво мислим. Тя наранява, когато обижда или унижава друг човек или група.

2. Кой трябва да решава какво е позволено онлайн: държавата, институциите или хората?

Примерен отговор:

Според мен всички трябва да участват. Държавата създава закони, институциите следят правилата, а хората трябва да бъдат внимателни какво пишат.

3. Как социалните мрежи променят начина, по който говорим?

Примерен отговор:

Те правят общуването по-бързо, но понякога и по-грубо. Хората пишат по-импулсивно и забравят да бъдат учтиви.

4. Защо е важно да има и свобода на словото, и уважение към другите?

Примерен отговор:

Свободата ни позволява да говорим, но уважението помага думите ни да не нараняват другите. И двете са важни за добър разговор.

5. Как можем да говорим спокойно, дори когато не сме съгласни?

Примерен отговор:

Можем да слушаме другия, да говорим тихо и да използваме учтиви думи. Важно е да мислим преди да отговорим.

2. Ролева игра

Насоки

Преди ролевата игра се припомнят правилата за уважително общуване и се преговаря ключовата лексика за изразяване на мнение, емоции и търсене на компромис. Подчертава се, че основната цел е конструктивното решаване на конфликт чрез подходящи езикови стратегии, а не убеждаването на събеседника на всяка цена. В хода на дейността студентите последователно представят позицията си, аргументират я, изразяват отношението си към ситуацията и достигат до общо решение, като използват учтиви и подходящи езикови средства.

Примерни реплики:

Ролева игра 1: Коментар в социалните мрежи

Студент А (автор на коментара):

„Аз не исках да обидя никого.“

„Исках само да кажа своето мнение.“

„Мога да го напиша по-спокойно следващия път.“

Студент Б (чувства се наранен):

„Коментарът ми се стори обиден.“

„Тонът беше твърде остър.“

„Искам да говорим по-учтиво.“

Ролева игра 2: Правила в университета

Студент А (подкрепя правилата):

„Мисля, че правилата ще защитят студентите.“

„Някои онлайн коментари са много груби.“

„Добре е да има граници.“

Студент Б (против правилата):

„Страх ме е, че това е цензура.“

„Студентите трябва да имат право да говорят.“

„Не искам мненията ни да бъдат ограничавани.“

Ролева игра 3: Спор в класната стая

Студент А (емоционален):

„Аз подкрепям това мнение.“

„Може би говоря твърде силно, извинявай.“

„Искам да ме чуеш.“

Студент Б (иска спокойствие):

„Можем да говорим по-спокойно.“

„Искам да разбера твоята гледна точка.“

„Нека се уважаваме, докато спорим.“

Ролева игра 4: Докладване на обиден пост

Студент А (иска да докладва):

„Постът е обиден за много хора.“

„Мисля, че трябва да го докладваме.“

„Искам хората да се чувстват защитени.“

Студент Б (мисли, че е просто мнение):

„Според мен това е само мнение.“

„Не съм сигурен, че трябва да го докладваме.“

„Как можем да разберем дали е опасно?“

Ролева игра 5: Свобода на мнение в онлайн дискусия

Студент А:

„Аз просто изразих личното си мнение по темата. Не съм искал да обидя никого.“

„Смятам, че всеки има право да казва какво мисли, особено в университетска среда.“

„Може би съм използвал по-рязък тон, но идеята ми беше да провокирам дискусия.“

Студент

Б:

„Разбирам, че имаш мнение, но начинът, по който го написа, прозвуча обидно.“

„Някои хора могат да се почувстват засегнати от такива думи.“

„Мисля, че можем да обсъждаме темата по-спокойно и уважително.“

Студент А:

„Добре, приемам критиката. Можех да формулирам мисълта си по-внимателно.“

„Ще се опитам да изразявам позицията си без лични нападки.“

Студент Б:

„Това би било много по-добре. Така всички ще се чувстват свободни да участват.“

„В крайна сметка целта е диалог, а не конфликт.“

Насоки

Оценка на процеса и езика

- ✓ Препоръчайте критерии за оценяване:
 - учтивост на формулировките
- ✓ аргументация
- ✓ активно слушане
- ✓ достигане до решение

Праг IV

Основни принципи на свободата на словото

Насоки

Упражнението има за цел да затвърди основните принципи на свободата на словото чрез езикова и логическа задача. Чрез подреждането на разбъркани букви студентите развиват умения за разпознаване на ключови понятия, свързване на абстрактни идеи с конкретни езикови форми и прилагане на

правописни и словообразователни знания. Акцентът се поставя върху разбирането на връзката между свободата на изразяване, личната отговорност и необходимостта от самоконтрол в общуването.

Отговори:

1. свободно изразяване - С
2. отговорност - О
3. самоконтрол - С

Код: СОС

Г. Писане

1. Писане на предложение

Примерно предложение

Мисля, че нашият университет има нужда от инициатива за по-уважителна онлайн комуникация. Понякога в социалните мрежи студентите пишат обидни коментари, които причиняват стрес и предизвикват лоши чувства. Това пречи на приятната атмосфера в университета.

Нашето предложение е да се организира кръгла маса на тема „Добрата онлайн комуникация“. На нея студентите ще научат как да изразяват мнението си спокойно и без да нараняват другите.

Инициативата ще помогне на общността да бъде по-силна и по-приятелска. Вярваме, че така университетът ще стане по-безопасно и уважително място за всички.

Насоки

Критерии за оценка на писане на предложение

1. Ясна идея и цел на предложението (0–5 т.)

- Текстът ясно показва какво се предлага и защо.
- Проблемът или ситуацията са кратко описани.

2. Структура (0–5 т.)

- Има начало, основна част и заключение.
- Изреченията са подредени логично.

3. Конкретност на предложението (0–5 т.)

- Ясно е какво трябва да се направи.
- Използвани са прости, ясни действия („да се въведе“, „да се организира“).

4. Езикова коректност (0–5 т.)

- Изреченията са граматично правилни.
- Няма много правописни или пунктуационни грешки.

Максимален брой точки: 20

ОСНОВНА ЗАДАЧА

Напишете пост в социалните мрежи в рамките на 200 думи, който отразява студентското мнение по казуса, изложен в началото на урока.

Примерен пост

В последните дни случаят от Новаленд предизвика много дискусии сред младите хора. Студентът е бил отстранен заради публикуване на противоречиви онлайн мнения. Според университета това е език на омразата, а според студента – свободно изразяване на мнение. Като част от FreeVoice смятам, че е важно да говорим за този проблем внимателно и честно.

Свободата на словото е основна ценност в демократичните общества. Тя ни позволява да поставяме въпроси, да критикуваме и да участваме активно в общественния дебат. Но тази свобода върви и с отговорност. Когато публикуваме нещо онлайн, думите ни могат да достигнат до хиляди хора и да им повлияят по различен начин. Затова трябва да внимаваме дали нашите думи не нараняват или унижават други хора.

В случая от Новаленд е важно да се направи разлика между политическо мнение и реч, която атакува определена група. Вярвам, че университетът трябва да обясни по-ясно защо смята поста за опасен. В същото време студентът трябва да разбере как думите му могат да бъдат възприети.

За мен границата е следната: свободата на словото свършва там, където започва вредата за други хора. Нашата задача като млади журналисти е да търсим истината, да задаваме въпроси и да насърчаваме уважителния разговор.

ДИСКУСИЯ И РАЗМИСЪЛ

Насоки

Дейността има за цел да развие критическото мислене, уменията за аргументирано изразяване на мнение и осъзнаването на личната и общностната отговорност в комуникацията. Чрез дискусията се насърчава изграждането на култура на уважителен диалог в онлайн и офлайн среда. Работата може да се организира като фронтална дискусия, работа по групи или кръг на мненията, като студентите представят устно или записват основните си идеи. Важно е предварително да се създадат ясни правила за участие, свързани с активно слушане, уважение към различните гледни точки и аргументирано изразяване.

Въпрос 1

Как можем да използваме свободата на словото по отговорен и уважителен начин в нашето ежедневие?

Насочете Студентите да:

- дават примери от училищния и онлайн живот;

- разграничават мнение от обида;
- обсъждат значението на думи като **отговорност, самоконтрол, уважение**.

Подпомагащи въпроси:

„Всичко ли, което можем да кажем, е редно да кажем?“

„Как думите ни влияят на другите?“

Примерен отговор:

Можем да говорим честно, но и учтиво. Трябва да изразяваме мнението си без да обиждаме или нападаме другите. Добре е да мислим как думите ни могат да се отразят на хората около нас.

Въпрос 2

Как според вас технологиите променят начина, по който общуваме и спорим онлайн?

Насочете Студентите да:

- посочат както положителни, така и отрицателни ефекти;
- обсъждат анонимността, бързината и липсата на личен контакт;
- направят сравнение между онлайн и лице в лице общуване.

Подпомагащи въпроси:

„По-лесно ли е да бъдем груби онлайн?“

„Какво се губи и какво се печели в дигиталната комуникация?“

Примерен отговор:

Технологиите правят общуването по-бързо и лесно, но и по-емоционално. Хората често пишат без да мислят. Онлайн спорът може да стане по-груб, защото не виждаме лицето и чувствата на другия.

Въпрос 3

Какво можем да направим като общност, за да намалим обидното съдържание и да насърчим по-спокойния диалог?

Насочете студентите да:

мислят в посока **обща правила и ценности**;
предложат конкретни действия (докладване, подкрепа, диалог);
осъзнаят ролята на всеки член на общността.

Подпомагащи въпроси:

„Кой носи отговорност – само институциите или и ние?“

„Как можем да реагираме, когато станем свидетели на обида?“

Примерен отговор:

Можем да докладваме обидни коментари, да насърчаваме уважителен език и да даваме добър пример. Важно е да слушаме другите и да показваме, че мненията могат да се споделят спокойно.

Co-funded by
the European Union

Урок 2. Проверка на истината: фалшиви новини и медийна грамотност

Предвидени резултати от обучението

Знания:

- Разбиране какво е дезинформация в университета и как се разпространяват фалшиви новини.
- Познаване на основна лексика, свързана с академичната етика, кризисната комуникация и проверката на информация онлайн.
- Разбиране на основни правила за формална комуникация.

Умения:

- Критично мислене и проверяване дали информацията онлайн е вярна или фалшива.
- Създаване на кратки и ясни съобщения за формална комуникация в кризисни ситуации на български език.

Нагласи:

- Отговорно отношение към споделянето на информация в университета.
- Вземане на решения на базата на факти и ясна комуникация.

Ценности:

- Истината и уважението към хората – защита от фалшиви обвинения и лоша репутация.
- Справедливост и прозрачност в университетската среда.

А. Четене с разбиране, лексика и слушане с разбиране: Естеството на фалшивите новини

А.1. Четене с разбиране

1. Прочетете текста и разсъждавайте върху това защо фалшивите новини се разпространяват по-бързо от истинските според проучването на MIT (Масачузетски технологичен институт)?

А. Предварителна дискусия

- Случвало ли ви се е да прочетете новина в интернет или в социалните мрежи, която по-късно се оказва фалшива? Как разбрахте, че не е вярна?
- Според вас защо фалшивите новини се разпространяват по-бързо от истинските в социалните мрежи?

Насоки:

Преди дискусията се припомня значението на понятието „фалшива новина“ и се представя кратък пример за невярна или подвеждаща информация. Подчертава се, че целта на дейността е споделяне на опит и обсъждане на стратегии за разпознаване на дезинформация, без да се търси обвинение на конкретни лица.

Студентите се насърчават да споделят примери от онлайн средата и да анализират причините, поради които хората вярват и разпространяват невярна информация. Дискусията се насочва към развиване на критично мислене чрез обсъждане на начини за проверка на източници и отговорно споделяне на съдържание. Преподавателят поддържа подкрепяща атмосфера, в която различните мнения се приемат и обсъждат аргументирано.

Б. Четене на текста

Насоки:

Помолете студентите да прочетат текста. Задайте им няколко въпроса:

- Каква е основната тема на текста?
- Какви видове фалшиви новини се споменават?
- Какво показва проучването на Масачузетския технологичен институт в САЩ?
- Какво решение предлага авторът?

След това помолете студентите да разсъждават върху въпроса от учебника „защо фалшивите новини се разпространяват по-бързо от истинските според проучването на Масачузетски технологичен институт“.

2 Отбележете твърденията, свързани с текста, като верни или грешни.

Правилни отговори:

1. Б) грешно

(Обяснение: Фалшивите новини не се създават само за забавление. Те могат да имат политически цели или да донесат печалба.)

2. А) вярно

3. Б) грешно

(Обяснение: Проучването на MIT показва, че фалшивите новини се разпространяват по-бързо от истинските.)

4. Б) грешно

(Обяснение: Хумористичните новини се правят за забавление или подигравка, а не за объркване на хората.)

5. А) вярно

А.ІІ. Лексика

1. Свържете думите с техните дефиниции

1 – Б

2 – Д

3 – А

4 – В

5 – Г

2. Изберете правилната дума/фраза от списъка, за да попълните празните места. Всяка дума/фраза може да се използва само веднъж.

1. фалшивите новини

2. слух
3. фалшифицират
4. заблудят
5. проверяват

Праг I

1. Б) – 2

(Обяснение: В текста е ясно посочено, че фалшивите новини са „неверни или подвеждащи новини“)

2. А) – 8

(Обяснение: Според проучването на MIT, „Хората, а не само автоматизирани програми (ботове), са основният източник на разпространение на лъжливата информация.“)

3. Г) – 6

(Обяснение: Текстът казва, че медиите проверяват факти, за да гарантират, че хората получават вярна информация.)

4. Б – 9

(Обяснение: Фалшивите новини често се разпространяват, когато хората споделят съдържание без да проверят дали е вярно.)

Правилен код: 2 8 6 9

А.ІІІ. Слушане с разбиране

1. Слушайте запис 1 *„Как да научим студентите да разпознават фалшивите новини“* и разсъждавайте върху следните въпроси:

- Какво представлява програмата „Критичното четене на новини“ и как помага на студентите?
- Защо е важно студентите да проверяват информацията в няколко надеждни източника?

А. Предварителна дискусия

- Случвало ли ви се е вие или ваш приятел да споделите новина в интернет, която по-късно се оказа фалшива? Как се почувствахте? Какво направихте след това?
- Когато четете новина онлайн, как проверявате дали е вярна? Можете да разпознаете фалшива новина?

Насоки:

Студентите се насърчават да споделят личен опит и да обсъдят собствените си начини за проверка на информацията. Чрез насочващи въпроси се стимулира осмислянето на критериите за надежден източник и причините, поради които определени новини могат да бъдат подвеждащи. При необходимост се изясняват ключови понятия чрез кратки примери. Подходящи езикови изрази за аргументиране могат да бъдат използвани като опора при дискусията. Дейността се свързва с последващото слушане, като се насочва вниманието към значението на медийната грамотност и уменията за разпознаване на фалшива информация.

Б. Слушане

Насоки:

По време на слушането студентите се насърчават да водят кратки бележки с ключови думи, примери и основни аргументи. При необходимост се използва двустепенно слушане – първо за общо разбиране на съдържанието, а след това с конкретен фокус върху основните елементи на системата за разпознаване на фалшиви новини. Вниманието се насочва към петте ключови принципа: **контекст, достоверност, композиция, потвърждение и сравнение**, като целта е студентите да разберат практическото им приложение при проверка на информация.

Примерни отговори на въпросите:

- Какво представлява програмата „Критичното четене на новини“ и как помага на студентите?

„Критичното четене на новини“ е система за обучение, която учи студентите да разпознават фалшивите новини, като проверяват контекста, достоверността, композицията, потвържденията и правят сравнение. Така те могат да различават истината от лъжата.

- Защо е важно студентите да проверяват информацията в няколко надеждни източника?

Проверката в няколко надеждни източника е важна, защото ако само един източник пише нещо, информацията може да е грешна. Повече източници помагат да се уверим, че новината е вярна.

2. Слушайте записа отново и отбележете твърденията като верни или грешни.

1. А) вярно
2. Б) грешно

(Обяснение: Проверката на достоверността означава да проверим източника на информацията.)

3. А) вярно
4. А) вярно
5. Б) грешно

(Обяснение: Критичното четене на новини развива и критично мислене, а не само разпознаване на фалшиви новини.)

3. Слушайте запис 2 „Кризисна комуникация и фалшиви новини“ и отговорете на следните въпроси:

- Защо е важно университетът да реагира бързо, когато се разпространява фалшива информация?
- Как социалните мрежи могат да помогнат на университетите при кризисна комуникация?

А. Предварителна дискусия

- Какво означава „кризисна комуникация“ според вас?
- Как трябва да реагира един университет, ако се появят фалшиви новини?
- По-добре ли е институцията да мълчи или да реагира бързо? Защо?

Б. Слушане

Насоки:

Преди слушането се активират предварителните знания на студентите чрез обсъждане на кратки примери за разпространение на слухове или невярна информация в университетска среда. При необходимост се изяснява понятието „кризисна комуникация“ чрез достъпно обяснение и се въвежда ключова лексика, свързана с темата: **бърза реакция, доверие, честност, ясна информация**. Дейността се свързва със слушането, като вниманието се насочва към начините, по които университетите могат да реагират отговорно и ефективно при разпространение на фалшиви новини.

Примерни отговори на въпросите:

- Защо е важно университетът да реагира бързо, когато се разпространява фалшива информация?

Примерен отговор: Защото бързата реакция спира слуховете, изгражда доверие и показва, че университетът е отговорен.

- Как социалните мрежи могат да помогнат на университетите при кризисна комуникация?

Примерен отговор: Чрез социалните мрежи университетът може бързо да информира служители и студенти и да открие навреме фалшива информация.

4. Слушайте записа отново и изберете правилния отговор (А, Б, В или Г) на всеки въпрос.

1. В)

(Обяснение: Университетите трябва да имат план как да реагират на дезинформацията, за да запазят доверието на студентите и преподавателите. Това се нарича кризисна комуникация.)

2. А)

(Обяснение: Три важни части: бърза реакция, ясна информация и внимателно формулирани съобщения.)

3. Б)

(Обяснение: Честността изгражда доверие и спира разпространението на слухове.)

4. В)

(Обяснение: Социалните мрежи позволяват бързо да се информират студентите и служителите.)

5. А)

(Обяснение: След кризата университетът трябва да обясни какво се е случило и да покаже мерки за бъдеще.)

Праг II

Отговори:

1. Фалшиви новини – Неверни или подвеждащи съобщения, представени като истински новини, с цел заблуда на обществото.
2. Критично мислене – Способност за логическо и аналитично осмисляне на информация чрез проверка, сравнение и оценка на нейната достоверност.
3. Достоверност – Качество на информация или източник да бъде надежден, точен и основан на проверими факти.
4. Контекст – Съвкупност от условия и обстоятелства (време, място, събития), при които е създадена и разпространена дадена информация.

Б. Четене с разбиране, граматика и слушане с разбиране: Управление на дезинформацията

Б. I. Четене с разбиране

1. Прочетете текста и обяснете как университетите трябва да се подготвят за кризисна комуникация.

А. Предварителна дискусия

Случвало ли ви се е да има фалшиви слухове, скандал или извънредна ситуация във вашия университет? Как университетът реагира в тази ситуация? Според вас реакцията беше ли добра? Защо?

Насоки:

Ако е необходимо, обяснете важни думи, например:

- криза – сериозен проблем
- официално изявление – официално съобщение
- слух – непотвърдена информация
- прозрачност – да казваш ясно какво знаеш
- кризисна комуникация – как институцията говори и действа при неочакван проблем.

Б. Четене

Насоки:

Помолете студентите да прочетат текста. Задайте им няколко въпроса:

- Каква е основната тема на текста?
- Кой са основните етапи при кризисната комуникация?
- Каква е ролята на социалните мрежи при криза в университета?

След това помолете студентите да разсъждават върху въпроса от учебника „как университетите трябва да се подготвят за кризисна комуникация“.

Примерен отговор:

Университетите трябва да имат ясен план за кризисна комуникация. Този план трябва да съдържа информация за различни възможни кризисни ситуации и модели за комуникация при всяка една от тях.

2. Изберете правилния отговор (А, Б, В или Г) на всеки въпрос.

1. Б

(Обяснение: Социалните мрежи разпространяват новини за секунди, което прави кризите много бързи.)

2. В

(Обяснение: Текстът дава примери като проблеми със сигурността, конфликти между студенти и академична неетичност.)

3. А

(Обяснение: Предварителната подготовка помага университетът да реагира навреме и ясно.)

4. В

(Обяснение: В текста се споменават различни групи – студенти, преподаватели, семейства, медии и партньори.)

5. В

(Обяснение: Университетът трябва да анализира кризата и да подобри реакцията си за бъдещето.)

Б. II. Граматика

Насоки за преподавателя: Модални глаголи и конструкции

Обяснете ролята на модалните глаголи и конструкции. Свържете темата с реални ситуации на изразяване на: *възможност, необходимост, желание, разрешение и забрана*. Представете модалните глаголи и конструкции:

МОЖЕ: Показва възможност или разрешение. Примери:

- Университетът може да реагира бързо. (възможност)
- Може да зададете въпрос. (разрешение)
- Отрицание: Не може да скриете информацията. (невъзможност / забрана)

ТРЯБВА: Показва необходимост или задължение. Примери:

- Университетът трябва да има план.
- Екипът трябва да информира студентите.
- Отрицание: Не трябва да разпространяваме слухове. (забрана)

ИСКА: Показва желание. Примери:

- Студентите искат да получат информация.
- Ръководството иска да запази добрия имидж.

НЕОБХОДИМО Е: По-официална форма за необходимост. Използва се в конструкцията „Необходимо е да + глагол“. Примери:

- Необходимо е да реагираме бързо.
- Необходимо е студентите да получат информация.

ЖЕЛАТЕЛНО Е: Показва препоръка (добре е да се направи нещо). Примери:

- Желателно е да има ясен план.
- Желателно е информацията да бъде точна.

1. Прочетете текста и попълнете пропуските с подходящия модален глагол или конструкция: може, трябва, иска, необходимо, желателно.

Отговори:

1. трябва
2. може
3. желателно
4. необходимо
5. иска

2. Прочетете изреченията и попълнете пропуските с подходящия модален глагол или конструкция според посочената в скобите интенция.

Отговори:

1. трябва
2. може
3. искат
4. не може
5. не трябва

Праг III

1. Университетът **трябваше** да реагира бързо в кризисната ситуация, за да избегне слухове.
2. Комуникационният екип **можеше** да следи социалните мрежи по време на кризата.
3. Шаблонните съобщения **трябва** да се подготвят предварително, за да се реагира бързо.
4. Университетът **не може** да игнорира фалшивите новини в социалните мрежи.
5. Кризисният екип **може** да координира действията си с медиите за точно отразяване на ситуацията.
6. В кризисна ситуация **не трябва** да се игнорира проблемът.

Б. III. Слушане с разбиране

Насоки:

Преди слушането се въвежда понятието „медийна грамотност“ чрез кратко обяснение и се активират предварителните знания на студентите по темата. По време на първото слушане вниманието се насочва към общото разбиране и откриването на четирите основни умения, свързани с медийната грамотност. При необходимост записът се прослушва повторно с фокус върху конкретна информация и отговорите на въпросите от учебника.

1. Слушайте записа „Медийна грамотност в дигиталния свят“ и отговорете на следните въпроси:

- Защо медийната грамотност е важна?

- Кое от четирите умения за медийна грамотност ви се струва най-важно и защо?

2. Слушайте записа отново и изберете правилния отговор (А, Б или В) на всеки въпрос.

1. Б

(Обяснение: Медийната грамотност означава да разбираме информацията по-добре.)

2. В

(Обяснение: Не всичко, което четем или гледаме, е вярно. Затова медийната грамотност е много важна. <...> Тя ни помага да знаем кой създава дадено съобщение и защо го прави. Преди много години хората са учили как да разпознават пропаганда и подвеждаща реклама. Днес това е още по-важно...)

3. Б

(Обяснение: Експертите казват, че медийната грамотност има четири основни умения.)

4. В

(Обяснение: Достъп означава да знаем къде да търсим информация и да избираме надеждни източници.)

5. А

(Обяснение: Оценка означава да проверяваме информацията и да я сравняваме с други източници.)

3. Преди да изслушате записа „Първият час на кризата“, отговорете на следните въпроси:

- Какво според вас трябва да направи университетът, ако се появи фалшива новина за изпитите?
- Защо според вас бързата и ясна комуникация е важна по време на криза?

Помолете студентите да отговорят на въпросите въз основа на своя опит.

4. Слушайте записа „Първият час на кризата“ и отговорете на следните въпроси:

- *Какво се случи веднага след като се появи фалшива новина за изпитите?*
Много хора споделят новината, родителите се притесняват, студентите се ядосват, журналистите се обаждат.

- *Защо първият час след настъпването на кризисна ситуация е много важен?*

Примерен отговор: Бързата реакция може да защити репутацията на университета, а мълчанието може да навреди повече от самия проблем.

- *Какво често питат ръководителите по време на криза и защо това е грешно?*

Примерен отговор: Те питат „Какво да кажем, за да спре проблемът?“, но по-добре е да се помисли какво очакват хората от университета.

- *Какво искат хората от университета по време на криза?*

Примерен отговор: Те не искат всички отговори веднага, но искат да видят, че университетът се интересува и предприема действия.

- *Кои са петте неща, които университетът може да каже по време на криза?*

Примерен отговор: 1) Да признае ситуацията, 2) Да покаже съчувствие към засегнатите, 3) Да посочи ценностите на университета, 4) Да обясни предприетите стъпки, 5) Да обещае, че ще се справи с проблема.

В. Говорене

1. Дискусия

Насоки за преподавателя:

Преподавателят насочва студентите към аргументирани решения, свързани с официалната комуникация, проверката на фактите и предоставянето на ясна информация, като при необходимост записва полезни думи и изрази на дъската.

При ролевите игри студентите работят по двойки и получават кратко време за подготовка. Те се насърчават да изразяват мнение, да аргументират позицията си и да предлагат решения, използвайки подходящи езикови средства, като „трябва да“, „може да“, „според мен“ и „мисля, че“. След всяка ситуация се провежда кратко обсъждане, насочено към оценяване на аргументите и ефективността на предложените решения.

Праг IV

1. ПРОВЕРКА – П
2. ИЗЯВЛЕНИЕ – И
3. СРАВНЕНИЕ – С

Код: ПИС

Г. Писане

Стъпка 1: Подготовка преди писане

Насоки

Преди писането се припомнят структурата и основните характеристики на официалния доклад: описание на случая, резултати от проверката, заключение и препоръки. Акцентът се поставя върху използването на официален стил, писане в

трето лице, употребата на модални форми (*трябва да, може да, необходимо е да*) и представянето на ясна и конкретна информация.

Докладът се изготвя самостоятелно, като се насърчава последователното разработване на отделните части на текста. След приключване на работата се организира взаимна проверка по предварително определени критерии, свързани със структурата, езиковите особености, официалния стил и съдържанието. Дейността завършва с кратко обсъждане на добри примери и предоставяне на обратна връзка.

ОСНОВНА ЗАДАЧА

Насоки:

Преди писането се представят целта, структурата и особеностите на имейла, като се акцентира върху ясения, приятелски и информативен тон. Припомнят се основните елементи на текста: описание на ситуацията, уверение, че информацията е проверена, информация за провеждането на изпитите и препоръка за достоверни източници. Обръща се внимание на определения обем (120–150 думи).

По време на писането студентите се насърчават да следват структурата, да използват кратки и ясни изречения и подходящи езикови средства. След приключване на задачата се организира взаимна проверка по двойки и кратко обсъждане на избрани примери с акцент върху съдържанието, яснотата и подходящия тон.

ДИСКУСИЯ И РАЗМИСЪЛ

Насоки:

Насърчавайте студентите да отговарят по един въпрос наведнъж, като дават възможност на всеки да се изкаже. Подканяйте ги да дават примери, да перифразират идеите на състудентите си и да оспорват или доразвиват мненията с уважение. Използвайте последващи въпроси („*Защо мислиш така?*“), за да задълбочите размисъла. Уверете се, че всички гласове са чути, особено тези на по-тихите участници.

Урок 3. Включете се: Гражданска ангажираност и младежко участие

Предвидени резултати от обучението

Знания

- Разбиране на основни понятия за гражданската ангажираност и младежкото участие
- Познаване на основни думи и граматика за изразяване на задължение и възможни ситуации
- Запознаване с европейски програми, които помагат на младите хора да бъдат активни граждани в обществото

Умения

- Планиране и представяне на студентска кампания за помощ на обществото
- Създаване на основни медийни материали
- Формулиране на ясни изречения за изразяване на идеи, съвети и причини

Нагласи

- Работа в екип и включване на всички
- Инициативност за решаване на местни проблеми и мотивиране на други студенти
- Повече увереност при говорене пред хора и работа в екип

Ценности

- Вера в демокрацията и активното гражданство
- Уважение към различните мнения и водене на спокоен разговор
- Използване на факти и подаване на ясна информация при споделяне на идеи

А. Четене с разбиране, лексика и слушане с разбиране: Мотивация за участие

Насоки:

Активирайте предварителните знания чрез кратка дискусия.

Възможни въпроси:

- Какво означава да бъдеш активен гражданин?
- Участвали ли сте в доброволческа инициатива?
- Кои проблеми в университета бихте искали да бъдат решени?
- Могат ли младите хора да променят обществото?

Преподавателят записва ключови думи на дъската.

А. I. Четене с разбиране

Насоки:

По време на четенето насочвайте студентите да откриват:
основната идея;

причините за ниската гражданска активност;

начините за участие;
примери от различни държави.
След прочита организирате кратка дискусия, вместо веднага да преминете към въпросите.

1. Прочетете текста и обсъдете разликата между безразличието и действието в живота на гражданите.

Примерен отговор

В текста се говори за разликата между безразличието и действието в живота на гражданите.

Безразличието означава, че хората не участват активно. В университета в Новаленд много студенти не гласуват и не ходят на срещи. Те мислят, че тяхното мнение не е важно и че други хора решават вместо тях.

Действието е различно. Когато студентите действат, те участват в срещи и организират събития. В текста има добри примери от Финландия, Испания и Полша. Там студентите работят заедно, помагат си и говорят за проблемите в града. Те правят кампании и общината ги подкрепя.

Действието е по-добро от безразличието. Когато хората участват, те могат да променят нещо. Така студентите стават активни граждани и помагат на своя университет и град.

2. Прочетете всяко твърдение внимателно и изберете дали е вярно или невярно според текста.

Отговори

1. Б (невярно) – Само около 10% от студентите гласуват.
2. А (вярно) – От университета могат да закрият фонда.
3. А (вярно) – Използва забавни и лесни за разбиране дейности.
4. А (вярно) – Това са трите основни стратегии, представени в текста.
5. А (вярно) – Организацията помагат с опит и ресурси.

А.ІІ. Лексика

Насоки:

Новите понятия могат да бъдат представени чрез:

- примери от реалния живот;
- кратки ситуации;
- работа със синоними;
- използване в собствени изречения.

След упражненията студентите могат да съставят по едно изречение с всяка нова дума.

1. Свържете термините с техните дефиниции.

Отговори

1. гражданска активност – В
2. задължение – Г
3. призив за действие – А

4. отчетност – Б
5. убедителна реч – Д

2. Попълнете празните места с правилните думи от списъка по-долу. В него има повече думи от необходимото, затова избирайте внимателно.

Отговори

1. гражданска активност
2. задължение
3. призив за действие
4. отчетността
5. убедителна реч

ПРАГ I

ЧЕТЕНЕ С РАЗБИРАНЕ

Насоки

Упражнението има за цел да въведе студентите в основните понятия, свързани с гражданската ангажираност, доброволчеството и младежкото участие, като развие умения за разбиране на текст и използване на тематична лексика. В хода на работата студентите разграничават понятия като **гражданска активност, задължение, отчетност и призив за действие**, анализират причините за ниската гражданска активност и обсъждат възможни решения, като аргументират собственото си мнение. При необходимост преподавателят подпомага разбирането на по-абстрактните понятия чрез кратки примери от университетската среда или ежедневието и насочва вниманието към цялостния смисъл на текста, а не само към отделни думи.

Верни отговори:

1. Б (7)
2. Б (2)
3. В (0)
4. Г (1)

Код: [7 2 0 1]

А.ІІІ. СЛУШАНЕ С РАЗБИРАНЕ

Насоки:

Преди слушането преподавателят поставя конкретна задача:

- Каква е основната дилема?
- Какво решение взема героят?
- Съгласни ли сте с него?

Препоръчително е аудиозаписите да бъдат прослушани два пъти.

1. Изслушайте аудиозаписа „Морална дилема“ и отговорете на следните въпроси:

- Ако бяхте на мястото на Ема, как бихте реагирали в тази ситуация? Бихте ли рискували и се конфронтирали, за да помогнете на някого, или бихте се концентрирали върху собственото си спокойствие и обучение? Защо?

Морална дилема (Текст на записа)

Ема, второкурсничка по политически науки, става свидетел как преподавател публично се подиграва на студент заради въпросите му по чувствителни изследователски данни. Саркастичните коментари създават напрежение в аудиторията и карат част от студентите да се чувстват неудобно. Ема е изправена пред морална дилема – намесата може да ѝ навреди, тъй като преподавателят е уважаван, влияе върху оценките и не търпи съмнение в авторитета си. Въпреки страха от последици, тя осъзнава значението на гражданската отговорност и подкрепата в общността. Затова избира балансиран подход: да окаже лична подкрепа на засегнатия студент и да сигнализира в Студентския съвет. Ситуацията подчертава напрежението между личния комфорт и активната гражданска позиция в университета.

Примерен отговор

Ако бях на мястото на Ема, вероятно щях да реагирам по подобен начин. Бих се чувствал(а) неудобно да се конфронтирам с преподавателя пред всички, защото знам, че той е уважаван и строг, а това може да ми навреди в бъдеще. В същото време не бих искал(а) да остана безразличен/безразлична, защото това не ми изглежда правилно.

Може би щях да следвам нейния пример и да подкрепя студента след лекцията, като му предложа помощ и морална подкрепа. Така не бих се конфронтирал(а) с преподавателя, но все пак щях да се опитам да помогна. Също така бих обмислил(а) да подам сигнал, както Ема, за да се реши ситуацията по официален път.

Това е труден избор, защото в такива моменти не е лесно да решим дали да рискуваме заради принципите си или да се опитаме да избегнем конфликти, за да не пострадаме.

Насоки:

При второто слушане студентите могат да си водят кратки бележки. След това се организира дискусия, в която няма единствен правилен отговор. Особено ценна е дискусията върху моралната дилема. Преподавателят трябва да насърчава различни мнения.

Възможни въпроси:

- Постъпила ли е правилно Ема?
- Какви други решения са възможни?
- Кое е по-важно – личната сигурност или гражданската позиция?

Тук няма единствен верен отговор. Оценява се аргументацията.

2. Прочетете всяко твърдение внимателно и изберете дали е вярно или невярно според записа.

Отговори

1. Б (невярно) – Ема е второкурсничка в университета.
2. А (вярно) – Преподавателят отправя саркастични коментари към студента за въпросите му за чувствителни изследователски данни.
3. Б (невярно) – Ема не запазва мълчание. Тя решава да подкрепи студента и да се свърже със Студентския съвет.
4. Б (невярно) – Ема е объркана и не е сигурна дали намесата ѝ ще бъде положително възприета от преподавателя, тъй като той е уважаван и не търпи съмнение в авторитета си.
5. А (вярно) – Ема обмисля да подкрепи студента след лекцията, без да се конфронтира с преподавателя, и да се свърже със Студентския съвет.

3. Изслушайте аудиозаписа „Намирането на моя глас и правенето на промяна“ и отговорете на следния въпрос:

- Защо според Вас някои млади хора се колебаят да се включат в политиката или социалните проекти?

Как открих гласа си чрез действие

(Текст на записа)

Казвам се Ема Ларкин и моето включване в гражданската активност започна с несигурност и въпроси за това дали действията ми имат значение. Вместо да чакам готови отговори, реших да направя първата стъпка и организирах университетско събитие, което събра над 150 студенти и професионалисти, работещи в полза на обществото. Видях как това вдъхнови мнозина да се включат в доброволчески инициативи и стажове, а аз самата придобих увереност и ценни умения.

По-късно участвах в младежка среща за цифровото разделение и предложените от нас идеи доведоха до реална политическа промяна. Този опит ме убеди, че дори малките действия могат да имат голямо значение. Задай, моля 5 въпроса с по 4 отговора към този текст.

Примерен отговор

Според мен някои млади хора се колебаят да се включат в политиката или социалните проекти, защото се чувстват несигурни и не знаят дали ще могат да направят промяна. Те може да се съмняват в собствените си възможности и да не виждат смисъл да се опитват. Много от тях също така не знаят какви възможности съществуват или не вярват, че техният глас ще бъде чул и ще има значение. Често се притесняват, че ще бъдат неразбрани или че ще се сблъскат с трудности, които не могат да преодолеят. Ема Ларкин в записа споделя, че и тя е била объркана и се е питала дали има смисъл да опитва, но когато е започнала да действа, е видяла, че малките стъпки водят до реална промяна. Така че много млади хора се нуждаят от подкрепа и мотивация, за да започнат и да повярват, че могат да променят нещо.

4. Изберете правилния отговор – А, Б, В или Г.

Ключ с отговорите:

1. Б (Ема започва, защото е несигурна за бъдещето си.)
2. В (Организиране на университетско събитие.)
3. Г (Около 150.)
4. В (Реална политическа промяна.)
5. Г (Дори малките действия могат да имат голямо значение, когато водят до реална промяна.)

ПРАГ II

ЛЕКСИКА

Насоки:

Упражнението има за цел да затвърди тематичната лексика и да развие уменията за слушане с разбиране чрез анализ на ситуации, свързани с гражданската активност. В хода на работата студентите извличат основна и конкретна информация, разпознават мотивите за гражданско участие, използват тематичната лексика в устна комуникация и аргументират собствено мнение по обществени въпроси. При необходимост преподавателят насочва вниманието към основното послание на текста, подпомага разбирането на гражданската активност в по-широк контекст и насърчава аргументираното изразяване на различни гледни точки в подкрепяща учебна среда.

Верни отговори:

1. В
2. А
3. Г
4. Б

Код: [В А Г Б]

РАЗДЕЛ Б. ЧЕТЕНЕ С РАЗБИРАНЕ, ГРАМАТИКА И СЛУШАНЕ С РАЗБИРАНЕ: Свободата на словото в епохата на изкуствения интелект

Насоки:

Темата за участието на младите хора в Европа позволява сравнение със ситуацията в страната на обучаемите.

Преподавателят може да организира кратка дискусия:

- Интересуват ли се младите хора от обществени въпроси?
- Какви са причините?
- Какво може да промени това?

Б. I. Четене с разбиране

1. Каква е основната идея в текста „Участието на младежите в Европа – какво показват данните“?

Примерен отговор

Основната идея в текста е, че участието на младежите в политическия и обществен живот в Европа нараства, но все още има предизвикателства. Младите хора гласуват повече от преди и обсъждат политиката, но и усещат, че нямат голямо влияние върху решенията. Въпреки увеличаващото се участие, много млади хора не се ангажират активно с важни решения и често срещат трудности, като липса на време и доверие в политическите системи. За да се увеличи тяхното участие, е важно да се осигури образование за демокрацията, платформи за участие и подкрепа за младите хора, особено от по-отдалечените райони. Въпреки че интернетът помага за включването, цифровото участие невинаги води до реални промени.

2. Изберете правилния отговор (А, Б, В или Г).

Ключ с отговорите

1. Б (Избирателната активност на младите хора под 25 години е 42%.)
2. Б (Младите хора се чувстват по-влиятелни на местно ниво, отколкото на ниво институциите на ЕС.)
3. В (В текста е казано, че проблемът с времето, т.е. съчетаването на учене, работа и семейство, е голямо препятствие за участие.)
4. А (Цифровото участие може да се възприеме като „кликтивизъм“, което означава, че невинаги е истинско действие.)
5. Б (Понякога институциите възприемат участието на младежите като символично, несериозно.)

Б. II. Граматика

Насоки:

Упражнението има за цел да затвърди граматичните конструкции чрез използването им в реални комуникативни ситуации. След изпълнението на задачите студентите прилагат изучените форми в кратки изказвания, като довършват изречения и обсъждат своите идеи по двойки. По този начин граматичните знания се превръщат в средство за ефективно общуване, а преподавателят насърчава правилната употреба на езиковите средства в смислов и комуникативен контекст.

1. Перифразирайте изреченията, като запазете същия смисъл и започнете с „При условие че“.

Отговори

1. (тя) има повече време, ще ти помогне.
2. хората спазват правилата, градът ще бъде по-чист.
3. изкуственият интелект контролира информацията, свободата на словото ще бъде ограничена.

4. не защитаваме правото на свобода на словото, изкуственият интелект може да създаде филтри, които ограничават мненията.

5. използваме изкуствения интелект, за да разпознаем фалшивите новини, може да се подобри качеството на информацията в интернет.

2. Попълнете празните места в текста с по една дума, образувана от думата в скобите.

Отговори

1. ангажираност
2. активност
3. участие
4. институционалните
5. увереността

ПРАГ III

ГРАМАТИКА

Насоки:

Упражнението има за цел да развие уменията за употреба на модални конструкции в контекста на гражданската ангажираност, като поставя граматичните задачи в реални комуникативни ситуации. В хода на работата студентите упражняват изразяването на задължение, необходимост, препоръки и предложения, като прилагат изучените конструкции в кратки устни и писмени изказвания. При необходимост преподавателят изяснява разликите между отделните модални средства и насърчава използването им в свободна комуникация, така че граматичните знания да бъдат свързани с реални обществени ситуации.

Отговори

1. може
2. трябва
3. е нужно
4. необходимо е
5. задължително е
6. е желателно

Б.ІІІ. СЛУШАНЕ С РАЗБИРАНЕ

Насоки:

Разделът има за цел да развие уменията на студентите за слушане с разбиране на автентичен информационен текст, както и способността им да извличат основна и конкретна информация, да правят изводи и да свързват чутото със собствените си знания и опит. Темата за младежката гражданска

активност дава възможност за развитие както на езиковите компетентности, така и на гражданското съзнание и критичното мислене.

Преди първия аудиозапис преподавателят насочва вниманието към предварителния въпрос за социалните движения. Не е необходимо студентите да дават дълги отговори. Целта е да активират своя предишен опит и тематичната лексика. Преподавателят може да записва на дъската ключови думи, които ще се срещнат в записа, например *доброволчество, протест, петиция, кампания, граждански права, обществена промяна*.

При първото слушане е препоръчително студентите да се съсредоточат върху общото съдържание на текста, без да попълват упражнението. Преподавателят може предварително да постави въпрос като: „Каква е основната идея на записа?“ или „Как младите хора могат да влияят върху обществото?“

При второто слушане студентите изпълняват задачите с избираем отговор. Добре е преподавателят да ги насърчи да откриват в записа ключовите думи и изрази, които подкрепят избрания отговор, вместо да разчитат на предположения. След проверката на отговорите е полезно да се обсъдят причините защо останалите варианти не са правилни.

1.1. Преди да изслушате аудиозаписа, помислете за социалните движения в страната или общността Ви. Защо е важно младите хора да участват в тях и какви въпроси би следвало да обсъждат?

1.2. Изслушайте аудиозаписа „Какво е младежки активизъм? Вашият наръчник за гражданските права“ и изберете правилния отговор – А, Б или В.

Младежка гражданска активност: наръчник за гражданските права (Текст на записа)

Младежката гражданска активност е активното участие на младите хора в социални, политически и екологични дейности с цел обществена промяна. Те не са пасивни наблюдатели, а организират инициативи, подкрепят каузи и насърчават връстниците си към по-голяма обществена ангажираност.

Исторически младите хора имат важна роля в борбата за граждански права, като още през 60-те години на XX век участват в протести за равенство и справедливост, въпреки сериозните рискове и трудности.

Днес младежката гражданска активност се проявява чрез митинги, петиции, провеждане на обучения и творчески инициативи, като социалните медии улесняват разпространението на идеите и съвместната дейност. Основните теми включват климатичните промени, равенството между половете, образованието, психичното здраве и защитата на гражданските права.

В заключение, младежката гражданска активност е ключов фактор за развитието на демократично и справедливо общество, като чрез своята ангажираност младите хора допринасят за положителната обществена промяна.

Отговори

1. Б (Когато младите хора работят за социални, политически или екологически промени.)
2. Б (Участват в протести.)
3. В (Като организират митинги, започват петиции, провеждат работилници, използват изкуството и социалните медии.)
4. Б (Расовата дискриминация, климатичните промени, реформите в образованието, равенството между половете и осведомеността за психичното здраве)
5. А (Защото се бори с несправедливостта, променя законите и насърчава равенството.)

Насоки:

След приключване на задачата преподавателят може да организира кратка дискусия с въпроси като:

Кои обществени проблеми според Вас са най-важни за младите хора?

Кои форми на гражданска активност бихте избрали и защо?

Могат ли социалните медии да бъдат средство за реална обществена промяна?

Тази дейност насърчава използването на новата лексика в свободна реч.

2.1. Преди да изслушате аудиозаписа, отговорете на следния въпрос:

- Кой според Вас трябва да помогне на младите хора да разберат своите граждански задължения?

Насоки:

При втория аудиозапис предварителният въпрос има за цел да активира знанията на студентите за институциите и хората, които участват във формирането на гражданската култура. Добре е преподавателят да приеме всички аргументирани мнения, без да оценява предварително отговорите като правилни или неправилни.

При слушането студентите трябва да обърнат внимание на различните участници, които се споменават в текста, и на техните функции. Преподавателят може предварително да предложи проста схема за водене на бележки с четири колони: семейство – училище/университет – обществени организации – правителство. Това подпомага структурирането на информацията и улеснява отговарянето на въпросите след слушането.

2.2. Изслушайте аудиозаписа „Кой е отговорен за обучението на младите хора по граждански задължения?“ и отговорете на следните въпроси:

1. Каква е ролята на семейството в обучението на младите хора по граждански задължения?
2. Как училищата помагат на Студентите да научат за своите граждански задължения?
3. Какви възможности предлагат обществените организации на младите хора?

4. Какво включва обучението по гражданска отговорност освен знания?
5. Защо е важно да има сътрудничество между семействата, училищата, обществените групи и правителствата?

Кой е отговорен за обучението на младите хора по граждански задължения?
(Текст на запис)

Обучението на младите хора по граждански задължения е споделена отговорност между семейството, училищата, обществените организации и правителството.

Семействата често са първите, които въвеждат децата в концепцията за гражданска отговорност. Родителите дават пример чрез действия като гласуване, доброволчество и участие в обществени инициативи, а разговорите за социалните задължения помагат на младите да разберат своята роля в обществото.

Училищата допълват това чрез гражданско образование и уроци по история, както и чрез извънкласни програми и доброволчески проекти, които дават практически опит.

Обществените организации предоставят допълнителни възможности за участие в обществени дейности, особено за младежи, чиито семейства не са активно ангажирани. Тези преживявания често повишават политическата осведоменост и интерес към гражданския дълг.

Правителствата също имат роля, като създават кампании за регистрация на избиратели, обучения и други дейности, които подпомагат участието на младите в демократичните процеси.

Обучението по гражданска отговорност включва не само знания, но и възпитаване на ценности като уважение, справедливост и отговорност. Насърчаването на младите да бъдат активни в обществото ги подготвя за бъдещи граждански ангажменти и изгражда информирано и ангажирано общество.

Примерни отговори

1. Семействата могат да дават личен пример чрез действия като гласуване, доброволчество и участие в обществени инициативи. Те могат също така да обсъждат със своите деца социалните задължения и важността на активното участие в обществото.
2. Университетите допринасят за обучението на младите хора по гражданска активност чрез курсове и лекции, които дават знания за правата и задълженията на гражданите, както и чрез инициативи като доброволчески проекти и обществени кампании, които дават практически опит и насърчават активното участие в обществените процеси.
3. Обществените организации предлагат възможности за участие в обществени инициативи и доброволчески проекти, особено за младежи, чиито семейства не са активно ангажирани. Това повишава осведомеността и интереса към гражданския дълг.
4. Правителствата могат да организират информационни и обПреподавателни кампании и други дейности, които насърчават младите хора да участват в изборите и други демократични процеси.

5. Освен знания обучението по гражданска отговорност включва и възпитаване на ценности, като уважение, справедливост и отговорност. Младите хора трябва да се научат да бъдат активни и отговорни граждани.

След проверката на упражненията е подходящо да се направи кратко обобщение, насочено към извода, че гражданската отговорност се изгражда чрез съвместните усилия на различни обществени институции. Дейността може да продължи с кратка работа по двойки, в която студентите аргументират ролята на избрана институция за формирането на активни граждани и представят своите идеи пред групата. По този начин слушането естествено преминава в говорене и се затвърждава тематичната лексика.

При необходимост преподавателят подпомага разбирането на съдържанието, като насочва вниманието към основното послание на аудиозаписа, изяснява разликите между различните форми на гражданска активност и насърчава студентите да аргументират мнението си с примери, вместо да се ограничават до кратки отговори.

РАЗДЕЛ В. ГОВОРЕНЕ

Насоки:

Разделът има за цел да развие уменията на студентите да изразяват мнение, да аргументират своите идеи и да участват в разговор по темата за гражданската ангажираност и младежкото участие.

Преди началото на задачите преподавателят може да припомни основната тематична лексика и да насърчи студентите да използват изучените думи и граматични конструкции. Добре е студентите първо да обсъдят въпросите по двойки, а след това да споделят мнения пред цялата група.

При ролевите игри преподавателят предоставя кратко време за подготовка и насърчава студентите да говорят свободно, без да четат готов текст. Важно е да използват аргументи, примери и уважителен тон към събеседника.

По време на изпълнението преподавателят не прекъсва студентите за всяка езикова грешка, а записва основните затруднения и ги обсъжда след приключване на задачите. Оценяването следва да бъде насочено не само към езиковата точност, но и към способността за ясно изразяване на мнение, логическа аргументация, активно участие в разговора и подходящо използване на тематичната лексика.

1. Отговорете на следните въпроси:

1. Какво според Вас означава „гражданска ангажираност“?
2. Защо е важно младите хора да се включват в обществени дейности?
3. Как можете да се ангажирате с гражданските процеси във Вашата общност?
4. Какви са предимствата на младежката активност в обществото?
5. Как училището може да насърчи младите хора да участват в обществени дейности?

Примерни отговори

1. Гражданска ангажираност означава хората да се включват в дейности, които помагат на обществото. Това може да бъде участие в избори, доброволческа работа или организиране на събития в помощ на обществото.
2. Младите хора трябва да се включват в обществени дейности, защото това им дава шанс да променят нещата около себе си. Когато се включват, те могат да се борят за решаването на важни проблеми, като защита на правата на хората и опазване на околната среда.
3. Мога да се ангажирам с гражданските процеси, като участвам в местни събития, помагам на хора в нужда или подкрепям каузи, които ми се струват важни. Например мога да се включа в доброволчески инициативи или да гласувам на изборите.
4. Предимствата на младежката активност са, че младите хора могат да допринесат с нови идеи и енергия в обществото. Те често са по-отворени към промените и могат да помогнат за решаването на социални и екологически проблеми.
5. Университетът може да насърчи младите хора да участват в обществени дейности, като организира различни проекти, които включват доброволчество и помощ за нуждаещи се. Също така преподавателите могат да изтъкват важността на гражданската ангажираност в лекциите си.

2. Ролева игра

Насоки:

Дейността има за цел да развие уменията за устна комуникация по теми, свързани с младежкото участие, гражданската ангажираност и социалната активност. Чрез ролеви ситуации студентите упражняват аргументираното изразяване на мнение, активното слушане и воденето на конструктивен диалог. При оценяването се обръща внимание на гладкостта на изказа, уместната употреба на тематичната лексика, уменията за аргументиране с примери и използването на уважителен и подходящ комуникативен тон.

Праг IV

Насоки:

Упражнението има за цел да обобщи и приложи знанията и уменията, придобити в урока, чрез планиране и представяне на гражданска инициатива. В хода на работата студентите си сътрудничат в екип, разпределят роли, формулират цели, разработват конкретни дейности и представят аргументирано своите идеи, като използват тематичната лексика и изучените граматични конструкции в реална комуникативна ситуация. При необходимост преподавателят подпомага екипите с насочващи въпроси, свързани с проблема, целите, дейностите и очакваните резултати, и насърчава равнопоставеното участие на всички студенти и активното им включване в представянето.

Отговори:
ПЛАНИРАНЕ
ЕКИПНА РАБОТА
КОМУНИКАЦИЯ

Код: [П Е К]

РАЗДЕЛ Г. ПИСАНЕ

Насоки:

Задачата има за цел да развие уменията за писане на мотивационен имейл в контекста на официалното и полуофициалното общуване. В хода на работата студентите прилагат заповедни форми, изрази за задължение и условни изречения, като създават убедителен текст с ясна комуникативна цел. Преди писането се припомнят основните структурни елементи на имейла – заглавие, обръщение, представяне на инициативата, призив за действие и заключение. Акцентът се поставя върху използването на подходящи езикови средства за мотивиране, логическата организация на текста и съобразяването на стила с адресата и целта на комуникацията.

Примерен отговор

Заглавие: Присъедини се – помогни да създадем места за почивка!

Скъпи състуденти,

Заповядайте да се включите в нашата кампания за създаване на нови места за почивка и социализация в кампуса! Вашето участие е изключително важно за нас. Не чакайте – включете се и нека заедно променим пространствата за отдых в университета.

Ако се включите, ще помогнете да създадем място за отмора, където всеки студент може да се отпусне и общува. Всеки един от вас може да направи промяна – ако участвате, ще можете да се насладите на нови, комфортни зони за социализация!

Не губете време! Помогнете ни с вашето участие и идеи. Заедно можем да направим нещо страхотно!

С уважение,
[Вашето име]

Насоки:

Критерии за оценяване

Оценяването се основава на правилната употреба на заповедните форми и условните изречения, както и на уменията за създаване на убедителен и мотивиращ текст. Вземат се предвид граматическата точност, логическата организация на съдържанието, уместното използване на езиковите

средства и ефективността на посланието за привличане и насърчаване на състудентите към участие.

ОСНОВНА ЗАДАЧА

Насоки:

Тази задача има за цел да развие уменията на студентите за работа в екип, както и за планиране и създаване на кампании, които решават реални проблеми. Студентите ще се научат да анализират проблеми, да формулират цели и планове за действие и да създават убеждаващи текстове, които могат да бъдат представени пред широка аудитория. Освен това задачата включва използване на креативни подходи и комуникационни умения за въздействие върху студентската общност.

Основни елементи на кампанията

Заглавие и лозунг или хаштаг

- Заглавието трябва да привлича вниманието и ясно да представя основната идея на кампанията.
- Лозунгът или хаштагът трябва да бъде кратък, мотивиращ и лесен за запомняне. Например: „Зони за почивка в кампуса – пространство за релаксация и свързване“ или #ПочивкаЗаВсеки

Увод (кратко обяснение на проблема)

- Тук трябва да се опише проблемът – липсата на достатъчно места за почивка и социализация в кампуса, което води до стрес и неефективност на студентите.
- Пояснете защо този проблем е важен за благополучието и продуктивността на студентите.

Цели

Ясно формулирани цели, например:

- създаване на три нови зони за почивка в кампуса
- повишаване на осведомеността за важността на такива пространства за студентите
- подобряване на студентското благополучие чрез по-добри условия за релаксация и социализация

План за действие

- *Дейности* – какви конкретни стъпки ще предприемете? Например организиране на срещи със студентския съвет, провеждане на анкети сред студентите, събиране на предложения за най-добри места за нови зони за почивка
- *Партньори* – включване на други организации или институции, които могат да помогнат. Например студентския съвет, университетската администрация, местните компании за мебели или озеленяване

- *Времева рамка* – какви ще са основните етапи на кампанията? Например планиране, започване на действия, финализиране на зоните за почивка

Очаквани резултати

- Какви конкретни ползи очаквате? Например намаляване на стреса и увеличаване на удовлетвореността на студентите, подобряване на социализацията, повишаване на ефективността на студентите по време на учебния процес
- Може да включите и измерими резултати, като процент на повишаване на участието на студентите в кампании или анкети.

Препоръки към администрацията или студентския съвет

- Какви стъпки трябва да предприеме администрацията или студентският съвет, за да осигури успешната реализация на кампанията? Например осигуряване на финансиране, избиране на подходящи места за новите зони за почивка, подкрепа за доброволци
- Може да включите предложения за по-добра информираност на студентите за наличието на тези нови места за социализация.

Насоки:

Дейността се организира като екипна работа, при която студентите разпределят ролите си и съвместно разработват гражданска кампания. Насърчава се творческият подход при създаването на послания и визуални материали, както и използването на ясен и граматически правилен език с подходящи конструкции за изразяване на задължение, необходимост и призив към действие. Представянето на готовата кампания пред групата развива уменията за публично говорене и аргументиране. При оценяването се вземат предвид креативността и убедителността на идеята, езиковата коректност, логическата структура на предложението и ефективността на екипната работа.

Примерен отговор

Заглавие: Споделеното пространство – място за отдих и общуване

Лозунг: #ПочивайИОбщувай

Увод

Студентите в университета често изпитват стрес и напрежение по време на учебния процес. Липсата на достатъчно места за почивка и социализация в кампуса затруднява тяхното благополучие. Необходимостта от удобни и тихи места за релаксация е спешна и важна за нас.

Цели

- създаване на три нови зони за почивка и социализация
- стимулиране на студентите да участват активно в университетски инициативи
- осигуряване на подходящи условия за студентите, за да се отпуснат и да се свържат помежду си

План за действие

- организиране на анкета сред студентите за определяне на предпочитанията им
- срещи с администрацията за осигуряване на финансиране
- подготовка на местата за новите зони и информираност чрез социалните медии

Очаквани резултати

- намаляване на стреса и подобряване на социализацията
- по-висока студентска удовлетвореност

Препоръки

- Администрацията да осигури подкрепа за проекта.
- Студентският съвет да осигури подкрепа за намиране на пространство и ресурси.

Урок 4. Ние и те: Стереотипи, идентичност и приобщаване

Насоки за видеозаписа:

По време на работата студентите насочват вниманието си към основните понятия **разнообразие, равнопоставеност и приобщаване**, като ги свързват с примери от университетската среда и обсъждат взаимовръзката между тях. Анализира се целта на видеото и неговата комуникативна ефективност, като се насърчава критичното осмисляне на посланието. Акцент се поставя и върху използваните езикови средства, включващия език и позитивните формулировки, чрез които се изгражда чувство за общност, принадлежност и споделена отговорност.

Видеозапис

Здравейте, скъпи студенти!

Искаме да ви обърнем внимание на една важна тема от университетския ни живот – нашата обща отговорност да подкрепяме разнообразието, равнопоставеността и приобщаването (РРП).

Всички знаем, че университетът не е просто място, където взимаме диплома. Това е среда, в която се учим да мислим критично, обменяме идеи и се подготвяме за бъдещето си. Начинът, по който учим и се отнасяме един към друг тук, има значение не само за нас, но и за обществото като цяло. Затова темата за РРП е толкова важна.

Разнообразието означава да има място за хора с различен произход, култура, вярвания и способности. Равнопоставеността е свързана с това всеки да има честен достъп до възможности и подкрепа. А приобщаването е усещането, че си приет и ценен такъв, какъвто си.

Тези три неща са тясно свързани. Не е достатъчно само да сме различни – важно е всички да се чувстваме включени и да имаме равни шансове. Нашата цел е университетът да бъде място, в което всеки студент, независимо от своя произход, може да учи спокойно, да се развива и да успее.

А. Четене с разбиране, лексика и слушане с разбиране: Стереотипи, идентичност и приобщаване

А. I. Четене с разбиране

Предварителна дискусия: Сблъскали ли сте се с несъзнателна предубеденост в университетска или професионална среда – лично или като наблюдатели? Как беше реагирано в тези случаи?

Насоки:

Преди дискусията се изяснява понятието **несъзнателна предубеденост** и се създава атмосфера на уважение и доверие, в която студентите сами

преценяват какво желаят да споделят. Насърчава се обсъждането на реални или хипотетични ситуации, свързани със стереотипи и тяхното влияние върху отношението към хората. В хода на разговора вниманието се насочва към анализа на предприетите действия, ролята на различните участници и възможните начини за по-подкрепящо и справедливо разрешаване на подобни ситуации. Акцентът се поставя върху конструктивните решения, аргументираното изразяване на мнение и уважението към различните гледни точки.

Отговори към упражненията

3. Отбележете твърденията, свързани с текста, като верни или грешни:

Правилни отговори:

- 1 – Невярно
- 2 – Вярно
- 3 – Невярно
- 4 – Вярно
- 5 – Невярно

Обяснение на отговорите

1. Стереотипите често помагат на хората да работят по-добре заедно.

→ Невярно

Стереотипите пречат на сътрудничеството, защото разделят хората и водят до несправедливи решения. Те намаляват мотивацията и могат да накарат служителите да напуснат.

3. Несъзнателният предразсъдък означава, че човек умишлено иска да навреди. → Невярно

Несъзнателен предразсъдък не е умишлен. Той се случва, когато човек прави избори или оценки автоматично, без да осъзнава, че е несправедлив.

5. Лидерите трябва да действат само на индивидуално ниво, за да премахнат предразсъдъците. → Невярно

Лидерите трябва да работят на три нива: индивидуално (лична осъзнатост), културно (създаване на уважителна среда) и институционално (справедливи правила и системи). Само индивидуално действие не е достатъчно.

А. II. Лексика

1. Свържете думите с техните дефиниции.

Правилни съответствия:

- 1 – В
- 2 – Г
- 3 – А
- 4 – Д
- 5 – Б

2. Изберете правилната дума/фраза от списъка, за да попълните празните места.

Отговори:

1. несъзнателен
2. изключени
3. пренебрегнати
4. иновацията
5. осъзнати

Праг I

Насоки:

Упражнението има за цел да въведе основните понятия, свързани с предразсъдъците, разнообразието и приобщаването, като подпомогне осмислянето на влиянието на стереотипите върху взаимоотношенията и решенията в образователната и професионалната среда. В хода на работата студентите разпознават различните прояви на предразсъдъците, разграничават основните понятия и обсъждат ползите от разнообразните и приобщаващи екипи. Преподавателят насърчава студентите първо да аргументират своя избор, а след това да проверят верните отговори, като при необходимост изяснява разликите между стереотип и предразсъдък и подпомага дискусията с примери от университетската или професионалната практика.

Правилен код: 1 7 9 5

А. III. СЛУШАНЕ С РАЗБИРАНЕ

Слушайте двата разказа на студенти и отговорете на следните въпроси:

Насоки:

Преди слушането се въвежда темата за възрастовите стереотипи чрез кратък разговор, който активира предварителните знания на студентите и насочва вниманието към разпространени нагласи към различните възрастови групи. По време на слушането студентите се насърчават да си водят кратки бележки и да откриват основната информация, като при необходимост се използва двустепенно слушане – първо за общо разбиране, а след това с фокус върху последиците от стереотипите, реакциите на участниците и възможните решения. След прослушването се обсъждат влиянието на възрастовите предразсъдъци върху работната среда и стратегии за тяхното преодоляване, като се поставя акцент върху открития диалог, уважението, сътрудничеството и приобщаващото поведение.

2. Слушайте записа отново и отбележете твърденията като верни или грешни.

Отговори с обяснения

1. Грешно.

Обяснение: Мениджърът казва точно обратното – че младите хора не са сериозни и не искат да работят много.

2. Вярно.

Обяснение: Въпреки негативното мнение на първия мениджър, другият я защитава и тя е приета на стаж.

3. Вярно.

Обяснение: Текстът ясно казва, че Петър е на 55 години, работи в ИТ фирма и че някои колеги смятат по-възрастните за по-слаби в технологиите.

4. Вярно.

Обяснение: Новият колега му казва: „Ти си твърде стар за този софтуер“, което показва предразсъдък.

5. Вярно.

Обяснение: Мария показва, че младите могат да бъдат сериозни, а Петър доказва, че по-възрастните разбират отлично от технологии.

3. Слушайте разказа на трети студент и отговорете на следните въпроси:

Възможни отговори:

- Езиковите бариери могат да затруднят комуникацията и да предизвикат недоразумения в екипа. Когато някой има предразсъдъци към чужденци, това може да доведе до недоверие или отказ да работи заедно. В резултат екипът може да функционира по-зле и да не използва пълния потенциал на всички участници.
- Най-много помага личният контакт – когато хората работят заедно и виждат уменията и усилията на другия, предразсъдъците постепенно изчезват. Сътрудничеството, откритият диалог и общите цели могат да променят мнението на човек. С времето уважението и разбирането се засилват, както се случва и в историята с Айша.

4. Слушайте отново разказа и изберете правилния отговор (а, б или в) на всеки въпрос.

Отговори и обяснения:

1. **Б** – Колежката смята, че чужденците „не говорят добре български“ и „няма да могат да работят в екип“.
2. **В** – Айша казва, че в началото ѝ е било трудно.
3. **Б** – Тя става част от екипа, защото упорито се старее всеки ден.
4. **А** – Айша допринася с идеи за проекта.
5. **В** – Колежката променя мнението си след време.

Праг II

Насоки:

Упражнението има за цел да затвърди основната терминология, свързана с разнообразието, идентичността, предразсъдъците и приобщаването. В хода на работата студентите разграничават основните понятия и упражняват правилната им употреба в различни комуникативни ситуации. При необходимост преподавателят припомня ключовите термини и изяснява разликите между тях, а след изпълнение на задачата насърчава студентите да ги използват в собствени изречения, за да затвърдят разбирането им в контекст.

Правилни съответствия:

Стереотип – Обобщено и често опростено мнение за определена група хора, което не отчита индивидуалните различия

Идентичност – Чувство за принадлежност и самопознаване, което формира начина, по който човек се възприема и се представя пред другите.

Приобщаване – Активно създаване на среда, в която всички се чувстват уважавани, ценени и приети, независимо от различията им.

Предразсъдък – Несправедлива или пристрастна оценка на човек или група, често основана на предишни стереотипи или лични убеждения.

РАЗДЕЛ Б. ЧЕТЕНЕ С РАЗБИРАНЕ, ГРАМАТИКА И СЛУШАНЕ С РАЗБИРАНЕ

Б. I. Четене с разбиране

1. Прочетете текста за ролята на РРП във висшето образование и обяснете какво означава РРП.

Според текста РРП означава университетите да осигуряват разнообразие, равнопоставеност и приобщаване, така че всички студенти да се чувстват включени и подкрепени. Това гарантира честни условия за обучение и повече възможности за успех за всички, а не само за привилегирани групи.

2. Изберете правилния отговор (а, б или в) на всеки въпрос.

Отговори и обяснения:

1. Б) Да подготвят бъдещи лидери и да развиват идеи.

Текстът казва, че университетите не са само места за учене, а подготвят бъдещи лидери, развиват нови идеи и влияят върху обществото. Те имат много по-широка роля от просто провеждане на изпити.

2. Б) Хора от различни възрасти, полове, култури и способности.

В текста е посочено: „Разнообразие означава да има хора от много групи – различна възраст, пол, култури, раси и способности.“ Затова отговор Б най-точно отразява дефиницията.

3. А) Защото прави университетите по-справедливи и успешни

Текстът подчертава, че РСВ създава по-добра, по-продуктивна среда, намалява дискриминацията, подобрява ангажираността и подготвя студентите за работа в глобална среда. Това е свързано със справедливост и успех.

4. Б) Липса на разнообразие сред преподавателите и високи такси

Текстът посочва трудности като:

- твърде много бели преподаватели (липса на разнообразие),
- високи такси и слабо финансирани училища,
- културни предразсъдъци.

Това напълно съвпада с отговор Б.

5. В) Да дават стипендии, да наемат разнообразни преподаватели и да обновяват програмите.

В текста са изброени конкретни стъпки:

- наемане на по-разнообразни преподаватели,
- даване на стипендии и финансова помощ,

- обновяване на програмите с култури от целия свят,
- създаване на менторски програми,
- обучение на персонала.

Отговор В съдържа основните от тези мерки.

Б. II. ГРАМАТИКА

Насоки:

Страдателна конструкция в сегашно време

Упражнението има за цел да затвърди употребата на страдателния залог в сегашно време. В хода на работата студентите разпознават страдателните конструкции, образуват правилно страдателни изречения и осмислят случаите, в които страдателният залог е по-подходящ от деятелния, в зависимост от комуникативната цел и контекста.

Припомняне на активния залог

Започнете с кратко припомняне:

Активен залог – подлогът извършва действието.

Пример:

Лидерите създават приобщаваща среда.

Задайте въпроса: *Кой извършва действието?* (лидерите)

Въвеждане на страдателната конструкция

Обяснете, че при страдателния залог:

подлогът не извършва, а получава действието;

вниманието е върху действието или резултата, не върху извършителя.

Пример:

Приобщаваща среда се създава от лидерите.

Образуване на страдателна конструкция в сегашно време

Основна формула:

се + глагол в сегашно време (3 л., ед.ч. или мн.ч.)

Деятелен залог	Страдателен залог
<i>Стереотипите ограничават възможностите.</i>	<i>Възможностите се ограничават.</i>
<i>Университетът подкрепя студентите.</i>	<i>Студентите се подкрепят.</i>

Обърнете внимание, че:

глаголът се съгласува с новия подлог;

„от кого“ може да се изпусне, ако не е важно.

Употреба на страдателната конструкция

Подчертайте, че тя се използва, когато:

- извършителят е неизвестен или маловажен;
- искаме да подчертаем действието или резултата;
- говорим за правила, процеси, общи истини.

Примери:

Предразсъдъците се проявяват несъзнателно.

Равните възможности се насърчават в приобщаваща среда.

Често допускани грешки (и как да се избегнат)

✗ Се създават приобщаваща среда.

✓ Приобщаваща среда се създава.

✗ Решенията се взема бързо.

✓ Решенията се вземат бързо.

Напомняйте: глаголът се съгласува с подлога.

1. Отговори:

1. Участието на някои студенти **се ограничава от предразсъдъците.**
2. Чувство на изолация **се създава от липсата на приобщаване.**
3. Дискриминацията **се намалява от ясните правила.**
4. Предразсъдъците **се разпознават по-лесно чрез обученията.**
5. Мотивацията на студентите **се повишава в приобщаваща среда.**

Насоки:

Упражнението има за цел да развие уменията на студентите за образуване и употреба на отглаголни съществителни имена. Преди изпълнението се припомня връзката между глагола и съществителното име, както и ролята на отглаголните съществителни за назоваване на действия, процеси и резултати. Представят се основните наставки за образуване и се обсъждат примери от официалния и академичния стил. Вниманието се насочва към избора на най-подходящата форма според контекста, като се обсъжда защо в някои случаи са възможни различни варианти.

2. Прочетете текста и попълнете празните места, като образувате подходящо съществително име от глаголите в скоби.

Отговори:

1. участие
2. общуване
3. изключване
4. осъзнаване
5. подкрепяне

ПРАГ III

Насоки:

Упражнението има за цел да затвърди употребата на основните съюзи и съюзни думи, като развива уменията за логическо свързване на идеи в контекста на темата за приобщаването и уважението към различията. В хода на работата студентите изграждат граматически правилни сложни изречения и осмислят връзката между езиковите средства и съдържанието на текста. Преподавателят насочва вниманието към определянето на смисловите отношения между частите на изречението, а след проверката насърчава студентите да съставят собствени изречения със същите съюзи, за да затвърдят употребата им в контекст.

Попълнете празните места с подходящ съюз или съюзна дума от списъка, така че изречението да бъде граматично правилно и смислово точно.

Списък с думи: *които, защото, когато, че, преди да, за да*

Отговори:

1. Важно е да разберем, **че** стереотипите влияят на отношението ни към другите.
2. Хората, **които** приемат различията, допринасят за по-приобщаващо общество.
3. Обществото става по-справедливо, **когато** всички се чувстват уважавани.
4. Трябва да се замислим, **преди да** съдим човек, без да го познаваме.
5. Университетът има важна роля, **за да** възпитава толерантност и уважение.
6. **Ако** се научим да слушаме другите, ще разберем по-добре тяхната идентичност.

Б. III. СЛУШАНЕ С РАЗБИРАНЕ

Насоки:

Разделът има за цел да развие уменията за слушане с разбиране, извличане на основна и конкретна информация и аргументирано изразяване на мнение по теми, свързани с равнопоставеността, приобщаването и реакцията при дискриминация. Преди слушането студентите обсъждат въпросите по двойки или в малки групи, като активират предварителните си знания и тематичната лексика. По време на първото слушане вниманието се насочва към общото съдържание, а при второто – към откриването на конкретна информация и изпълнението на задачите. След проверката преподавателят обсъжда отговорите, насочва студентите към репликите, които ги подкрепят, и при необходимост прослушва повторно отделни откъси от записа.

1.1. Слушайте диалога между двама студенти и отговорете на следните въпроси:

- Към кого Анна и Иван смятат, че Мария трябва да се обърне, ако преподавателят не реагира?
- Какво е мнението на Иван за това как трябва да постъпи Мария при дискриминиращ коментар?

Примерен отговор:

Анна и Иван смятат, че ако преподавателят не реагира, Мария трябва да се обърне към студентския съвет, тъй като те могат да дадат съвет и да предадат случая на ръководството. Иван смята, че Мария не трябва да мълчи, а да потърси помощ възможно най-бързо, защото така по-лесно ще се реши проблемът.

1.2. Слушайте записа отново и изберете правилния отговор (А, Б, В или Г) на всеки въпрос.

Отговори

- 1 – Б
- 2 – В
- 3 – Б
- 4 – А
- 5 – В

Обяснения

1. В първото изречение Анна казва ясно: „Някой е направил обиден коментар за нея“. Това е причината Мария да има проблем.
2. Иван казва: „тя изглежда много разстроена“, което пряко описва състоянието ѝ.
3. Анна предлага: „Може би първо да говори с преподавателя“, тоест това е първата препоръка.
4. Иван казва: „А ако преподавателят не реагира, по-добре е да се обърне към студентския съвет.“
Това показва конкретно следващо действие.
5. Иван споменава този офис: „В университета има и офис за равенство и подкрепа.“
Той уточнява, че там работят хора, занимаващи се с проблеми като дискриминация.

2.1. Преди да изслушате записа за Разнообразие, Равнопоставеност Приобщаване (РРП) в университетите, отговорете на следните въпроси:

- Как университетите могат да допринесат за по-справедлива и приобщаваща среда за студентите?
- Какви трудности са свързани с прилагането на принципите за разнообразие, равнопоставеност и приобщаване?

Отговори на въпросите:

Университетите могат да създадат по-справедлива и приобщаваща среда, като предлагат стипендии, менторски програми и учебни курсове, които подкрепят различни групи студенти. Все пак съществуват и предизвикателства – високите такси, ограниченото участие на представители на различни общности сред преподавателите и наличието на културни предразсъдъци, които затрудняват равнопоставеното участие на всички студенти.

Насоки:

Преди втория запис организирате кратка дискусия върху понятията разнообразие, равнопоставеност и приобщаване (РРП). Насърчете студентите да споделят примери от своя университет или от други образователни институции. Целта е да се създаде връзка между личния опит и съдържанието на аудиотекста.

След изпълнение на задачата преподавателят обсъжда отговорите с цялата група и насърчава студентите да посочват коя информация в записа ги е довела до съответния отговор. При необходимост могат да бъдат разяснени

понятия като равнопоставеност, приобщаване, менторска програма, културни предразсъдъци и неравенство.

2.2. Слушайте записа и отговорете на следните въпроси:

Примерни отговори:

1. Какво помага на студентите да развиват умения като критично мислене и работа в екип?

Университетската среда, която включва преподаване, работа по проекти и съвместни дейности, помага на студентите да развиват критично мислене и умения за работа в екип.

2. Защо разнообразието не е достатъчно, ако няма справедливост и включване?

Защото дори да има различни групи студенти, без справедливи условия и активно включване част от тях може да се чувстват изолирани или изключени.

3. Какво показват изследванията за разнообразните екипи?

Изследванията показват, че разнообразните екипи имат повече идеи и работят по-ефективно.

4. Какви трудности могат да възникнат при прилагане на принципите за РСВ?

Възможни трудности са високите такси, липсата на разнообразие сред преподавателите и съществуващи културни предразсъдъци.

5. Как университетите могат да подпомогнат студентите в условия на неравенство?

Университетите могат да помогнат чрез стипендии, менторски програми и разработване на нови учебни курсове, които подкрепят различни групи студенти.

РАЗДЕЛ В. ГОВОРЕНЕ

Насоки:

Преди говоренето се създава спокойна и уважителна среда, като се напомня, че темата може да включва личен опит. Въвежда се ключова лексика, свързана със стереотипи, равнопоставеност, приемане, уважение и подкрепа. Студентите работят по двойки или в малки групи, което осигурява повече възможности за изразяване на мнение и обмен на идеи. Насърчава се използването на уточняващи въпроси, аргументи и примери от реални ситуации без посочване на конкретни лица или институции. При затруднение преподавателят предоставя езикови опори за започване на изказване и изразяване на лично мнение.

В. I. Примерни отговори:

1. Какво разбирате под думата „предразсъдък“? Можете ли да дадете пример от живота?

Предразсъдък означава да имаш негативно мнение за някого, преди да го познаваш добре, само заради това, че е от определена група. Например да мислиш, че чужденците не могат да се справят в университета, без да знаеш нищо за тях.

2. Случвало ли ви се е да сте свидетели на дискриминация в училище, университета или на работа? Как се почувствахте в този момент?

Да, наблюдавах случай, при който студенти не искаха да работят с новопостъпил студент, защото идваше от друга държава. Почувствах се тъжно и ядосано, защото беше несправедливо.

3. По какъв начин хората могат да подкрепят някой, който се чувства изключен или пренебрегнат?

Могат да говорят с него, да го поканят в група или проект и да му покажат, че е добре дошъл. Понякога само една подкрепяща дума прави голяма разлика.

4. Защо е важно всички студенти да се чувстват уважавани и приети в учебната среда?

Защото когато човек се чувства спокоен и ценен, може да учи по-добре и да развива уменията си. Това също прави средата по-безопасна и приятна за всички.

5. Какви малки стъпки можем да предприемаме всеки ден, за да направим средата по-приобщаваща за всички?

Можем да поздравяваме хората, да не осъждаме различията, да слушаме внимателно и да подкрепяме другите, когато им е трудно. Това са малки жестове, но имат голям ефект.

В. II. Ролеви игри

Насоки

Преди ролевата игра преподавателят представя накратко целта на дейността – упражняване на тематична лексика, развиване на комуникативни умения и прилагане на езика в реалистични ситуации. Ролите се разпределят така, че всеки студент да има ясна задача и комуникативна цел.

Преди началото на играта се осигуряват няколко минути за подготовка. Студентите могат да запишат ключови думи и полезни изрази, но не и цели реплики, за да се насърчи спонтанното общуване.

По време на ролевата игра преподавателят наблюдава работата на групите, оказва кратка подкрепа при необходимост и насърчава използването на подходящи комуникативни стратегии, като задаване на въпроси, поддържане на диалог, аргументиране и ясно изразяване на мнение.

След приключване на дейността се провежда кратка обратна връзка, насочена към езиковата употреба, комуникативната ефективност и постигането на целта.

Студентите се насърчават да направят самооценка, като споделят какво са изпълнили успешно, какво биха подобрили и кои езикови средства са използвали най-ефективно.

Полезни изрази в отговорите

Карта 1: Нов студент

- **Студент А (новият):**
„Чувствам се сам/сама.“
„Хората често коментират моя акцент.“
„Не знам как да се включа в групата.“
- **Студент В (състудент):**
„Разбирам те.“
„Можеш да седнеш при нас.“
„Хайде да работим заедно.“

Карта 2: Жените в екипа

- **Студент А (момичето):**
„Моите идеи често се игнорират.“
„Искам и аз да участвам.“
„Моето мнение е важно.“
- **Студент В (колегата):**
„Извинявай, не съм те изслушал.“
„Можеш ли да повториш идеята си?“
„Нека обсъдим твоето предложение.“

Карта 3: Студент с увреждане

- **Студент А:**
„Трудно влизам в тази аудитория.“
„Имам нужда от помощ.“
„Не винаги има лесен достъп за мен.“
- **Студент В:**
„Мога да ти помогна.“
„Хайде да кажем на преподавателя.“
„Нека потърсим по-лесен достъп.“

Карта 4: Разговор за помощ

- **Студент А:**
„Забелязах дискриминация по време на лекцията.“
„Не знам какво да направя.“
„Страхувам се да говоря сам/сама.“
- **Студент В:**
„Можеш да говориш с преподавателя.“
„Отиди при студентския съвет.“
„В университета има служба за подкрепа.“

Карта 5: Включване в група

- **Студент А (чужденец):**
„Чувствам се изключен.“
„Трудно ми е да говоря на български.“
„Не знам кога да се включа.“
- **Студент В (местен студент):**
„Ела, седни при нас.“
„Може да говориш бавно, ние ще слушаме.“
„Разкажи ни своята идея.“

ПРАГ IV

Насоки

Праг IV обобщава изучената терминология и проверява дали студентите разпознават основните понятия, свързани с критичното мислене, предразсъдъците и приобщаването.

При необходимост преподавателят може да даде подсказка, като посочи първата или последната буква на думата, без да разкрива целия отговор. След приключване на задачата е подходящо да се проведе кратко обобщение с въпросите: „Защо е важно да проверяваме информацията?“, „Как предразсъдъците влияят върху отношението ни към другите?“ и „Как приобщаването подобрява университетската среда?“. Това подпомага преминаването към заключителните задачи за говорене, писане и дискусия.

Отговори:

1. ПРОВЕРКА
2. ПРЕДРАЗСЪДЪК
3. ПРИОБЩАВАНЕ

РАЗДЕЛ Г. ПИСАНЕ

Насоки:

Преди писането припомнете със студентите структурата и основните характеристики на текста. Насърчете ги да използват полезните езикови модели, тематичната лексика и информация от предходните дейности, като съобразят текста с поставената задача и определения обем. По време на работата обърнете внимание на логическата последователност, ясното представяне на идеите и предлагането на практически решения, когато това се изисква. След изпълнение на задачата организирате кратка взаимна проверка или обсъждане, насочени към съдържанието, езиковата точност и убедителността на текста.

Примерно предложение

Здравейте, приятели! Имам предложение да организираме „Ден на различните култури“ в университета. Можем да представим храна от различни страни и да пуснем музика от различни култури. Това ще е чудесен начин да се запознаем с нови традиции и да се забавляваме заедно. Какво мислите, да започнем подготовката?

ОСНОВНА ЗАДАЧА

Насоки:

Преди писането припомнете структурата на репортажа и обсъдете как се представят проблем, доказателства и предложения за решение. Насърчете студентите да използват информация от предходните дейности, тематична лексика и реалистични примери, като поддържат уважителен и недискриминационен език. Напомнете, че задачата изисква не само описание на проблеми, но и предлагане на приложими решения. След изпълнение на задачата организирате кратко представяне или взаимно оценяване.

Примерен студентски наратив: „Равни заедно“ – лого: – слоган: „Всеки има място тук“

Цели на репортажа:

1. Да насърчим повече разнообразие и приобщаване в университета.
2. Да подобрим подкрепата за студенти с увреждания и студенти от други култури.

История 1: Тихата студентка

Мария е студентка с увреден слух. По време на лекция преподавателят говори много бързо и не използва презентация, което прави трудно следенето на материала за нея. Това е пример за липса на достъпност.

Предложение: Да се осигурят субтитри, записи на лекциите и помощни материали, които да подпомогнат студенти с увреждания.

История 2: Новият студент от чужбина

Амин е нов студент от друга държава. По време на груповата работа колегите му рядко комуникират с него, защото говори по-бавно английски. Това е пример за културна дискриминация.

Предложение: Да се организират езикови и културни срещи, където студентите да се запознаят, да обменят опит и да работят заедно.

История 3: Студентката с физическо увреждане

Елена използва инвалидна количка. Някои аудитории са на етажи без асансьор, което я кара да закъснява и да се чувства изолирана. Това е пример за недостъпна среда.

Предложение: Да се осигурят асансьори, рампи и помощ от университетски служители, за да може тя и други студенти с увреждания да имат равен достъп до учебните занятия.

Възможни действия и събития:

- срещи между студенти;
- работилници за културно разбирателство;
- съвместни инициативи със студентски клубове и преподаватели.

Нашият наратив показва, че **малки промени** могат да направят *Новаленд* по-добър университет за всички.

РАЗДЕЛ Д. ДИСКУСИЯ И РАЗМИСЪЛ

Насоки:

Разделът насърчава критичното осмисляне на изучените теми и свързването им с реални ситуации. Насърчете студентите да аргументират

мнението си, като използват примери от предходните дейности или личния си опит. Организирайте дискусията в малки групи или с цялата аудитория, като насърчавате активното слушане, уважението към различните гледни точки и аргументирания обмен на идеи.

Отговорете на следните въпроси:

1. Каква роля играят стереотипите и предразсъдъците при определянето на политиката за включване в една компания или университет?

Стереотипите и предразсъдъците често влияят негативно върху решенията, защото водят до несправедливо отношение към определени групи. Затова политиката за включване трябва съзнателно да ги преодолява – чрез обучение, прозрачни критерии и механизми за контрол, така че всички хора да получават равни условия и достъп до възможности.

2. Възможно ли е да се злоупотреби с политиката за приобщаване?

Да, възможно е, например когато дадена политика се използва само формално – за имидж или отчетност, без реална промяна в условията. Може също да се злоупотреби, когато хора получават привилегии без обективни основания или когато принципите на приобщаване се използват за прикриване на неефективни практики.

3. Кои компетентности за демократична култура трябваше да приложите и защо?

Наложи се да приложат умение за уважение към различията, защото темата свързва различни гледни точки. Използвах и критично мислене, за да оценя как определени политики работят и какви рискове съществуват при прилагането им. Също така приложих емпатия, тъй като е важно да осъзная как хората се чувстват, когато са изключени или дискриминирани.

Урок 5. Власт и протест: Демокрация, гражданска активност и несъгласие

Предвидени резултати от обучението

Знания:

- Придобиване на знания и критично разбиране за езика и комуникацията, свързани с властта, протестите, демокрацията, гражданското участие и формите на обществено несъгласие.
- Познаване на ключови аспекти на съвременния свят, включително политика, право, човешки права и медии.

Умения:

- Формиране на аналитични и критически умения за мислене и аргументация.
- Умения за активно слушане и целенасочено наблюдение.
- Гъвкавост и адаптивност в различни социални и комуникационни ситуации.
- Развитие на езикови, комуникативни и многоезични умения.
- Умения за ефективно сътрудничество и работа в екип.
- Умения за конструктивно разрешаване на конфликти

Нагласи:

- Уважение към различните гледни точки и начини на изразяване.
- Формиране на гражданско съзнание и социална отговорност.
- Насърчаване на рефлексията и обективната самооценка.

Ценности:

- Утвърждаване на уважението към човешкото достойнство и основните човешки права.
- Придържане към принципите на демокрацията, справедливостта, равенството и върховенството на закона.

Видеозапис

Насоки:

Дейността има за цел да развие уменията за слушане с разбиране и критично възприемане на информация. Преди гледането преподавателят изяснява непознатата лексика и обсъжда със студентите заглавието, за да активира предварителните им знания. По време на гледането студентите записват ключови думи и проследяват информацията за ролята на социалните медии, техните ползи и възможните рискове. След видеото се организира кратка дискусия, в която се обсъжда как социалните медии подпомагат гражданската активност и какви предизвикателства създават за обществото.

Въздействието на социалните медии върху гражданското участие

Социалните медии промениха начина, по който хората се ангажират с каузите, в които вярват. Движения като #MeToo, #FridaysForFuture, #CSR, #begood.today показват колко силни могат да бъдат тези платформи за обединяване на хора около една идея. Гражданите вече не се нуждаят от телевизия или вестници, за да разпространяват посланията си – те могат да го направят директно онлайн.

В същото време съществуват рискове. Невярната информация лесно се разпространява, а някои правителства или компании използват социалните медии, за да ограничат движението. Затова хората, участващи в граждански инициативи, трябва да използват платформите внимателно и умно и да проверяват достоверността на информацията.

Наскоро в някои страни приеха закони, които ограничиха публикациите на граждани, ангажирани в движения. В отговор, гражданите трябва да намерят нови начини за разпространяване на посланията си, както онлайн, така и офлайн, спазвайки новите правила.

А. Четене с разбиране, лексика и слушане с разбиране: Власт, протест и демокрация: несъгласието като жизненоважен елемент от промяната

Насоки

Развитие на умения за четене и извличане на информация. Не давайте веднага верните отговори. Позволете на студентите да се аргументират.

А.1. Четене с разбиране

1. Прочетете текста и помислете дали той потвърждава или поставя под въпрос Вашите възгледи за ролята на протестите в демократичното общество. Промени ли се мнението Ви след прочитането? Ако да – как и по какви причини?

Власт, протест и демокрация

Несъгласието като жизненоважен елемент от промяната

Демокрацията често се възприема само като гласуване на всеки няколко години и чакане на резултатите. Истинската демокрация обаче е много повече. Тя се проявява на улиците, когато хората търсят справедливост, на работните места, когато работниците защитават правата си, и на обществените места, когато гражданите изразяват мнението си.

В основата на демокрацията стои идеята, че властта принадлежи на народа, а не на малка група богати и влиятелни хора. Когато правителствата ограничават свободата на словото или правото на протест, демокрацията

отслабва. Някои закони ограничават протестите и стачките, като лишават хората от възможността да предизвикват промени.

Въпреки рисковете протестите остават важни. Историята показва, че права като гласуването на жените и гражданските права са били извоювани чрез протести и обществен натиск. Когато хората протестират, те напомнят, че демокрацията принадлежи на всички, а не само на силните.

В някои страни гласуването е позволено, но протестите са забранени. Когато гражданите могат да гласуват, но не могат свободно да говорят или да се събират, демокрацията губи своя смисъл.

Протестите дават сила на работниците. Когато правителствата им забраняват да стачкуват, те ограничават възможността им да се борят за по-добри условия. Дори в трудни ситуации хората намират тихи начини за изразяване на несъгласието си – чрез интернет или малки действия в ежедневието.

В съвременния свят цифровите платформи улесняват бързата организация на протести. Социалните медии обединиха хората в движения като Арабската пролет и в последващи протести по целия свят.

Протестите обаче понякога се възприемат като заплаха. Някои правителства се опитват да ги потиснат, наричайки протестиращите „екстремисти“ или приемайки строги закони. Но докато хората продължават да изразяват мнението си, протестът остава неразделна част от демокрацията.

В крайна сметка демокрацията оцелява благодарение на правото ни да протестираме. Когато изразяваме мнение и предприемаме действия, ние показваме, че демокрацията е жива и силна.

2. Отбележете твърденията, свързани с текста, като верни или грешни.

1. Демокрацията е свързана само с гласуването на избори.

А) вярно Б) грешно

2. Протестите могат да помогнат на хората да извоюват важни права.

А) вярно Б) грешно

3. Протестите са незаконни във всички страни.

А) вярно Б) грешно

4. Дигиталните платформи не помагат за организирането на протести.

А) вярно Б) грешно

5. Когато хората не могат да протестират, демокрацията става по-силна.

А) вярно Б) грешно

Отговори и обяснения:

1. Б) Грешно

(Обяснение: Демокрацията включва не само гласуването, а и активността на хората в обществото под формата на протести и изразяване на мнението им.)

2. А) Вярно

(Обяснение: Протестите и общественият натиск са помогнали на хората да извоюват важни права, като правото на жените да гласуват и гражданските права.)

3. Б) Грешно

(Обяснение: В някои страни протестите са законни, но в други правителствата създават закони, които ограничават правото на протест.)

4. Б) Грешно

(Обяснение: Дигиталните платформи, като социалните медии, играят важна роля в организирането на протести и обединяването на хората по целия свят.)

5. Б) Грешно

(Обяснение: Демокрацията отслабва, когато хората не могат да протестират или да изразяват мнението си свободно, защото това е важен начин за участие в демократичния процес.)

А. II. Лексика

Насоки

Упражнението има за цел да затвърди новата тематична лексика чрез работа по двойки. След изпълнение на задачите студентите съставят собствени изречения с ключовите думи и ги използват в кратък диалог, за да затвърдят правилната им употреба в контекст. Преподавателят насърчава използването на новата терминология в естествена комуникация и при необходимост подпомага студентите с примери и корекции.

1. Свържете думите с техните дефиниции

Думи	Дефиниции
1) Демокрация	А) Публично изразяване на несъгласие, обикновено с цел да се постигне промяна в обществото или в управлението.
2) Протест	Б) Способността на хора или институции да вземат решения и да влияят на живота на другите или на обществото като цяло.
3) Гражданска активност	В) Проява на несъгласие с определени решения на правителството или обществени норми чрез публично изразяване на мнение.
4) Несъгласие	Г) Действия за постигане на промяна в обществото, като протести, писма или кампании.
5) Власт	Д) Система на управление, при която гражданите имат право да избират своите лидери чрез гласуване и да участват във вземането на решения за държавата.

Отговори:

1) Демокрация – Система на управление, при която гражданите имат право да избират своите лидери чрез гласуване и да участват във вземането на решения за държавата.

- 2) Протест – Публично изразяване на несъгласие, обикновено с цел да се постигне промяна в обществото или в управлението.
- 3) Гражданска активност – Действия за постигане на промяна в обществото, като протести, писма или кампании.
- 4) Несъгласие – Проява на несъгласие с определени решения на правителството или обществени норми чрез публично изразяване на мнение.
- 5) Власт – Способността на хора или институции да вземат решения и да влияят на живота на другите или на обществото като цяло.

2. Изберете правилната дума/фраза от списъка, за да попълните празните места. Всяка дума/фраза може да се използва само веднъж.

Списък с думи/фрази

демократията протести цифрови платформи
свободата на словото екстремисти

Демократията е система на управление, при която хората имат право да изразяват своето мнение и да участват във вземането на важни решения за обществото. Един от начините хората да изразяват своето несъгласие е чрез **(1)** _____ – от митинги до стачки, водещи често до промени в обществото.

Въпреки че демокрацията дава правото на хората да гласуват, важен елемент от демократичния процес е и **(2)** _____. Това означава, че хората могат да изразяват своето мнение без страх от наказание. Когато правителствата ограничават тези права, демокрацията става по-слаба.

Протестите могат да се организират по много начини, като например чрез **(3)** _____, които се използват за бързо разпространение на информация и организиране на хора. В съвременния свят интернет и социалните медии играят важна роля в тези действия.

Въпреки това някои правителства могат да възприемат протестиращите като заплаха за властта си и да ги нарекат **(4)** _____. Това може да доведе до приемане на строги закони, които забраняват протестите.

Независимо от трудностите, правото на протест и изразяване на мнението е важно за доброто състояние на **(5)** _____, която е жива и постоянно се променя благодарение на активността на гражданите.

Отговори:

- 1) протести
- 2) свободата на словото
- 3) цифрови платформи
- 4) екстремисти
- 5) демокрацията

Праг I

Насоки:

Дейността използва игрови елемент за затвърждаване на знанията за гражданското участие, демокрацията, свободата на словото и ролята на социалните медии. Студентите работят в екип, аргументират своите решения, като се позовават на текста и видеоматериала, и обсъждат различните гледни точки с уважение. Преподавателят насърчава самостоятелното откриване на верните отговори, а след приключване на задачата организира общо обсъждане, в което се изясняват основните понятия и често срещаните погрешни схващания. Акцентът се поставя върху развитието на критичното мислене, уменията за аргументация, екипната работа и осъзнаването на различните форми на гражданско участие.

Отговори:

1. А) Участие в обществени и политически процеси чрез избори, кампании или доброволчески дейности – 4
2. Г) Позволяват на гражданите да изразят несъгласие и да повлияят на решенията на властта – 8
3. Б) Гражданите губят възможност да критикуват решенията на властта и да изразяват мнение – 6
4. В) Чрез обединяване на хората около каузи и информиране за обществени проблеми – 9

Правилен код: 4 8 6 9

А. III. Слушане с разбиране

Насоки

Дейността има за цел да развие уменията за слушане с разбиране, критично мислене и аргументирано изразяване на мнение по теми, свързани с демокрацията, изборите и гражданската активност. Преди слушането преподавателят активира предварителните знания чрез кратка дискусия и при необходимост припомня ключовата тематична лексика. По време на работата студентите се насърчават да извличат както основната, така и конкретната информация от записа, а след слушането да обсъждат съдържанието, като аргументират позицията си и използват новата лексика в контекст.

1. Слушайте запис 1 „Демокрацията в действие“ и отговорете на следните въпроси:

- Кои политически обещания на Националната конгресна партия са най-важни според вас и защо?
- Какви фактори влияят върху решението на избирателя за кого да гласува, според текста?

2. Слушайте записа отново и отбележете твърденията като верни или грешни.

1. *Националната конгресна партия е във властта заедно със социалдемократите.*

А) вярно Б) грешно

2. *Партията планира да инвестира повече пари в образованието от управляващата партия.*

А) вярно Б) грешно

3. *Най-бедните 30% от семействата ще плащат по-високи данъци.*

А) вярно Б) грешно

4. *Куксън обмисля мерки за намаляване на замърсяването и международни споразумения за околната среда.*

А) вярно Б) грешно

5. *Гражданите не трябва да се интересуват от политическите идеи, когато гласуват.*

А) вярно Б) грешно

Отговори:

1. Б) Грешно.

(Обяснение: В текста ясно се казва, че социалдемократите са в правителството, а Националната конгресна партия е втората по големина партия в парламента, тоест не е на власт.)

2. А) Вярно.

(Обяснение: Представителят на партията заявява, че те ще похарчат с 25 милиона долара повече за образованието в сравнение с управляващата партия.)

3. Б) Грешно.

(Обяснение: Според текста най-бедните 30% от семействата няма да плащат по-високи данъци, а дори ще им бъдат намалени.)

4. Б) Вярно.

(Обяснение: Куксън посочва, че партията му ще се опита да подпише международно споразумение за намаляване на замърсяването и да санкционира държави, които не спазват правилата.)

5. А) Грешно.

(Обяснение: Целият разговор показва, че политическите идеи и програмите на партиите са важни за информирания избор на избирателите.)

Насоки

След слушане – кратка дискусия:

- Кои обещания според вас са реалистични?
- Кои обществени проблеми трябва да бъдат приоритет?
- Как гражданите могат да проверят дали политиците изпълняват обещанията си?

3. Слушайте запис 2 „Протести за климатичните промени в цяла Нова Зеландия“ и отговорете на следните въпроси:

- Кой са основните причини, които хората посочват за участието си в климатичните протести, за които научихте?
- След като се запознахте с тези събития, промени ли се мнението Ви за климатичните протести? Ако да, по какъв начин и защо?

4. Слушайте записа отново и изберете правилния отговор (А, Б, В или Г) на всеки въпрос.

1. Каква е основната цел на климатичните протести, описани в записа?

- А) Да се информира обществото за глобалното затопляне
- Б) Да се изрази недоволство от работата на правителството като цяло
- В) Да се поиска правителството да предприеме конкретни действия срещу климатичните промени
- Г) Да се привлече вниманието на медиите към Студентите

2. Какъв е основният фокус на протестите в Окланд?

- А) Замърсяването на въздуха
- Б) Покачването на морското равнище
- В) Унищожаването на горите
- Г) Липсата на обществен транспорт

3. Какъв символ използваха някои участници, за да покажат опасността от покачване на морското равнище?

- А) Плакати с лозунги
- Б) Жива верига
- В) Газови маски
- Г) Спасителни жилетки и надуваеми лодки

4. Кое от следните НЕ е сред исканията на протестиращите?

- А) Обявяване на климатично извънредно положение
- Б) Закон за нулеви въглеродни емисии
- В) Спиране на проучванията за въглища и нефт
- Г) Намаляване на данъците

5. Коя международна фигура обърна внимание на протестите и ги сподели в социалните мрежи?

- А) Дейвид Атенбъро
- Б) Антонио Гутериш
- В) Грета Тунберг
- Г) Ал Гор

Отговори и обяснения:

1. В)

(Обяснение: Протестиращите настояват за конкретни мерки – обявяване на климатично извънредно положение, закон за нулеви въглеродни емисии и спиране на въглища и нефт.)

2. Б)

(Обяснение: Протестиращите използват спасителни жилетки и надуваеми лодки, за да покажат опасността от покачващото се морско равнище.)

3. Г)

(Обяснение: Протестиращите в Окланд използваха спасителни жилетки и надуваеми лодки, за да покажат, че покачването на морското равнище може да залее части от града. Това беше визуален символ на опасността.)

4. Г)

(Обяснение: Протестиращите искат извънредно климатично положение, закон за нулеви въглеродни емисии и спиране на проучванията за въглища и нефт. Намаляването на данъците не е част от техните искания.)

5. В)

(Обяснение: Грета Тунберг споделя множество постове и материали в социалните мрежи, с което свързва протестите в Нова Зеландия с глобалното движение.)

Праг II

Насоки:

Упражнението използва игрови елемент за затвърждаване на понятия, свързани с демокрацията, гражданската активност и опазването на околната среда. Преди изпълнението преподавателят припомня основните термини и при необходимост активира предварителните знания чрез кратка дискусия. По време на работата студентите съотнасят понятията към техните определения, като използват ключови думи, логическо мислене и метода на изключването. Преподавателят насочва с въпроси, без да дава готови отговори. След приключване на задачата се обсъждат верните решения и се организира кратка дискусия, която подпомага осмислянето на основните понятия и връзката им с реални обществени проблеми.

Отговори:

1. Протест – Организирано публично изразяване на несъгласие с цел да се привлече внимание и да се постигне обществена или политическа промяна.
2. Политическо послание – Идея или позиция, изразена публично, която цели да повлияе на общественото мнение или на решенията на властта.
3. Глобално затопляне – Дългосрочно повишаване на средната температура на земята, причинено в резултат на човешката дейност и увеличените парникови газове.
4. Рециклиране - Процес на събиране и повторна преработка на отпадъци с цел опазване на природните ресурси и намаляване на замърсяването.

Процес на събиране и повторна преработка на отпадъци с цел опазв

Б. Четене с разбиране, граматика и слушане с разбиране: Взаимодействието на властта, протестите, демокрацията, гражданската активност и несъгласието

Б. I. Четене с разбиране

Насоки

Преди четенето преподавателят активира предварителните знания чрез кратка дискусия и припомня ключовата тематична лексика. По време на четенето студентите откриват основните идеи и ключовите думи в текста и аргументират мнението си по поставения въпрос. След прочита изпълняват задачите, сравняват отговорите си по двойки и участват в общо обсъждане, като се позовават на аргументите в текста. Дейността развива умения за четене с разбиране, критично мислене, аргументирано изразяване на мнение и уважение към различните гледни точки.

1. Прочетете текста и помислете как гражданската активност и протестите могат да помогнат за създаването на по-справедливо общество. Мислите ли, че те винаги водят до положителни промени или понякога могат да имат неочаквани последици?

***Връзката между властта, протестите, демокрацията,
гражданската активност и несъгласието***

В демократичните общества властта и протестите са тясно свързани. Властта обикновено се упражнява от правителствата и от хора или групи с голямо влияние. Протестите възникват, когато гражданите не са съгласни с решенията или действията на управляващите. Исторически протестните движения са имали важна роля за развитието и утвърждаването на демокрацията.

Демокрацията е система на управление, при която хората участват във вземането на решения – пряко или чрез избрани представители. Тя се основава на свобода на изразяване, равенство и участие в обществения живот. На практика обаче властта често се концентрира в ръцете на малка група, която не винаги действа в интерес на всички. Именно тук се появява необходимостта от несъгласие.

Несъгласието представлява открито изразяване на критика към властта и установените правила. То е жизненоважно за демокрацията, защото позволява контрол върху управлението и създава възможности за промяна. Много важни исторически постижения, като разширяването на гражданските права и борбата срещу апартейда, са резултат от такова организирано несъгласие.

Протестите са една от най-видимите форми на гражданска активност. Те могат да бъдат мирни митинги, шествия или други публични действия, които насочват вниманието към проблеми, често пренебрегвани от властта. Чрез протестите хората, които се чувстват безгласни, получават възможност да бъдат чути.

Гражданската активност обаче не се ограничава до еднократни протести. Тя включва дългосрочно участие – организиране на инициативи, информиране на общественото и настояване за промени в политиките. Тези действия често срещат съпротива и носят рискове, но са ключови за поддържането на демокрацията жива.

В същото време протестите могат да доведат до напрежение или да бъдат използвани за лични цели. Затова важният въпрос остава: как гражданската активност може да се упражнява така, че да укрепва демокрацията, а не да я подкопава?

2. Изберете правилния отговор (А, Б, В или Г) на всеки въпрос.

1. Каква е връзката между властта и протестите в демократичните общества според текста?

- А) Протестите напълно заменят институциите на властта
- Б) Протестите се появяват, когато гражданите не са съгласни с решенията на управляващите
- В) Властта винаги подкрепя протестите

Г) Протестите съществуват само при икономически кризи

2. Как е определена демокрацията в текста?

- А) Система, при която решенията се вземат само от правителството
- Б) Форма на управление, в която властта е съсредоточена в малка група
- В) Система, при която гражданите участват пряко или чрез избрани представители
- Г) Управление без нужда от обществено участие

3. Защо несъгласието е важно за демокрацията?

- А) Защото премахва всички конфликти
- Б) Защото позволява контрол, критика и възможност за промяна
- В) Защото гарантира икономически растеж
- Г) Защото замества изборите

4. Кое от следните най-добре описва гражданската активност според текста?

- А) Само участие в протести
- Б) Изразяване на мнение без действия
- В) Дългосрочно участие за постигане на обществена промяна
- Г) Подкрепа единствено чрез социалните медии

5. Какъв въпрос остава открит в края на текста?

- А) Дали протестите трябва да бъдат забранени
- Б) Как да се увеличи броят на протестите
- В) Как гражданската активност може да укрепва, а не да подкопава демокрацията
- Г) Кой контролира протестните движения

Отговори и обяснения:

1. Б)

(Обяснение: В текста се посочва, че протестите възникват, когато гражданите не са съгласни с решенията или действията на управляващите. Те са начин хората да изразят несъгласие и да търсят промяна в рамките на демократичното общество.)

2. В)

(Обяснение: Текстът описва демокрацията като система, в която хората участват във вземането на решения – пряко или чрез избрани представители. Това участие е основен принцип на демократичното управление.)

3. Б)

(Обяснение: Според текста несъгласието позволява критика и контрол върху властта. Без възможност за оспорване на решенията на управляващите демокрацията не може да функционира пълноценно.)

4. В)

(Обяснение: Гражданската активност е представена като дългосрочно и целенасочено участие – не само чрез протести, но и чрез организиране, информиране и настояване за промени в политиките.)

5. В)

(Обяснение: В заключението текстът поставя въпроса как гражданската активност може да се упражнява по начин, който укрепва демокрацията, вместо да я подкопава, което насърчава читателите да разсъждават критично.)

Б. II. Граматика

Насоки

Преди изпълнението преподавателят припомня употребата на условното наклонение и образуването на прилагателни и наречия чрез кратки примери. По време на работата студентите самостоятелно преобразуват изречения и образуват правилните граматични форми според контекста. След изпълнението сравняват отговорите си по двойки, а общото обсъждане се насочва към най-често срещаните грешки и правилната употреба на изучените граматични структури. Дейността развива граматичната компетентност, езиковата точност и уменията за редактиране и използване на езиковите средства в контекст.

1. Преобразувайте всяко изречение, като:

- започнете новото изречение с посочените изрази;
- използвате условно наклонение;
- запазете същия смисъл.

1. Протестите помагат на демокрацията, защото дават глас на гражданите.
→ *Ако нямаше протести, _____.*
2. Гражданите могат да влияят на решенията, когато участват активно.
→ *Ако гражданите не участваха активно, _____.*
3. Несъгласието позволява на обществото да контролира властта.
→ *Ако обществото не изразяваше несъгласие, _____.*
4. Демокрацията съществува, защото хората имат право да участват във вземането _____ на _____ решения.
→ *Ако хората нямаха право да участват във вземането на решения, _____.*
5. Гражданската активност води до дългосрочни промени в обществото.
→ *Ако нямаше гражданска активност, _____.*

Примерни отговори:

1. Ако нямаше протести, гражданите нямаше да имат възможност да изразяват своето мнение в демократичното общество.
2. Ако гражданите не участваха активно, те не биха могли да влияят на обществените и политическите решения.
3. Ако обществото не изразяваше несъгласие, властта не би била подложена на обществен контрол.
4. Ако хората нямаха право да участват във вземането на решения, демокрацията не би могла да съществува.
5. Ако нямаше гражданска активност, в обществото не биха настъпили дългосрочни промени.

2. Попълнете празните места с правилната форма на прилагателното, образувано от думите в скобите.

В днешно време протестите и гражданската активност са важни за създаване на **(1)** _____ (демокрация) общества. Когато хората изразяват несъгласие, те показват **(2)** _____ (критика) отношение към решенията на _____ властта. Протестите могат да доведат до **(3)** _____ (ефект) промени в обществото, ако са добре организирани. Властите понякога използват **(4)** _____ (репресия) мерки, но активните граждани продължават борбата си **(5)** _____ (упоритост и решителност).

Отговори:

1. демократични
2. критично
3. ефективни
4. репресивни
5. упорито и решително

Праг III

Насоки

Преподавателят припомня употребата на съюзите и съюзните думи за изразяване на причина, време, противопоставяне и условие. Насочва обучаемите първо да определят смисловата връзка между двете части на изречението, а след това да изберат най-подходящия съюз от дадения списък. След изпълнение на задачата отговорите се проверяват фронтално, като се обсъжда защо всеки съюз е правилен в конкретния контекст. При необходимост преподавателят дава допълнителни примери за затвърждаване на употребата им.

Отговори:

1. Протестите са начин за изразяване на мнение, **когато** хората не са съгласни с решенията на властта.
2. Хората се включват в граждански инициативи, **защото** искат промени в законите и политиката.
3. Активистите продължават своите действия, **въпреки че** има заплахи или препятствия от страна на властта.
4. Гражданската активност е важна, **тъй като** така обществото се развива по справедлив начин.
5. Гражданите започнаха да организират мирни демонстрации **след като** правителството отхвърли предложенията им за законови промени.
6. Студентите участват в обществени дискусии **дори ако** се страхуват от санкции или ограничения.

Б. III. Слушане с разбиране

Насоки

Преподавателят въвежда темата чрез кратък разговор за стачки и гражданско недоволство и насочва вниманието към причините за социални конфликти. Преди първото слушане обучаемите формулират хипотези по въпросите и слушат за извличане на основна информация. При второто слушане се акцентира върху разпознаване на конкретни факти, числа и позиции и се работи с избираеми отговори.

1. Слушайте записа „Хиляди университетски служители започват стачка заради ниски заплати“ и отговорете на следните въпроси:

1. Какви са основните причини, които накараха университетските служители да започнат стачка?
2. Как служителите и ръководството на университетите се опитват да разрешат ситуацията и какво показва това за работната среда в университетите?

2. Слушайте записа отново и изберете правилния отговор (А, Б или В) на всеки въпрос.

1. Защо университетските служители са започнали стачка?

- А) За да поискат повече отпуски
- Б) За да увеличат заплатите си с 8%
- В) За да намалят учебния материал
- Г) За да протестират срещу нови правила за студентите

2. Колко служители са участвали в стачката и от колко университета?

- А) 5 000 от 5 университета
- Б) 3 000 от 3 университета
- В) 10 000 от 10 университета
- Г) 7 500 от 8 университета

3. Какво беше досегашното предложение за увеличение на заплатите?

- А) 2%
- Б) 5%
- В) 10%
- Г) 8%

4. Кои фактори принудиха служителите да протестират?

- А) Намаляване на студентските такси
- Б) Липса на свободно време
- В) Висока инфлация и ниски заплати
- Г) Заетост на нови кабинети

5. Как се чувстваха някои от протестиращите?

- А) Доволни и удовлетворени
- Б) Забавляващи се
- В) Равнодушни
- Г) Недооценени и неуважавани

Отговори:

1. Б)

(Обяснение: Преподавателите и служителите настояват за увеличение на заплатите, за да могат да покриват високите разходи за живот.)

2. Г)

(Обяснение: Около 7 500 служители от 8 университета са се присъединили към протестите.)

3. Б)

(Обяснение: Предложението на ръководството е увеличение с 5%, което служителите смятат за недостатъчно.)

4. В)

(Обяснение: Високата инфлация и ниските заплати са основната причина за стачката.)

5. Г)

(Обяснение: Някои протестиращи заявяват, че се чувстват недооценени и неуважавани от ръководството на университетите.)

3. Преди да изслушате записа „Демократично право“, отговорете на следните въпроси:

- Защо хората протестират срещу големи проекти като изграждането на нов път?
- Какво според вас е по-важно за местната общност – икономическото развитие или опазването на природата и защо?

4. Слушайте записа „Демократично право“ и отговорете на следните въпроси:

1. Защо жителите на Редфорд протестират срещу строежа на новата магистрала?
2. Каква алтернатива предлагат протестиращите вместо новата магистрала?
3. Какви притеснения изразяват местните жители относно влиянието на магистралата върху живота им?
4. Как реагира полицията по време на протеста и какво предупреждение са получили участниците?
5. Как местният конгресмен коментира правото на хората да протестират и какво решение взе относно строежа на магистралата?

Насоки

След слушането се организира кратка дискусия, в която се сравняват гледните точки на протестиращите, институциите и обществения интерес, като се развиват умения за критично мислене и интерпретация на информация от аудиотекст.

В. Говорене

Насоки:

Преподавателят въвежда темата чрез кратка дискусия за гражданското участие и насърчава студентите да използват новата лексика от предходните уроци (протест, демокрация, гражданска активност, права). Подчертава се важноста на аргументираното изразяване на мнение и уважението към различни гледни точки.

При първата част обучаемите отговарят на въпросите индивидуално или по двойки, като се стимулира използването на пълни изречения и аргументация с „защото“. Преподавателят насочва към свързване на отговорите с реални обществени ситуации.

При ролевите игри студентите се разделят на двойки или малки групи. Преподавателят разпределя ролите и дава време за подготовка на аргументи. Подчертава се, че всяка роля трябва да защитава позиция чрез логични аргументи, а не чрез емоционални твърдения. След всяка ролева

игра се прави кратко обсъждане, в което се анализират използваните аргументи и езикови средства.

В края на часа се прави обобщение на основните идеи: значението на диалога, мирното изразяване на несъгласие и ролята на демократичните процеси в обществото.

1. Отговорете на следните въпроси:

1. Какви са начините, по които хората могат да протестират, когато усещат, че правата им не се зачитат?
2. Защо е важна демокрацията за една страна?
3. Как може гражданската активност да помогне за промяната в обществото?
4. Кой са мирните начини за изразяване на несъгласие с правителството?
5. Каква е ролята на социалните медии в съвременните протести?

2. Ролеви игри

1. Протестиращият (А) и правителственият служител (Б)

Роля А: Вие сте протестиращ. Считате, че правителството не зачита правата на хората. Обяснете защо протестирате и какви промени искате да видите.

Роля Б: Вие сте правителствен служител. Считате, че правителството прави най-доброто за страната и нейните граждани. Обяснете защо правителството постъпва така и отговорете на опасенията на протестиращия.

2. Активистът (А) и гражданинът (Б)

Роля А: Вие сте активист. Искате да промените закон или практика, които смятате за несправедливи. Обяснете защо промяната е необходима и убедете другите да подкрепят каузата Ви.

Роля Б: Вие сте гражданин. Не сте убеден, че гражданската активност е най-добрият начин за постигане на промяна. Задайте въпроси и изразете съмнения за каузата на активиста.

3. Организаторът на протест (А) и журналистът (Б)

Роля А: Вие сте организатор на протест. Обяснете причините за протеста и защо е важен. Опитайте се да убедите другите да се присъединят към него.

Роля Б: Вие сте журналист, който прави репортаж за протеста. Задайте въпроси за целите му, как е организиран и какво въздействие би имал.

4. Поддръжникът на демокрацията (А) и скептикът (Б)

Роля А: Вие вярвате в демокрацията и смятате, че тя е най-добрата форма на управление в обществото. Обяснете защо демокрацията е важна и как защитава гражданските права и свободи.

Роля Б: Вие сте скептичен към демокрацията и смятате, че понякога не работи добре и може да доведе до хаос или неефективно управление. Задайте критични въпроси на поддръжника на демокрацията.

5. Мирният протестиращ (А) и агресивният протестиращ (Б)

Роля А: Вие сте мирен протестиращ. Подкрепяте неагресивните видове протест и смятате, че мирните действия са най-добрият начин за постигане на промяна. Обяснете защо избирате този подход.

Роля Б: Вие сте агресивен протестиращ. Смятате, че понякога хората трябва да използват сила, за да бъдат чути. Обяснете, че агресивните протести понякога са необходими, за да се постигне истинска промяна.

Праг IV

Насоки

Преди започване се припомня основната лексика от темата (демокрация, протест, общество) и се обяснява стратегията за работа – първо се открива правилната дума, след това се извлича първата буква от всяка.

След решаването се прави обща проверка на отговорите и се обсъжда значението на всяка дума в контекста на гражданското участие.

Отговори:

1. ДЕМОКРАЦИЯ
2. ПРОТЕСТ
3. ОБЩЕСТВО

Код: Д П О

Г. Писане

Насоки

Преподавателят въвежда задачата чрез кратък разговор за ролята на социалните медии и отговорното споделяне на информация. Акцентира се върху необходимостта от съобразяване с дадените ограничения и изискването текстът да бъде убедителен, но не конфликтен.

Преди писане студентите анализират темата и определят основното послание, което искат да предадат (напр. гражданска активност, отговорност, диалог). Насочват се да използват неутрален и аргументиран стил, без агресивен или обвинителен тон.

Преподавателят напомня структурата на кратко писмено послание: увод (въведение в темата), основна част (аргументи и идеи) и заключение (обобщение и призив). Подчертава се използването на свързващи думи и ясни изречения.

По време на работа преподавателят подпомага с лексика и насочва към спазване на обема (100–150 думи). В края се прави кратко споделяне и обсъждане на няколко текста с фокус върху яснотата и убедителността на посланията.

Гледайте отново видеозаписа „Въздействието на социалните медии върху гражданската активност“ и прочетете следната допълнителна информация, преди да започнете да работите по задачите за писане:

Правителството е наложило следните правила, за да ограничи онлайн активността, да пази обществения ред и да се бори с фалшивите новини:

1. *Забрана на „непотвърдената информация за протести“*

Активистите не могат да споделят подробности за протести или публични събирания, освен ако правителството не ги одобри предварително. Социалните медии трябва да изтриват тази информация в рамките на 24 часа или ще бъдат глобени.

2. *Забрана на „емоционално провокативното съдържание“*

Публикации с изображения на насилие, видеа, показващи полицейски действия или обществено недоволство, са забранени, защото могат да предизвикат обществени безредици. Активистите, които споделят такова съдържание, могат да бъдат обвинени в дестабилизиране на държавата.

3. *Забрана на „подстрекателство, финансирано от чужбина“*

Не може да се споделя съдържание от групи или НПО-та, които получават пари от други страни. Това включва интервюта, доклади или дори хаштагове, свързани със световни кампании.

4. *Изискване на регистрация с истинските имена на администраторите*

Администраторите на активистките страници в социалните медии трябва да се регистрират с истинските си имена, ЕГН и адрес. Анонимни акаунти, които подкрепят политическите промени, са незаконни.

5. *Черни списъци с ключови думи и хаштагове*

Някои хаштагове (като #JusticeNow или #YouthRise) са забранени. Ако ги използвате, публикацията ще бъде изтрита и може да последва разследване.

6. *Автоматизирано следене на съдържанието*

Социалните медии трябва да използват инструменти от изкуствен интелект, за да откриват и изтриват публикации, които заплашват националното единство или общественото доверие в институциите. Това правило често се използва срещу хора, които не са съгласни с правителството.

1. Напишете силно послание (100–150 думи), което да достигне до хората по целия свят. Нека то не нарушава законите и правилата, създадени от правителството.

ОСНОВНА ЗАДАЧА

Насоки

Преди изпълнението преподавателят припомня основната тематична лексика и обяснява стратегията за работа – първо се открива правилната дума, а след това се използва първата ѝ буква за решаване на задачата. След приключване на упражнението се извършва обща проверка на отговорите и се обсъжда значението на ключовите понятия в контекста на гражданското участие, като се насърчава правилната им употреба в комуникативни ситуации.

Задача:

Ръководството на Университет в Новаленд съобщава на студентите за нов закон и призовава той да се спазва стриктно. Вашата група студенти с активна гражданска позиция (всички сте са част от нея) трябва да създаде **план за онлайн кампания, който да включва запомнящ се лозунг и списък от действия** за съпротива срещу новите правителствени правила за социалните медии. Целта ви е да запазите активността на социалното си движение, като намерите начини да избегнете цензурата.

Лозунгът трябва да бъде не по дълъг от десет думи. **Действията** трябва да бъдат не повече от пет, като всяко от тях има кратко заглавие (не повече от седем думи) и кратко описание (не повече от петдесет думи).

ДИСКУСИЯ И РАЗМИСЪЛ

Насоки

Преподавателят поставя въпросите като открита дискусия, насочена към развиване на критическо мислене, аргументирано изразяване и уважение към различни гледни точки. Подчертава се, че няма единствен „правилен“ отговор, а значението има качеството на аргументите.

Преди започване се припомнят ключови понятия от урока (демокрация, протест, гражданска активност, социални медии), за да се подпомогне използването на точна лексика. Преподавателят насърчава студентите да формулират мнения с аргументи „защото“, „например“, „от една страна – от друга страна“.

Дискусията се организира в кръг или малки групи, като се дава възможност на повече студенти да участват. Преподавателят модерирва разговора, като насочва към баланс между свобода на изразяване и обществен ред, както и към ефективността на различните форми на гражданска активност.

В края се прави обобщение на основните идеи: ролята на протестите в демокрацията, влиянието на социалните медии и значението на мирния и отговорен граждански диалог.

1. Отговорете на следните въпроси:

- Как трябва да реагират правителствата на обществените протести? Трябва ли да използват сила, за да спират протестите, или трябва да позволяват на хората да изразяват своето мнение, дори ако това би довело до безредици?
- Смятате ли, че протестите могат да променят политиката или мнението на обществото? Защо някои протести успяват да постигнат това, а други не?
- Как се е променила гражданската активност с развитието на социалните медии? По-ефективни ли са онлайн протестите от традиционните улични протести?

Урок 6. Вашето дигитално Аз

Предвидени резултати от обучението

Знания:

- Разбиране на основните понятия за дигитална безопасност, включително представяне под чужда самоличност, фишинг, прекомерно споделяне и дигитални следи.
- Осъзнаване на споделената отговорност на отделните хора, компаниите и правителствата за защитата на онлайн идентичността и доверието.

Умения:

- Критичен анализ на дигитални казуси и идентифициране на рискове като фалшиви профили или подозрителни съобщения.
- Ефективна комуникация на български език по теми, свързани с онлайн безопасността, чрез дискусии, ролеви игри и формални предложения.

Нагласи:

- Проявяване на отговорност към защитата на собствената и чуждата дигитална идентичност.
- Критично отношение към онлайн съдържанието, вместо безусловното му приемане.

Ценности:

- Ценене на личното пространство, прозрачността и отчетността като основни демократични принципи в дигиталната среда.
- Уважение към човешкото достойнство и справедливостта чрез насърчаване на безопасна и надеждна онлайн среда.

Насоки

Урокът започва с кратка дискусия за използването на социалните мрежи и дигиталните платформи, чрез която се активират предварителните знания и се въвежда темата за онлайн безопасността. Преди гледането на видеото студентите прогнозираят съдържанието чрез насочващи въпроси. По време на гледането откриват основните дигитални заплахи и начините за тяхното предотвратяване. След видеото се организира обсъждане, насочено към ролята на отделния човек, институциите и дигиталните платформи за създаването на по-безопасна дигитална среда.

Видеозапис

Дигиталните пространства вече са неразделна част от ежедневието: студентите ги използват за учене, общуване, дебати и изграждане на своята идентичност. Тези пространства обаче крият и рискове. Фалшиви профили могат да манипулират доверието, фишинг атаки могат да откраднат лична информация, а прекомерното споделяне може да изложи потребителите на вреди. Университетите, правителствата и онлайн платформите често

обсъждат границите на отговорността – но самите студенти също играят ключова роля.

В Университета „Новаленд“ скорошни случаи на представяне под чужда самоличност, фишинг и злоупотреба с данни подчертаха спешната нужда от дигитална грамотност и отговорност. Защитата на онлайн идентичността на студентите не е само технически въпрос – тя е и демократичен, свързан с доверието, прозрачността и справедливостта в дигиталното общество.

Този учебен модул ви подготвя да разпознавате дигитални заплахи, да обсъждате ефективно онлайн рисковете и да предлагате решения, които балансират личната отговорност с институционалната и корпоративната. Като развивате уменията си за критично мислене, комуникация и отговорно онлайн поведение, ще бъдете по-добре подготвени да действате като отговорни дигитални граждани – защитавайки себе си, своите колеги и демократичните ценности, които стоят в основата на безопасните онлайн общности.

А. Четене с разбиране, лексика и слушане с разбиране: Фалшиви акаунти

А. I. Четене с разбиране

Насоки

Дейността започва с кратка дискусия, която активира предварителните знания на студентите за фалшивите профили в интернет. Насърчава се споделянето на личен опит или наблюдения и се обсъждат признаците, по които могат да бъдат разпознати недостоверни онлайн акаунти. Преподавателят насочва разговора към причините, поради които подобни профили често привличат голям интерес, като стимулира критичното мислене и аргументираното изразяване на мнение.

1. Прочетете текста и обяснете как фалшивият профил се е разпространил толкова бързо.

Казус: Фалшивият профил в Novaland Connect

Преди три часа официалната университетска платформа Novaland Connect регистрира подозрителен нов профил. На пръв поглед той изглеждаше напълно автентичен – използваше истинското име и снимка на студентка, копирани от нейни публични профили в социалните мрежи. Скоро след създаването си профилът започна да публикува съдържание. Първият пост беше неутрален поздрав, но вторият – коментар за студентския живот с противоречиво мнение за университетските политики – привлече голямо внимание.

Реакциите на студентите бяха бързи. Някои харесаха публикацията, други коментираха, а трети я споделиха. Само за един час фалшивият профил събра стотици последователи, включително много колеги на студентката, чиято самоличност беше използвана. Поради високата активност алгоритмите на платформата започнаха да показват публикациите на все повече потребители, включително на такива, които не познаваха лично студентката. Това създаде илюзия за достоверност.

Скоро възникна объркване. Някои студенти писаха лично на истинската студентка, за да проверят дали тя стои зад публикациите. Други забелязаха несъответствия – правописни грешки и необичаен стил. Въпреки това много потребители приеха профила за истински, тъй като големият брой последователи създаде „социално доказателство“.

Проблемът се задълбочи, когато в публикациите се появиха линкове към външни сайтове, които изискваха въвеждане на имейл и парола. По-късно експерти потвърдиха, че това са фишинг атаки. Въпреки подадените сигнали, профилът остана активен няколко часа и дори публикува фалшиво съобщение за отмяна на студентско събитие.

До края на деня истинската студентка беше силно разстроена – репутацията ѝ беше накърнена, а чувството ѝ за сигурност разклатено. Случаят показва колко бързо могат да се разпространяват фалшиви профили и подчертава значението на дигиталната грамотност и критичното мислене.

3. Отбележете твърденията, свързани с текста, като верни или грешни.

1. *Фалшивият профил е създаден преди три часа.*

А. Вярно Б. Грешно

2. *Първата публикация е предизвикала най-голям интерес.*

А. Вярно Б. Грешно

3. *Профилът е събрал няколко стотин последователи в рамките на първия час.*

А. Вярно Б. Грешно

4. *Алгоритмите са помогнали за увеличаване на видимостта на профила.*

А. Вярно Б. Грешно

5. *Всички студенти веднага са разпознали, че профилът е фалшив.*

А. Вярно Б. Грешно

Отговори:

1. Вярно

2. Грешно (Втората публикация е предизвикала най-голям интерес.)

3. Вярно

4. Вярно

5. грешно (Някои студенти са приели профила без въпроси.)

След четенето

Проведете кратка дискусия за последствията от представянето под чужда самоличност и значението на критичното мислене. Кое действие е трябвало да предприемат студентите най-напред, когато са видели подозрителния профил? Обосновайте отговора си с два аргумента.

А. II. Лексика

Насоки:

- Припомнете значението на новите понятия, преди обучаемите да започнат.
- Насърчете ги да използват контекста от прочетения текст, за да определят правилните отговори.
- След проверката обсъдете в кои ситуации могат да срещнат тези термини.

1. Свържете ключовите термини с техните определения.

Термин	Дефиниция
1. Имперсонацията (от англ. impersonation)	А. Терминът се отнася до качеството на информация, източник или доказателство, което да бъде вярно, истинно, надеждно и заслужаващо доверие, т.е. да не подлежи на съмнение и може да бъде прието като сигурен и доказан факт.
2. Фишинг	Б. Възприятие или представа, която не отговаря на реалността. Измамна представа.
3. Достоверност	В. Измислен акаунт, създаден под чужда или несъществуваща самоличност с цел измама, спам, разпространение на дезинформация, фишинг или други злонамерени действия
4. Фалшив профил	Г. Изпълнение на действия от името на друг потребител с цел заблуда, измама. Представяне под чужда самоличност
5. Илюзия	Д. Киберпрестъпление, при което измамници се представят за легитимни организации (банки, куриери, социални мрежи), за да откраднат чувствителна информация като пароли и данни за банкови карти.

Отговори:

1. Имперсонацията – Г
2. Фишинг – Д
3. Достоверност – А
4. Фалшив профил – В
5. Илюзия – Б

2. Изберете правилната дума/фраза от списъка, за да попълните празните места.

Списък:

парола • кибер тормоз • хакерство • цифров отпечатък • спам

1. Повечето хора бързо изтриват _____, предлагащ фалшиви награди или отстъпки.
2. Университетът напомни на студентите, че всяка публикация оставя _____, който може да бъде проследен години по-късно.
3. Използването на сложна и дълга _____ увеличава сигурността на вашия потребителски профил.
4. Подрастващите бяха предупредени за вредните ефекти на _____, който може бързо да се разпространи чрез групови чатове.
5. След повишаване на случаите на кражба на самоличност, полицията разследва случаи на онлайн _____, насочени към клиенти на банки.

Отговори:

1. спам
2. цифров отпечатък
3. парола
4. кибер тормоз
5. хакерство

След проверката ги насърчете да съставят по едно собствено изречение с всяка нова дума.

Праг I

След разкриването на кода проведете кратко обобщение, като обсъдите как правилните решения могат да помогнат за разпознаването и предотвратяването на рискове в дигиталната среда.

Отговори:

- Въпрос 1: Б → 4
Въпрос 2: Б → 7
Въпрос 3: А → 8
Въпрос 4: А → 0

Код: 4780

А. III. Слушане с разбиране

1. Слушайте запис 1 и разсъждавайте върху следните въпроси:

- Защо според вас компаниите събират толкова много данни от потребителите?

- Могат ли настройките за поверителност наистина да ви защитят или смятате, че са твърде сложни?

2. Слушайте записа отново и отбележете твърденията като верни или грешни.

1. Някой е създал фалшив акаунт с името на Андрей.

А) Вярно Б) Грешно

2. Фалшивият акаунт е използвал снимка на Мария.

А) Вярно Б) Грешно

3. Андрей е разбрал за проблема преди час.

А) Вярно Б) Грешно

4. Андрей не е предприел никакви действия по случая.

А) Вярно Б) Грешно

5. Андрей се притеснява, че може да бъде публикувана фалшива информация от негово име.

А) Вярно Б) Грешно

Отговори:

1. Вярно

2. Грешно

(Обяснение: Фалшивият акаунт не е използвал снимка на Мария, а снимката на Андрей, както той сам казва в разговора.)

3. Вярно

4. Грешно

(Обяснение: Твърдението е грешно, защото Андрей е реагирал веднага – докладвал е фалшивия профил и се е свързал с ИТ отдела.)

5. Вярно

3. Слушайте запис 2 „Свидетелските показания на д-р Варга за дигиталната етика“ и разсъждавайте върху следните въпроси:

- Защо според вас компаниите събират толкова много данни от потребителите?
- Могат ли настройките за поверителност наистина да ви защитят или смятате, че са твърде сложни?

4. Слушайте записа отново и изберете правилния отговор (А, Б, В или Г) на всеки въпрос.

1. Какво правят компаниите с данните на вашия профил?

А) Изтриват ги след 24 часа

Б) Следят, продават и ги използват за прогнози

В) Използват ги само за влизане в акаунта

Г) Пазят го защитен и сигурен

2. Защо фалшивите профили са сериозен проблем?

А) Заемат твърде много място за съхранение

Б) Губят времето на хората

- В) Подкопават доверието и разпространяват дезинформация
- Г) Помагат на платформите да тестват нови функции

3. *Какъв е проблемът с настройките за поверителност?*

- А) Те са объркващи и скрити
- Б) Те са твърде лесни за използване
- В) Те са само за по-възрастните потребители
- Г) Те се заплащат допълнително

4. *Коя информация винаги е публична в платформите?*

- А) Паролите
- Б) Информацията за профила (име/снимка)
- В) Лични съобщения
- Г) Историята на търсенията

5. *Кое решение д-р Варга подчертава най-силно?*

- А) Сигнализиране за фалшиви профили
- Б) Използване на псевдоними
- В) Избягване на социалните мрежи напълно
- Г) Дигитална грамотност

Отговори:

1. Б (*Обяснение:* Компаниите често събират данни за потребителите, за да ги анализират, продават на трети страни или използват за прогнозиране на интереси и поведение.)
2. В (*Обяснение:* Фалшивите профили могат да създадат илюзия за достоверност, да подвеждат хората и да разпространяват невярна информация, което вреди на онлайн доверието.)
3. А (*Обяснение:* Много платформи имат сложни или скрити настройки за поверителност, което затруднява потребителите да защитят личните си данни.)
4. Б (*Обяснение:* Потребителското име и профилната снимка обикновено са видими за всички, докато пароли и лични съобщения са защитени.)
5. Г (*Обяснение:* Основният акцент е върху обучението на хората да разпознават рискове, да защитават своята онлайн идентичност и да се държат отговорно в дигиталната среда.)

След проверката обсъдете защо останалите отговори не са верни.

Праг II

Свържете всеки от термините по-долу с неговото определение, за да преминете по-нататък.

Термин	Определение
1. Фалшив профил	○

2. Дигитален отпечатък	○
3. Дигитална грамотност	○
4. Онлайн безопасност	○

Определения:

- Способността да се използват дигитални технологии осъзнато и критично, включително умения за намиране, оценяване и проверка на информация, разпознаване на манипулации и вземане на отговорни решения в дигиталната среда.
- Съвкупност от правила, мерки и поведение, които целят да предпазят потребителите от рискове в интернет, като фалшиви профили, измами, зловреден софтуер, нарушаване на личното пространство и онлайн тормоз.
- Акаунт в онлайн платформа, създаден с чужда или измислена самоличност, често с цел заблуда, измама или разпространение на невярна информация.
- Информацията, която човек оставя онлайн чрез своите действия, като публикации, харесвания, коментари и посещения на сайтове.

Отговори:

1. Фалшив профил – Акаунт в онлайн платформа, създаден с чужда или измислена самоличност, често с цел заблуда, измама или разпространение на невярна информация.
2. Дигитален отпечатък – Информацията, която човек оставя онлайн чрез своите действия, като публикации, харесвания, коментари и посещения на сайтове.
3. Дигитална грамотност – Способността да се използват дигитални технологии осъзнато и критично, включително умения за намиране, оценяване и проверка на информация, разпознаване на манипулации и вземане на отговорни решения в дигиталната среда.
4. Онлайн безопасност - о Съвкупност от правила, мерки и поведение, които целят да предпазят потребителите от рискове в интернет, като фалшиви профили, измами, зловреден софтуер, нарушаване на личното пространство и онлайн тормоз.

След проверката обсъдете с партньор или в група защо останалите определения не са подходящи за съответния термин.

Б. Четене с разбиране, граматика и слушане с разбиране: Дигитална отговорност

Б. I. Четене с разбиране

Дискусия преди четенето

- Смятате ли, че социалните медийни компании се интересуват повече от печалбата или от безопасността на потребителите? Защо?
- Трябва ли младите хора да се обучават на дигитална отговорност в училището или университета?

1. Прочетете текста и обобщете отговорностите на компаниите и на отделните хора за защитата на дигиталната безопасност.

Дигитална отговорност в епохата на социалните медии

През последните години онлайн безопасността стана належащ въпрос. Социалните медийни платформи влияят на комуникацията, мненията и възможностите на потребителите, но също ги излагат на рискове като имитиране на чужда самоличност, злоупотреба с данни и вредно съдържание. Младите потребители са особено уязвими, тъй като слабата защита може да доведе до измами, тормоз и емоционални вреди.

Често липсва прозрачност. Политиките за поверителност обикновено са написани на сложен юридически език, което затруднява потребителите да разберат как се събират или споделят данните им. Това объркване може да доведе до прекомерно споделяне на лична информация, като снимки с активирана геолокация или студентски карти, които могат да бъдат използвани за кражба на идентичност.

Фалшивите профили остават сериозна заплаха. Те могат да разпространяват дезинформация, да манипулират полемика или да организират измами. Някои имитират авторитетни личности, публикувайки фалшиви съобщения, които изглеждат достоверни. Последните инциденти в Университета „Новаленд“ показват, че учебният процес, приятелствата и репутацията на студентите са пряко засегнати.

Експертите смятат, че са необходими по-строги регулации и дигитално образование. Платформите трябва да опростят политиките за поверителност, да реагират бързо на сигнали и да маркират съдържание, създадено от AI. В същото време студентите трябва да развиват дигиталната си грамотност, да използват ефективно инструментите за поверителност и да избягват прекомерното споделяне.

Споделената отговорност е предизвикателство. Компаниите трябва да осигурят прозрачност и защита, а потребителите да действат разумно онлайн. Сътрудничеството е ключово за истинска дигитална безопасност, защитата на личната поверителност и поддържането на доверие в демократичното общество.

2. Изберете правилния отговор (А, Б, В или Г) на всеки въпрос.

1. *Защо са критикувани социалните медийни платформи?*

- А) Не успяват да защитят потребителите
- Б) Пускат твърде много реклами

- В) Забраняват политическите изказвания
- Г) Ограничават безплатните акаунти

2. Какво все още липсва в политиките за поверителност?

- А) Хумор
- Б) Граматика
- В) Прозрачност
- Г) Пунктуация

3. Защо потребителите споделят прекалено много информация?

- А) Законът ги задължава
- Б) Искат популярност
- В) Доверяват се на приятелите си
- Г) Не разбират правилата и политиките

4. Какво прави студентите уязвими към имитиране на самоличност?

- А) Техните напреднали технически умения
- Б) Тяхната възраст и ограничен опит
- В) Недоверието им към платформите
- Г) Устойчивостта им към фишинг атаки

5. Какъв проблем съществува с настройките за поверителност?

- А) Те струват пари
- Б) Те са скрити и сложни за използване
- В) Те са твърде видими
- Г) Не се запаметяват автоматично

Отговори:

А)

(Обяснение: Платформите често са критикувани, защото не осигуряват достатъчна защита срещу фалшиви профили, фишинг и злоупотреба с данни.)

В)

(Обяснение: Политиките за поверителност са често трудни за разбиране и не показват ясно как се използват и споделят данните на потребителите.)

Г)

(Обяснение: Потребителите могат да споделят прекомерно лична информация, защото не разбират сложните текстове на политиките за поверителност.)

Б)

(Обяснение: Младите потребители са особено уязвими към присвояване на самоличност и фишинг, тъй като нямат достатъчно опит в разпознаването на рискове онлайн.)

Б)

(Обяснение: Настройките за поверителност често са трудни за намиране и сложни за конфигуриране, което затруднява потребителите да се защитят ефективно.)

Б. II. Граматика

1. От всяка двойка прости изречения съставете сложно изречение, като използвате относителните местоимения *който, която, което, които, чиито*, като всяко местоимение се употребява само веднъж.

1. Организацията провежда информационни кампании срещу фалшивите новини. Нейните препоръки помагат на потребителите.

→ _____

2. Фалшивите новини се разпространяват бързо. Те подвеждат много хора.

→ _____

3. Сайтът публикува сензационни статии. Сайтът не проверява информацията.

→ _____

4. Писмото изглеждаше подозрително. Писмото се оказва опит за измама.

→ _____

5. Компанията защитава личните данни. Компанията предупреждава за нови дигитални измами.

→ _____

Отговори:

1. Организацията, *чиито* препоръки помагат на потребителите, провежда информационни кампании срещу фалшивите новини.

2. Фалшивите новини, *които* се разпространяват бързо, подвеждат много хора.

3. Сайтът, *който* публикува сензационни статии, не проверява информацията.

4. Писмото, *което* изглеждаше подозрително, се оказва опит за измама.

5. Компанията, *която* защитава личните данни, предупреждава за нови дигитални измами.

2. Попълнете правилната форма на думите/фразите в скобите, като съобразите правилата за членуване в българския език.

В интернет пространството (1) _____ (онлайн безопасността / онлайн безопасност) е изключително важна за всеки потребител. Много често обаче (2) _____ (дигиталната грамотност / дигитална грамотно) се пренебрегва, въпреки че тя помага да разпознаваме фалшивите профили и измамите. Фалшивият профил може да създаде сериозни проблеми, ако (3) _____ (потребителят / потребител) не знае как да се защити. (4) _____ (Настройките за поверителност / Настройки за поверителност) понякога са сложни и трудно разбираеми за младите хора. Затова (5) _____ (правилното използване / правилното използване на

дигиталните умения) е важно, за да се гарантира безопасност онлайн и да се предотвратят рисковете.

Отговори:

1. онлайн безопасността
2. дигиталната грамотност
3. потребителят
4. настройките за поверителност
5. правилното използване

Насоки

След проверката обсъдете защо останалите отговори не са правилни, като насочите вниманието към ключовите думи в текста. Завършете с кратка дискусия за начините, по които студентите могат да защитят своята дигитална идентичност и личните си данни.

Праг III

Насоки

След проверката обсъдете как различните думи променят степента на увереност в изказването. Насърчете студентите да съставят по едно собствено изречение с всяка от тях, за да затвърдят употребата им в контекст.

Отговори:

1. изглежда
2. Вероятно
3. Може би
4. би могло
5. Възможно е
6. Най-вероятно

Б. III. Слушане с разбиране

1. Слушайте запис 3 от Младежката среща на върха за дигиталната етика и отговорете на следните въпроси:

- Какви дигитални проблеми според вас са най-често срещани в университетите?
- Трябва ли платформите или отделните хора да правят повече, за да ги решат?

2. Слушайте записа отново и изберете правилния отговор (А, Б, В или Г) на всеки въпрос.

1. Къде се провежда обсъждането, описано в текста?

- А) На университетска лекция
- Б) На Младежката среща на върха за дигитална етика
- В) В онлайн форум
- Г) На пресконференция

2. Кой проблем един от студентите определя като най-вреден?

- А) Прекомерното споделяне на снимки
- Б) Липсата на модерация
- В) Използването на псевдоними
- Г) Представянето за друг човек (имперсонация)

3. Защо един от студентите използва псевдоним?

- А) За да бъде по-популярен
- Б) За да избегне правила на платформите
- В) За да запази личния си живот поверителен
- Г) За да публикува анонимно коментари

4. Какъв личен проблем споделя трети студент?

- А) Че е бил обект на онлайн тормоз
- Б) Че акаунтът му е бил изтрит
- В) Че е станал жертва на фалшив профил
- Г) Че пробив в сигурността на данните е засегнал семейството му

5. Какво според студентите трябва да правят платформите?

- А) Да ограничават достъпа на младежи
- Б) Да премахват псевдонимите
- В) Да спазват регулациите и да предлагат прозрачни политики
- Г) Да забранят споделянето на лични данни

Отговор:

- 1. Б)
- 2. Г)
- 3. В)
- 4. Г)
- 5. В)

3. Преди да изслушате запис 4 „Обсъждане на експертната комисия“ разсъждавайте по следните въпроси:

- Според експертите кой носи най-голяма отговорност за онлайн безопасността и защо?
- Каква е ролята на дигиталната грамотност според обсъждането и как тя допълва регулациите и прозрачността?

4. Слушайте отново записа и отговорете на следните въпроси:

- 1. Какво според вас е най-важното действие, което платформите трябва да предприемат, за да осигурят онлайн безопасност?

2. Как отделните потребители могат да се предпазят от рискове като имперсонация или фалшиви профили?
3. Какви закони или регулации смятате, че правителствата трябва да въведат, за да защитят личните данни онлайн?
4. По какъв начин дигиталната грамотност може да намали вредата от онлайн измами и фалшиви новини?
5. Как компаниите биха могли да направят правилата си по-прозрачни и разбираеми за потребителите?

Насоки

След проверката обсъдете защо останалите отговори не са подходящи и кои думи или изрази в записа насочват към правилния избор. При последното слушане насърчете обучаемите да отговорят накратко на отворените въпроси, като използват новата лексика от урока.

РАЗДЕЛ В. ГОВОРЕНЕ

Насоки

Насърчете обучаемите да използват подходящи езикови средства за изразяване на мнение, аргументиране и постигане на съгласие, като подкрепят позицията си с примери. След ролевите игри обсъдете убедителността на аргументите, постигнатите решения и ефективността на комуникацията.

1. Отговорете на следните въпроси:

1. Трябва ли онлайн платформите да носят по-голяма отговорност за фалшивите профили, отколкото самите потребители?
2. По-ефективни ли са строгите регулации от дигиталната грамотност при защита на хората онлайн?
3. Ограничават ли правилата за онлайн безопасност свободата на изразяване?
4. Длъжни ли са потребителите сами да проверяват достоверността на информацията и профилите, които следват?
5. Може ли дигиталното пространство да бъде наистина безопасно или рискът винаги ще съществува?

2. Ролева игра. Работете по двойки. Прочетете ситуацията и изиграйте роли А и Б. В края на играта намерете решение. Използвайте предложените изрази:

Изразяване на мнение

- Според мен
- Вярвам, че / Смятам, че
- От моя гледна точка
- За мен
- Изглежда, че

Изразяване на съгласие / Допълване на чуждо мнение

- *Съгласен/на съм с теб*
- *И аз мисля така*
- *Освен това / Нещо повече*
- *В допълнение*
- *Също така*
- *Освен това*
- *Бих искал/а да добавя...*

Учтиво несъгласие

- *Не съм сигурен/на, че съм съгласен/на*
- *Разбирам твоята гледна точка, но...*
- *Всъщност не съм съгласен/на*
- *От друга страна...*
- *Въпреки това / Обаче...*

Правене на предложение

- *Трябва да обмислим...*
- *Може би е добра идея да...*
- *Като начало...*
- *След това... / По-нататък...*

Покана за изразяване на мнение

- *Какво мислиш за това?*
- *Съгласен/на ли си, че...?*
- *Споделяш ли това мнение?*
- *Би ли обяснил/а*

Структуриране на аргумент

- *Като начало...*
- *Първо / Второ / Трето...*
- *Нека разгледаме...*
- *Например...*

Обобщаване на дискусия

- *Накратко може да се каже, че...*
- *В заключение може да се каже, че...*
- *В крайна сметка може да се направи изводът, че...*

1. Подозрителен линк

Роля А: Вие сте студент, който иска да изпрати на колегите си линк, получен в чата.

Роля Б: Вие сте негов колега, който му казва да провери дали е безопасен.

2. Слаби пароли

Роля А: Вие сте потребител, който използва една и съща парола за няколко акаунта.

Роля Б: Вие сте IT специалист, който обяснява рисковете и предлага да се използват различни силни пароли.

3. Лични снимки

Роля А: Вие имате намерение да публикувате снимки на важни документи.

Роля Б: Вие сте приятел, който предупреждава, че това е опасно. Обяснете какви рискове крие това.

4. Дигитална безопасност в екип

Роля А: Вие сте потребител, който счита, че никой не може да контролира какво се случва онлайн.

Роля Б: Вие сте студент, който мисли, че всички студенти могат да помогнат, като следват прости правила и докладват проблеми.

5. Подозрителни съобщения

Роля А: Вие сте потребител, получил лично съобщение от непознат, който иска лична информация.

Роля Б: Вие сте приятел, който предупреждава да не го отговаря и да изтрие съобщението.

Праг IV

Пренаредете буквите, за да откриете верния отговор.

Насоки

След проверката обсъдете значението на ключовите думи и тяхната роля за дигиталната безопасност. След разкриването на кода насърчете обучаемите да съставят кратки изречения с тях, като припомните, че тези понятия ще бъдат използвани и в следващите задачи по говорене и писане.

Сценарий:

Вратата към **Стаята за контрол на киберсигурността** е заключена. За да я отворите, трябва да разшифровате три важни думи. Буквите са разбъркани, но имате подсказка. Първата буква от всяка правилна дума е част от паролата.

1. Тайна комбинация от символи (букви, цифри, знаци).

Пренаредете буквите: ЛАРПАО

2. С какво може да е заразен вашият компютър или телефон?

Пренаредете буквите: СИРУВ

3. Онлайн измама, при която престъпник се представя за легитимна организация или познат, за да открадне вашата лична информация.

Пренаредете буквите: ШИГФИН

Въведете 3-буквения код: [_ _ _]

Отговори:

ПАРОЛА → П

ВИРУС → В

ФИШИНГ → Ф

Код: ПВФ

Г. ПИСАНЕ

Насоки

Преди писането обсъдете каква лична информация хората споделят онлайн и припомнете разликата между обществена и лична информация, както и значението на защитата на личните данни. Напомнете на студентите да следват ясна структура на есето – увод, основна част и заключение.

1. Напишете кратко есе (80 – 100 думи). Разсъждавайте върху това как вашата лична информация е видима онлайн в момента. Какво споделяте и какво бихте искали да промените? Следвайте предложената структура:

1. Увод

- Представете темата: личната информация онлайн.

2. Основна част

- Опишете какво споделяте умишлено (например снимки, състояния, хобита).
- Посочете какво бихте искали да промените (например да ограничите достъпа до определена информация или да бъдете по-внимателни при споделяне).

3. Заключение

- Обобщете мисълта си за личната информация и нейното значение за вашата безопасност и поверителност.

Полезни фрази:

В днешно време

В същото време бих искал/а

Според мен...

Важно е да...

Затова смятам, че...

Насоки

Накрая обсъдете кои идеи за по-безопасно онлайн поведение се срещат най-често в есетата и как могат да бъдат приложени в ежедневието.

ОСНОВНА ЗАДАЧА

Прегледайте отново видеозаписа в началото на урока или прочетете текста към видеото.

Напишете писмо на приятеля/-ката си по основния въпрос на урока – Дигиталната безопасност на Университета Новаленд.

Насоки

Преди писането припомнете особеностите на неформалното писмо – обръщение, приятелски тон, логична последователност и финален поздрав. Насърчете студентите да помислят какви мерки предприемат, за да защитят личните си данни и профилите си в интернет, и да използват примери от собствения си опит.

Формат и стил

- **Тип:** Неформално писмо до приятел/ка.
- **Тон:** Приятелски, разговорен, но информативен.
- **Дължина:** Около 150 думи.
- **Структура:** Увод – Основна част – Заключение.

2. Увод

- Започнете с обръщение: „Здравей ...!“
- Обяснете причината за писмото: например, че искате да спделите нещо важно за дигиталната безопасност.
- Можете да използвате въпрос, за да ангажирате приятеля: „Забелязал/а ли си колко лична информация е видима онлайн?“

3. Основна част

- Опишете какво знаете за дигиталните рискове (фалшиви акаунти, фишинг, прекомерно споделяне).
- Споделете какво правите вие лично, за да се защитите (например проверка на настройки за поверителност, внимателно споделяне на информация).
- Можете да зададете въпроси или да поискате съвет: „Какво правиш ти, за да се пазиш онлайн?“

4. Заключение

- Обобщете основната идея: важноста на внимателното поведение онлайн.
- Покажете желание за обмен на идеи или съвети с приятеля.
- Завършете с подходящ поздрав: „Поздрави, ...“

5. Съвети за писането

- Използвайте кратки и ясни изречения.

- Избягвайте прекалено сложен академичен език – пишете както бихте говорили на приятел.
- Включете примери от реалния живот или от Novaland Connect, за да направите писмото по-интересно.
- Проверете за правопис и пунктуация, за да бъде писмото лесно за четене.

ДИСКУСИЯ И РАЗМИСЪЛ

Насоки

Проследявайте участието на обучаемите в дискусиите, способността им да разпознават дигиталните рискове, да аргументират позицията си и да използват подходяща лексика и граматични структури. Осигурявайте навременна устна обратна връзка и насърчавайте самооценката и взаимното оценяване.

В края на урока поканете обучаемите да формулират едно правило, което ще прилагат за защита на собствената си дигитална идентичност. Обобщете, че безопасното онлайн поведение е споделена отговорност и важна част от активното дигитално гражданство.

Отговорете на следните въпроси:

- Как дигиталната грамотност може да помогне на студентите да станат по-отговорни демократични граждани?
- Кои участници (компаниите, правителства, университети или отделни личности) трябва да носят най-голяма отговорност за дигиталната безопасност и защо?
- Как променихте начина, по който мислите за собствения си дигитален отпечатък и поверителност?

Урок 7. Екологично гражданство

Предвидени резултати от обучението

Знания:

- Основни знания за климатичните промени и как влияят те на хората и природата.
- Разбиране на идеи за това как хората и общностите могат да се адаптират към климатичните промени и да ги ограничават на местно ниво.
- Познаване на основна лексика, свързана с климатичните промени, и на граматични модели за задаване на въпроси на български език.

Умения:

- Разбиране на кратки писмени и аудио текстове за климатичните промени.
- Устно и писмено изразяване на идеи на български език за екологично поведение и опазване на околната среда.
- Работа в екип за създаване на кратка анкета за нагласите към климатичните промени и представяне на резултатите чрез проста инфографика на български език.

Нагласи:

- Осъзнаване на личната отговорност за опазване на околната среда и участие в общността.

Ценности:

- Уважение към мнението на другите и право на свободно изразяване.

А. Четене с разбиране, лексика и слушане с разбиране: Последници от климатичните промени

А. I. Четене с разбиране

1. Прочетете текста и разсъждавайте върху това на кои последици от климатичните промени университетите и местните общности трябва да обърнат повече внимание и защо?

Насоки

Преди четене обсъдете с студентите наблюдаваните признаци на климатичните промени и насърчете използването на местни примери. Насочете разговора към влиянието върху ежедневието, възможните решения и ролята на личната отговорност. Запишете ключови идеи и ги свържете с понятията *намаляване на въздействието* и *адаптация към климатичните промени*.

Дискусия със студентите:

- Кои са най-видимите признаци на климатичните промени във вашия град или регион?
- Помислете за последните 10 години:
 - Има ли промяна в температурите през зимата или лятото?
 - Има ли по-малко сняг?
 - Вали ли по-често или по-рядко?

Насоки

Отделете кратко време за дискусия и насърчете студентите да дават местни примери за климатични промени. Насочете разговора към влиянието им върху ежедневието, засегнатите области и възможните действия на студентите. Насърчавайте студентите да дават местни примери:

- по-горещи лета
- по-малко сняг
- по-високи сметки за ток
- промени в сезоните

Използвайте допълнителни въпроси:

- Как климатичните промени влияят на нашия ежедневен живот?
- Кои области са най-засегнати – енергия, храна, транспорт?
- Какво могат да направят студентите, за да помогнат?

Б. Четене – Общо разбиране

Насоки

- Помолете студентите да прегледат текста и да определят основната тема, споменатите негативни ефекти и основната идея на автора. След кратко обсъждане запишете ключовите идеи на дъската (например влиянието върху времето, здравето, храната и водата).
- Обсъдете въпроса: *„На кои последици от климатичните промени университетите и местните общности трябва да обърнат най-много внимание? Защо?“*

Примерен отговор:

Университетите и местните общности трябва да обърнат повече внимание на горещите вълни, наводненията и сушата, защото те вече засягат живота на хората. Горещините са опасни за здравето, особено за възрастните хора и децата. Наводненията и силните дъждове могат да замърсят водата и да разрушат инфраструктурата. Сушата води до липса на вода и проблеми с храната. Важно е също да се обърне внимание на психичното здраве, защото много хора, особено младите, се чувстват тревожни за бъдещето.

2. Отбележете твърденията, свързани с текста, като верни или грешни.

1. Б) грешно

(Обяснение: Климатичните промени „се случват сега“, не само в бъдещето.)

2. А) вярно

3. Б) грешно

(Обяснение: По-топлото време улеснява разпространението на болести, пренасяни от комари и кърлежи.)

4. Б) грешно

(Обяснение: Някои видове животни, като насекоми, се разпространяват по-лесно при топло време.)

5. А) вярно

А.ІІ. Лексика

Насоки

Насърчете студентите сами да изведат значението на термините от текста.

1. Свържете думите с техните дефиниции

1 – Б

2 – Д

3 – А

4 – В

5 – Г

2. Изберете правилната дума/фраза от списъка, за да попълните празните места. Всяка дума/фраза може да се използва само веднъж.

1. климатичните промени

2. суша

3. наводнения

4. безопасност

5. замърсяването

Праг І

Отговори

1. В) – 7

2. А) – 8

3. Г) – 6

4. В) – 2

Код: 7 8 6 2

А.ІІІ. Слушане с разбиране

1. Слушайте записа “Климатичните промени: критичните точки” и разсъждавайте върху следните въпроси:

- Кои страни страдат повече от климатичните промени?
- Какви проблеми могат да се появят, ако температурите продължат да се покачват?

Насоки

Преди слушане проведете кратка дискусия по темата и припомнете ключова лексика чрез примери. Свържете разговора със съдържанието на записа и насочете вниманието към мащаба и спешността на климатичните

промени. По време на слушане насърчете студентите да си водят бележки и при нужда използвайте първо общо, а след това фокусирано слушане.

Примерни отговори:

- Кои страни страдат повече от климатичните промени?
Бедните държави близо до екватора преживяват най-рано силните ефекти на промените в климата, въпреки че замърсяват въздуха по-малко, отколкото по-богатите държави.

- Какви проблеми могат да се появят, ако температурите продължат да се покачват?

Миграция поради липса на храна в резултат на загуба на реколта заради суша или наводнения.

Големи икономически проблеми поради загуба на крайбрежни градове в резултат на покачване на морското равнище.

2. Слушайте записа отново и отбележете твърденията като верни или грешни.

1. Б) Грешно

(Обяснение: Страните, които страдат най-много, често не са тези, които замърсяват най-много въздуха.)

2. А) Вярно

3. А) Вярно

4. А) Вярно

5. Б) Грешно

(Обяснение: След преминаването на критична точка промените продължават и Земята става все по-топла.)

3. Слушайте записа „Климатични решения“ и отговорете на следните въпроси:

- Каква е основната цел на предаването „Климатични решения“?
- Защо местните инициативи и големите проекти трябва да работят заедно?

Насоки:

Следвайте логиката на изпълнението на задачата, описана в А.III.1.

Примерни отговори:

- Каква е основната цел на предаването „Климатични решения“?

Основната цел на предаването е да покаже как обикновените хора могат да допринесат за справяне с климатичните промени.

- Защо местните инициативи и големите проекти трябва да работят заедно?

Защото и двата подхода са нужни, за да се справим с климатичната криза.

4. Слушайте записа отново и изберете правилния отговор (А, Б, В или Г) на всеки въпрос.

1. А

(Обяснение: Предаването показва как хората правят малки проекти, които помагат на техните общности.)

2. В

(Обяснение: Всяка седмица се показват обикновени хора, които създават малки проекти.)

3. Б

(Обяснение: Текстът дава примери като морски краставици, които почистват крайбрежията, и кокосови орехи, използвани по необичаен начин – решенията са изненадващи и креативни.)

4. А

(Обяснение: Местните проекти използват местни знания и доброволци и могат да бъдат ефективни.)

5. В

(Обяснение: В края на текста се задава въпросът дали обикновените хора могат да помогнат преодоляването на последствията от изменението на климата – това е централният въпрос на епизода.)

Праг II

1. Климатични промени – Дългосрочни промени в температурите и времето на Земята, които влияят на природата и живота на хората.

2. Замърсяване – Внасяне на вредни вещества във въздуха, водата или почвата, което е опасно за човешкото здраве и околната среда.

3. Глобално затопляне – Постепенно повишаване на средната температура на Земята, причинено главно от човешка дейност.

4. Възобновяема енергия – Енергия от природни източници като слънце, вятър и вода, които не се изчерпват.

Б. Четене с разбиране, граматика и слушане с разбиране: Как университетът може да помогне за справяне с климатичните промени

Б. I. Четене с разбиране

1. Прочетете текста за справяне с климатичните промени. Обяснете как тези два подхода се допълват.

Насоки

Преди четене обяснете разликата между **смекчаване** и **адаптация към климатичните промени** и обсъдете примери за двата подхода.

Обяснете основните понятия от текста:

- Смякчаване на климатичните промени = намаляване на причините (емисиите).
- Адаптация към климатичните промени = реагиране на последиците (ефектите).

Направете кратка дискусия:

- Какви мерки могат да се предприемат за смякчаване?
- Какви мерки могат да се предприемат за адаптация?

2. Четене

Насоки

Насърчете кратка дискусия за това как мерките за адаптация и смякчаване се допълват и работят заедно.

Примерен отговор:

Смякчаването и приспособяването се допълват, защото решават различни части от проблема. Смякчаването намалява причините за климатичните промени, като ограничава газовете, които затоплят Земята. Така то помага климатичните промени да не станат по-сериозни.

Приспособяването помага на хората и общностите да се справят с последиците, които вече се случват или не могат да се избегнат, като горещини, наводнения и суша.

Заедно двата подхода намаляват щетите и помагат на обществото да бъде по-добре подготвено за бъдещето.

2. Изберете правилния отговор (А, Б, В или Г) на всеки въпрос.

Отговори:

1. Б

(Обяснение: Смякчаването цели намаляване на парниковите газове, които затоплят Земята.)

2. В

(Обяснение: Използването на чиста енергия вместо въглища, нефт и газ е дадено като пример за смякчаване. Другите варианти са примери за приспособяване.)

3. А

(Обяснение: Дори ако емисиите намалеят, Земята ще продължи да усеща последиците от миналото замърсяване.)

4. В

(Обяснение: В текста се посочва, че приспособяването може да включва по-добра канализация, възстановяване на зелени площи и промяна на културите.)

5. Б

(Обяснение: Приспособяването става все по-важно, но получава по-малко финансиране от смякчаването.)

Б.ІІ. Граматика

1. Прочетете отговора и напишете въпрос, който може да бъде част от анкета за местни мерки срещу климатичните промени.

Насоки

Напомнете основните модели за образуване на въпроси в български език и дайте кратък пример. Студентите работят по двойки, като създават въпроси според дадени отговори. При проверката обсъдете словореда, избора на въпросителна дума и логическата връзка между въпрос и отговор.

Отговори:

1. Как климатичните промени влияят на здравето на хората? / Как климатичните промени въздействат на здравето на хората?
2. Кой е най-големият климатичен проблем?
3. Как местните власти могат да намалят емисиите? / По какъв начин местните власти могат да намалят емисиите?
4. За какво трябва да се подготвят хората?
5. Важно ли е хората да участват в местни климатични инициативи? / Смятате ли, че е важно хората да участват в местни климатични инициативи?

2. Поставете думите в скоби в правилната им форма.

Отговори:

1. климатичните
2. по-чиста
3. ремонтират
4. изследвания
5. решения

Праг ІІІ

Отговори

1. намалелят – свършен вид, резултат от действие
2. събират – несвършен вид, повтарящо се действие
3. засадят – свършен вид, конкретно действие с резултат
4. въвеждат – несвършен вид, повтарящо се действие, процес
5. спрат – свършен вид, резултат от действие
6. да предотвратим – свършен вид, резултат от действие

Б.ІІІ. Слушане с разбиране

3. Преди да изслушате следващия епизод на предаването „Климатични решения“, отговорете на следните въпроси:

- Виждали ли сте или чували ли сте за необичайни решения за справяне с климатичните промени (например вятърна, слънчева или водна енергия)? Кое ви направи впечатление?
- Какви мерки за опазване на околната среда предприемате вие и вашето семейство? (например разделно събиране на отпадъци, използване на електрически коли и велосипеди, засаждане на дървета)

Студентите отговарят на въпросите въз основа на своя опит.

4. Слушайте епизод на предаването „Климатични решения“, в който е представен проектът за плаващи соларни панели, и отговорете на следните въпроси:

- *Какво представлява технологията „плаващи соларни панели“?*

Това е система, при която соларните панели се поставят върху вода – върху езера, язовири или в морето.

- *Как изглеждат платформите със соларни панели в проекта в Албания?*

Те са големи, кръгли платформи, които плуват върху водата и приличат на плаващи постелки.

- *С какво плаващите соларни панели се отличават от тези на покривите на къщи?*

Плаващите панели са по-големи и произвеждат повече електричество от тези на покривите.

- *Какво е предимството на плаващите соларни панели спрямо тези, които се поставят на сушата?*

Те не заемат земя и така тя може да се използва за земеделие.

- *Какво е предимството на плаващите вятърни турбини в морето?*

В морето вятърът е по-силен и това помага за производство на повече чиста енергия.

В. Говорене

Насоки

Целта е студентите да упражнят изразяване на мнение, предложения и аргументиране по темата за климатичните промени. Разделете ги по двойки, припомнете полезните фрази и модалните конструкции и ги насърчете да дават аргументи, решения и компромиси. След ролевата игра обсъдете предложенията и ги свържете с мерки за адаптация и смекчаване.

Праг IV

ЛИЧЕН ПРИМЕР
ЯСНИ ПРАВИЛА

АКТИВНО УЧАСТИЕ

Код: Л Я А

Г. ПИСАНЕ

Насоки за Пост за социални мрежи „#ДействайМестно“

Цел: Студентите да упражнят писане в социални мрежи, като използват кратък, ясен и мотивиращ език.

Подготовка:

- Обяснете целта на поста: информира, вдъхновява и призовава за действие.
- Разяснете непознати думи, като например: „смекчаване“, „приспособяване“, „зелени площи“, „зелени покриви“.
- Покажете примерния пост и обсъдете структурата: Въведение/тема; Обяснение или пример; Въпрос или покана за действие.

По време на писането:

- Насърчавайте студентите да:
 - Избират един вариант (последници, вече направена мярка или нова идея)
 - Пишат кратко (50–70 думи)
 - Използват приятелски, мотивиращ тон
 - Завършват с въпрос или покана за действие
- Подпомагайте с въпроси:
 - „Как климатичните промени влияят на нашия град?“
 - „Коя мярка вече помага и как?“
 - „Какво можем да направим ние?“

Обратна връзка:

- Помолете студентите да прочетат постовете си на глас.
- Насърчавайте кратка обратна връзка от състуденти: яснота, мотивация, правилен тон.

ОСНОВНА ЗАДАЧА

Насоки

Обяснете как се създават ясни и неутрални анкетни въпроси, проверете подготвените анкети и насочете студентите към подобрения. По време на анализа помогнете при интерпретирането на резултатите, като насърчите откриването на основни тенденции, а не само разглеждането на отделни стойности.

Насърчавайте дискусии за изненадващи или противоречиви резултати. Когато студентите създават своите инфографики, дайте примери за ефективна визуална комуникация и предоставете обратна връзка за яснота и точност.

По време на работата по проекта наблюдавайте ролите в групите, следете времевия график и се уверете, че се спазват етичните принципи при събиране на данни.

ДИСКУСИЯ И РАЗМИСЪЛ

Насоки

Насърчавайте студентите да отговарят по един въпрос наведнъж, като дават възможност на всеки да се изкаже. Подканяйте ги да дават примери, да перифразират идеите на състудентите си и да оспорват или доразвиват мненията с уважение. Използвайте последващи въпроси („Защо мислиш така?“), за да задълбочите размисъла. Уверете се, че всички гласове са чути, особено тези на по-тихите участници.

Урок 8. Справедливостта е в нашите ръце: Етично поведение в ежедневието

Предвидени резултати от обучението

Знания:

- Да опишат функциите на законите и правилата за поддържане на справедливост, честност и обществен ред в демократичните общества.
- Да идентифицират ключови принципи, свързани с гражданската отговорност, върховенството на закона и достъпа до правосъдие.

Умения:

- Да използват български език, за да изразяват, обосновават и критично оценяват позиции, свързани със справедливост, закон и граждански задължения, устно и писмено (например в ситуация на спор, писмено изразяване, кампании)
- Да анализират реални правни или етични колебания и да предлагат добре обосновани, демократични решения, използвайки подходяща правна и гражданска терминология.

Нагласи:

- Да демонстрират откритост, справедливост и отговорност при обсъждане на спорни или чувствителни въпроси, свързани със справедливостта, като показват уважение към различни мнения и демократични ценности.

Ценности:

- Да насърчават гражданската активност, да уважават върховенството на закона и равноправието в университета или местната общност чрез смислени граждански ориентирани действия и комуникация.

Насоки за видеозаписа

Преподавателят използва комуникативен и практически ориентиран подход чрез задачи, дискусии, казуси и работа в екип. Чрез проблемни ситуации и рефлексия студентите прилагат българския език в реални комуникативни контексти, като преподавателят насърчава активно участие, обмен на идеи и самооценка.

След гледането се провежда кратка дискусия, в която студентите анализират представения обществен проблем, демократичните ценности и действията на героите. Насърчете ги да аргументират мнението си с конкретни примери от видеото и да обсъдят как биха реагирали в подобна ситуация.

А. Четене с разбиране, лексика и слушане с разбиране: Смелостта да говорим: Младите хора в защита на демократичните ценности

Насоки

При първото четене студентите се насочват към общото разбиране на текста, а при второто – към откриване на конкретна информация, аргументи, изрази за мнение и доказателства. След това работят по двойки, като обсъждат отговорите си и ги подкрепят с примери от текста.

А.1. Четене с разбиране

1. Прочетете текста и обсъдете:

- Какво означава за вас справедливостта?
- Можете ли да си спомните случай в университета, когато нещо ви се е струвало несправедливо или нечестно?
- Как преподавателите или колегите ви биха могли да помогнат животът в университета да бъде по-справедлив?

2. Отбележете твърденията, свързани с текста, като верни или грешни.

1. В демократичните общества е желателно младите хора пасивно да приемат съществуващото статукво и пропагандата.

А) Вярно Б) Грешно

2. Дискусионните методи на преподаване насърчават инициативност, обмен на идеи и уважение към различни гледни точки.

А) Вярно Б) Грешно

3. Студентите от наблюдавания университет често пренасят чувството си за отговорност и солидарност извън своята университетска общност.

А) Вярно Б) Грешно

4. Според Уестхаймър и Кан гражданите, ориентирани към справедливостта, критично анализират социални и политически проблеми и работят за промяна.

А) Вярно Б) Грешно

5. Обучението, основано на активни дискусии, е напълно достатъчно, за да подготви студентите за справяне със сложните предизвикателства на съвременния свят.

А) Вярно Б) Грешно

Отговори:

1. Грешно – текстът подчертава нуждата младите хора да поставят под въпрос статуквото, а не да го приемат пасивно.
2. Вярно – дискусийните методи развиват инициативност, обмен на идеи и уважение към различни гледни точки.
3. Грешно – чувството за отговорност е насочено основно към университетската общност и рядко се пренася извън нея.
4. Вярно – гражданите, ориентирани към справедливостта, анализират критично проблемите и действат за промяна.
5. Грешно – обучението чрез дискусии има потенциал, но не е напълно достатъчно само по себе си.

А. II. Лексика

Насоки

Препоръчително е новата лексика да се усвоява чрез контекст, примери, синоними и кратки ситуации, вместо чрез директен превод. След самостоятелно откриване на значението преподавателят обобщава и уточнява понятията. За затвърдяване студентите съставят собствени изречения с новите думи.

1. Свържете ключовите термини с техните определения.

Отговори:

- 1 – Г Критично мислене – Обективен анализ и оценка на проблем или ситуация
- 2 – А Справедливост – Морален принцип и идеал за безпристрастно прилагане на истината, закона и моралните норми
- 3 – Д Гражданска ангажираност – Активно участие в общественния живот и демократичните процеси
- 4 – Б Инициативност – Способност и желание да предприемаш действия самостоятелно, да предлагаш нови идеи и да проявяваш активност
- 5 – В Пропаганда – Умишлен и систематичен опит за манипулиране на мнения, възприятия и поведение на хора или групи

2. Попълнете пропуските, като използвате правилните думи от списъка по-долу. Всяка дума може да се използва само веднъж.

Отговори:

1. справедливост
2. гражданска ангажираност
3. дискриминация
4. критично мислене
5. върховенство на правото

Праг I

Разбиране на справедливостта и етиката

 Насоки

Представете задачата като игрово предизвикателство, в което студентите трябва да свържат понятията с правилните определения и да открият кода. Насърчете ги да аргументират избора си с познания от урока, а не само чрез предположение. След разкриването на кода обсъдете значението на всяко понятие и направете кратка връзка между гражданската активност, равнопоставеността, справедливостта и младежкото участие.

Код: 4 8 9 7

A.III. Слушане с разбиране

 Насоки

Преди слушането насърчете студентите да обсъдят понятието „справедливост“ и да свържат темата с реални ситуации от ежедневието. По време на първото слушане ги насочете към общото разбиране на основните идеи, а при второто – към откриване на конкретна информация и аргументи в запис. След проверката обсъдете защо всяко твърдение е вярно или грешно и насърчете студентите да подкрепят отговорите си с примери от текста. Завършете с кратка дискусия за ролята на личната отговорност при създаването на справедлива общност.

1. Слушайте запис 1 „Как да постигнем справедливост?“ и разсъждавайте върху следните въпроси:

- Какво означава за вас думата справедливост? Помислете за университета, дома или общността.
- Можете ли да дадете пример от ежедневието си, в който справедливостта е била спазена или нарушена?
- Какви лични качества според вас трябва да притежава справедливият човек?

2. Слушайте записа отново и отбележете твърденията като верни или грешни.

1. *Справедливостта съществува единствено като принцип, записан в законите.*

А) Вярно Б) Грешно

2. *Честността и прозрачността помагат за изграждането на доверие в обществото.*

А) Вярно Б) Грешно

3. *Справедливостта се изразява само в наказване на хората, които нарушават правилата.*

А) Вярно Б) Грешно

4. *Критичното мислене е важно за разбирането и преодоляването на неравенствата.*

А) Вярно Б) Грешно

5. *Всеки човек има лична отговорност да допринася за по-справедлива общност.*

А) Вярно Б) Грешно

Отговори и обяснения:

1. Грешно

(Обяснение: В текста се казва, че справедливостта не е само записана в законите, а се проявява чрез ежедневните действия и решения на хората.)

2. Вярно

(Обяснение: Посочено е, че честността и прозрачността изграждат доверие в училище, на работното място и в обществото.)

3. Грешно

(Обяснение: Текстът подчертава, че справедливостта не е само наказание, а включва и защита и подкрепа на ошетените.)

4. Вярно

(Обяснение: Според текста критичното мислене помага да се откриват причините за неравенствата и да се търсят по-добри решения.)

5. Вярно

6. (Обяснение: В заключението се казва, че справедливостта е личен ежедневен избор и отговорност на всеки човек.)

3. Слушайте запис 2 „Силата на общите усилия“ и отговорете на следните въпроси:

- Какво според вас мотивира хората да преминат от говорене към реални действия в една общност?
- Как участието на младите хора променя отношението на останалите жители към общите пространства?

4. Слушайте записа отново и изберете правилния отговор (А, Б, В или Г) на всеки въпрос.

1. Какво е било състоянието на обществения парк в началото на текста?

- А) Поддържан и модерен
- Б) Мръсен и опасен
- В) Новоизграден
- Г) Закрит за посетители

2. Как реагираха жителите на квартала първоначално?

- А) Подадоха жалба веднага
- Б) Започнаха сами да почистват
- В) Говореха за проблема, но не действаха
- Г) Напуснаха квартала

3. Кой пое инициативата за промяна?

- а) Местната полиция
- б) Училището в квартала
- в) Възрастните жители
- г) Група млади хора

4. Какво направиха хората след почистването на парка?

- а) Затвориха парка
- б) Въведоха правила и доброволци ги следяха
- в) Оставиха парка без надзор
- г) Поставиха ограда около него

5. Какво послание носи текстът?

- а) Правилата не са важни
- б) Само властите носят отговорност
- в) Справедливостта изисква активно участие
- г) Промените са невъзможни

Насоки

След слушането организирайте кратка дискусия, в която студентите обясняват избора си и посочват коя част от записа подкрепя техния отговор. Насърчавайте ги да аргументират мнението си, като използват конкретна информация от текста.

Отговори:

- 1. Б
- 2. В
- 3. Г
- 4. Б
- 5. В

Праг II

Лексика

Насоки

Представете задачата като упражнение за свързване на понятия и определения. Насърчете студентите първо да открият ключовите думи в определенията, а след това да ги съотнесат към правилния термин. След проверката обсъдете значението на всяко понятие и помолете студентите да дадат кратки примери от университетската или обществената среда.

За да бъде задачата по-интерактивна и да се развиват комуникативните умения, след свързването на понятията може да се добави кратка задача за устна практика:

Работете по двойки. Изберете две от понятията и дайте пример от университетския живот или от собствен опит, който ги илюстрира. Обяснете защо сте избрали този пример.

Тази дейност подпомага не само затвърждаването на лексиката, но и развитието на умения за аргументиране и използване на новите понятия в реален комуникативен контекст.

Отговори:

Справедливост – Принцип на честно и равно отношение към хората, при който правилата се прилагат еднакво за всички и се зачитат правата на всеки.

Гражданска активност – Участие на хората в решаването на проблеми в общността чрез инициативи, доброволчество и сътрудничество с институциите.

Общност – Група от хора, които живеят на едно място или споделят общи интереси и работят заедно за подобряване на средата си.

Доброволчество – Дейност, при която хората отделят време и усилия без заплащане, за да помагат за общото благо.

Б. Четене с разбиране, граматика и слушане с разбиране: По какво правото се различава от правосъдието?

Б. I. Четене с разбиране

Насоки

Преди четене насочете студентите към разликата между право и справедливост чрез кратка дискусия и въпросите за размисъл. По време на четенето ги насърчете да откриват основните идеи и ключовите понятия. След изпълнение на задачата студентите работят по двойки, като защитават отговорите си с конкретни изречения от текста. Обсъдете различията между законност и справедливост и насърчете аргументирано изразяване на мнение.

1. Четене. Прочетете текста и помислете върху приликите и разликите между справедливост и право

- Може ли едно решение да бъде законно, но несправедливо? Дайте примери от живота.
- Кое е по-важно за едно общество – стриктното спазване на закона или стремежът към справедливост? Защо според вас?

Отговори:

- В) Система от закони и правила, създадени от държавата
- Б) Като морален принцип за честност и равнопоставеност
- Г) Когато законът е спазен, но резултатът изглежда несправедлив
- В) Да вдъхновява създаването на по-добри закони
- Г) Правото и справедливостта се различават, но се допълват

Насоки:

След четенето студентите могат да работят по двойки, като откриват в текста изречения, които подкрепят избраните от тях отговори. По този начин се развиват умения за работа с информация и аргументиране.

Б. II. Граматика

Насоки:

Упражненията по непряка реч следва да се изпълняват в комуникативен контекст.

След преобразуването на изреченията преподавателят може да организира кратка ролева игра, при която един студент съобщава новина или мнение, а друг я предава на трето лице, използвайки непряка реч.

1. Отговори:

1. Преподавателят каза, че законът е еднакъв за всички.
2. Един студент попита дали справедливостта винаги съвпада със закона.
3. Лекторът обясни, че когато правилата се спазват, обществото е по-справедливо.
4. Младите хора заявиха, че ще участват активно в промяната на общността.
5. Съдията каза, че решението трябва да бъде справедливо.

Насоки:

При упражненията с относителните местоимения е полезно да се обърне внимание не само на правилната форма, но и на смисловата връзка между главното и подчиненото изречение.

2.

Отговори:

1. което
2. когато
3. където

4. които
5. както

Праг III

Насоки

Упражнението от Праг III може да бъде използвано като отправна точка за обсъждане на ролята на различните обществени институции.

След попълването на глаголните форми преподавателят може да зададе въпроси като:

Кой трябва да защитава правата на гражданите?

Как студентите могат да участват активно в обществения живот?

Защо е важно хората да сигнализират за нарушения?

Така граматичното упражнение придобива комуникативна насоченост.

Употребете правилната форма на глаголите от списъка, за да продължите напред.

Отговори:

1. да защитават
2. да сътрудничат
3. да разследва
4. да докладват
5. да игнорират
6. да участват

Б. III. Слушане с разбиране

Насоки

Преди слушането преподавателят следва да активира очакванията на студентите чрез обсъждане на ситуации, свързани с работа в екип и разрешаване на конфликти.

След слушането е препоръчително да се организира кратка дискусия:

Кое решение бихте избрали вие?

Как бихте постъпили на мястото на преподавателя?

Какви правила са необходими за успешната работа в екип?

1. Слушайте записа „Когато диалогът решава проблема“ и разсъждавайте върху следните въпроси:

- Как разбирате, че се отнасят справедливо към вас, когато работите в екип?

- По какъв начин обсъждането на проблемите помага на хората да работят по-добре заедно?

Отговори:

1. Б) Един от студентите взема всички решения сам

(Обяснение: Текстът ясно казва, че единият студент настоявал да взема всички решения и не се съобразявал с мнението на другите, което създавало напрежение.)

2. Г) Чувстват се несправедливо игнорирани и недооценени

(Обяснение: В скрипта е описано, че останалите студенти се почувствали несправедливо игнорирани и недооценени поради едноличното поведение на колегата им.)

3. В) Студентите да обсъдят проблема с преподавателя

(Обяснение: Групата взела разумно решение да обсъди ситуацията с преподавателя, вместо да се кара или игнорира проблема.)

4. Б) Организира среща и напомня правилата за работа в екип и равнопоставено участие

(Обяснение: Преподавателят напомнил правилата за равнопоставено участие и дал възможност на всеки студент да изрази мнение.)

5. В) Проектът продължава в по-добра атмосфера, основана на уважение, доверие и сътрудничество

(Обяснение: След срещата отговорностите били ясно разпределени, а проектът продължил в спокойна и сътрудническа атмосфера.)

3. Преди да изслушате записа „Равенство и справедливост: етични принципи в университетската общност“ отговорете на следните въпроси:

- Каква е разликата между равенство и справедливост в университетската среда? Дайте примери от обучението, оценяването или достъпа до ресурси.
- Възможна ли е справедливост без равенство?
- Как студентите могат активно да допринасят за по-справедлива и уважителна академична общност?

4. Слушайте аудиозапис 4 „Равенство и справедливост: етични принципи в университетската общност“ и отговорете на следните въпроси:

- Каква е основната разлика между равенство и справедливост според текста?
- Какво означава равенството в университетската среда? Дайте пример.
- Как справедливостта отчита индивидуалните различия и нужди на студентите?
- Защо е важно студентите да разбират разликата между равенство и справедливост?
- Как справедливостта помага за по-добра атмосфера и участие в учебния процес?

В. Говорене

Насоки:

Препоръчително е преподавателят да припомни или запише на дъската полезни езикови модели за изразяване на мнение и аргументация, например:

Според мен...

Смятам, че...

От моя гледна точка...

Съгласен/Съгласна съм, защото...

Не съм напълно съгласен/съгласна...

Например...

1. Отговорете на следните въпроси:

- Как разбирате справедливостта в университета?
- Според вас правилата трябва ли да важат еднакво за всички? Защо?
- Как обикновено реагирате, когато някой не спазва правилата?
- Каква роля имат преподавателите за създаването на ред и справедлива среда в аудиторията?
- Има ли случаи, в които нарушаването на правило може да бъде оправдано? Споделете пример

Ролевы игри: Справедливостта започва от теб

2. Ролевы игри. Работете по двойки. Прочетете ситуацията и интерпретирайте роли А и Б. В края намерете решение.

1. Конфликти между връстници

А: Чувате, че ваш връстник разпространява лъжа за друг студент и се опитва да му се присмива.

Б: Обяснявате на А, че е важно да бъде честен, да уважава другите и да постъпва справедливо.

2. Споделени ресурси

А: Използвате учебните материали на свой колега, без да сте поискали разрешение.

Б: Обяснявате на А, че е важно да уважава собствеността на колегите си и винаги да иска разрешение.

3. Вземане на решения в екип

А: Стремите се сами да вземате всички решения като лидер на екипа в проект.

Б: Предлагате на А да обсъди идеите с всички членове на екипа и заедно да вземат справедливо решение.

4. Поемане на отговорност

А: Допускате грешка при предаването на информация на колегите си и искате да я скриете.

Б: Казвате на А, че е по-правилно да признае грешката си и да поеме последствията.

5. Подкрепа при несправедливост

А: Забелязвате, че към ваш състудент в групата се отнасят несправедливо.

Б: Предлагате да говорите с преподавател или отговорно лице и да съдействате за по-справедливо отношение.

Насоки

След приключване на всяка ролева игра е полезно да се проведе кратко обсъждане с въпроси като:

Кое решение беше най-справедливо?

Имаше ли друга възможност?

Как бихте постъпили в реална ситуация?

Това подпомага развитието на критичното мислене и уменията за аргументация.

ПРАГ IV

Насоки

Задачата има игрови характер и служи за затвърждаване на ключовите понятия от урока. Добре е преподавателят да организира работата по двойки или в малки групи, като насърчава студентите първо да обсъдят възможните решения, преди да ги запишат.

След разкодирането е препоръчително всяка група да обясни значението на откритите понятия (справедливост, отговорност, равнопоставеност) и да даде пример за тяхното проявление в университетската среда. По този начин задачата се превръща не само в езикова, но и в комуникативна и ценностно ориентирана дейност.

Отговори:

1. СПРАВЕДЛИВОСТ

2. ОТГОВОРНОСТ

3. РАВНОПОСТАВЕНОСТ

Код: С О Р

Г. Писане. Справедливост и етика в университета

Насоки

Писмената задача е разработена като автентична комуникативна ситуация, в която студентите съставят официален имейл за регистрация за

университетско събитие. Преди писането е препоръчително преподавателят да обсъди със студентите особеностите на официалната електронна кореспонденция и да припомни основните елементи на структурата на имейла.

Добре е да се обърне внимание на учтивите езикови средства, подходящите форми на обръщение и логическата последователност на изложението.

Студентският съвет и университетското ръководство организира дебат и кани студентите за участие. Отговорете на поканата по-долу чрез имейл.

Уважаеми студенти,

Каним ви да участвате в дебата „Правила и справедливост в ежедневието“. По време на събитието ще обсъдим значението на правилата, личната отговорност и начините, по които можем да реагираме правилно в трудни ситуации. Дебатът е насочен към студенти, които желаят да разберат по-добре демократичните ценности и своята роля в общността.

Събитието ще се проведе в сряда, 20 март, от 16:00 ч. в стая 105. За участие е необходимо да се регистрирате, като изпратите имейл до понеделник.

Очакваме ви!

Насоки за писане на имейла

Структура:

- Поздрав: започнете с „Уважаеми организатори“ или „Уважаеми членове на Студентския съвет“.
- Потвърждение на участието: ясно посочете, че ще участвате.
- Причина за интерес: обяснете защо темата за справедливостта и правилата е важна за вас.
- Пример: споменете кратка ситуация от университетската среда, в която правилата са необходими.
- Въпрос към организаторите: добавете въпрос за събитието или темата.
- Заключение и поздрав: завършете учтиво („Благодаря и очаквам с нетърпение дебата“, „С уважение, [Вашето име]“).

2. Стил и език:

- Използвайте ясен и учтив тон.
- Изреченията да са кратки и прости

3. Съдържание:

- Обяснете с едно-две изречения защо справедливостта и правилата са важни за студенти.
- Дайте конкретен пример, например групов проект, библиотечни правила или достъп до ресурси.
- Може да зададете един въпрос, свързан с организацията на дебата или обсъжданите теми.

4. Дължина:

- Напишете имейл около 80–100 думи.
- Не е нужно да описвате много примери – един ясен пример е достатъчен.

Насоки

Взаимно оценяване

След приключване на задачата студентите могат да разменят своите текстове и да дадат кратка обратна връзка по предварително определени критерии.

ОСНОВНА ЗАДАЧА

Насоки

Основната задача има интегративен характер и позволява на студентите да приложат знанията и уменията, придобити в хода на урока. Чрез анализа на конкретен казус те развиват умения за аргументиране, писмена комуникация и участие в демократичен процес на вземане на решения. Преди започване на работата преподавателят може да възпроизведе отново уводното видео и да насочи вниманието на студентите към въпросите:

- Какъв е основният проблем?
- Кои правила са нарушени?
- Кои ценности са засегнати?
- Какви биха били последиците за университетската общност?

По този начин студентите активират знанията си преди писането.

ДИСКУСИЯ И РАЗМИСЪЛ

- Как дейностите в този раздел ви помогнаха да разберете по-добре какво означава справедливост в ежедневието?
- Кои според вас са най-важните правила в една общност и защо?
- Как можете да реагирате, когато видите несправедлива ситуация?
- Защо е важно да се спазват правилата, дори когато никой не наблюдава?
- Как можем да насърчаваме отговорно и честно поведение сред приятели и колеги?

Насоки

Заклучителната дискусия има за цел да насърчи рефлексията върху изучаваните понятия и тяхното приложение в реалния живот.

Преподавателят следва да насърчава аргументирани отговори, като при необходимост задава допълнителни въпроси и приканва студентите да илюстрират своите позиции с примери от университетската практика или от личния си опит.

Важно е дискусията да протича в атмосфера на взаимно уважение, като се подчертае, че по въпросите на справедливостта често съществуват различни, но аргументирани гледни точки.

Урок 9. Когато световите се сблъскват: Межкултурна комуникация и конфликти

Предвидени резултати от обучението

Знания:

- Да разбират основните понятия на межкултурната комуникация, включително конфликти, възникващи поради езикови бариери, културни норми, свързани с учтивост и директност, както и предизвикателства при включването в група.
- Да разпознават как граматиката функционира на прагматично ниво в общуването, за да се избегне грубо или неучтиво звучене, чрез използване на модални глаголи, смекчаващи изрази, индиректни форми и структури за учтиво несъгласие.

Умения:

- Да идентифицират межкултурни и езикови комуникационни бариери в ежедневни ситуации.
- Да използват подходящо модални глаголи за учтивост и смекчаване (*бих могъл / бих искал, може би / възможно е, налага се / трябва*) в устната комуникация.
- Да прилагат смекчаващ и предпазлив език (*Може би / Вероятно...*), за да намалят прекалено директното общуване.
- Да формулират индиректни молби и въпроси (*Дали ще имате нещо против...*, *Чудех се дали би могъл/могла да...*), за да поддържат учтив тон.
- Да упражняват учтиво несъгласие, използвайки изрази като: *„Разбирам твоята гледна точка, но...“*; *„Не съм сигурен/сигурна, че...“*; *„Не би ли било по-добре, ако...?“*

Нагласи:

- Да развиват откритост и емпатия към колеги от различни езикови и културни среди, които срещат комуникационни трудности.
- Да ценят търпението и устойчивостта при недоразумения, неудобство или изключване поради межкултурни различия.
- Да проявяват готовност да се учат от грешките си и да подкрепят другите в преодоляването на езиковите бариери.

Ценности:

- Да се ангажират със създаването на приобщаваща, уважителна и подкрепяща среда в многоезични общности.
- Да поставят етичната отговорност и взаимното разбирателство като приоритет във всяка форма на межкултурна комуникация.

Общи препоръки

Урокът разглежда межкултурната комуникация като процес на взаимно разбиране, уважение и успешно взаимодействие в многоезична университетска среда. Преподавателят следва да създаде безопасна и подкрепяща атмосфера, в която студентите да могат свободно да споделят личен опит, без опасения от оценяване или стереотипизиране.

При обсъждането на межкултурни различия е важно да се избягват обобщения и оценки за отделни култури. Акцентът трябва да бъде поставен върху индивидуалния опит, разнообразието на комуникативните стилове и значението на взаимното уважение.

Видеозапис

Насоки:

Преди гледането преподавателят може да активира предварителните знания на студентите чрез въпроси като:

- Какви трудности може да изпита човек, когато започне да учи в чужда държава?
- Какво означава за вас уважителна комуникация?
- Среждали ли сте ситуации, в които хората се разбират погрешно заради различни културни навици?

Не е необходимо студентите да дават правилни или окончателни отговори. Целта е да се активира личният им опит и да се създаде мотивация за работа по темата.

А. Четене с разбиране, лексика и слушане с разбиране: Езикова дилема

А. I. Четене

Насоки

Преди четенето е препоръчително преподавателят да активира предварителните знания на студентите чрез кратка дискусия за техния личен опит от общуването в нова езикова среда.

1. Прочетете текста и разсъждавайте върху следните въпроси:

- С какви трудности могат да се сблъскат чуждестранните студенти, когато общуват на пазар в чужда държава?
- Как езиковите бариери могат да повлияят на чувството за приобщаване или изключване в ежедневни ситуации?

2. Отбележете твърденията, свързани с текста, като верни или грешни.

Отговори:

1. А) Вярно

2. Б) Грешно

(Обяснение: От текста е ясно, че Елена е развълнувана и притеснена, не разбира всичко и кимва несигурно. Тя не се чувства напълно уверена.)

3. А) Вярно

4. Б) Грешно

(В текста се казва, че Елена се чувства разстроена, когато клиентът започва да говори на английски. Тя предпочита да говори на български и да се почувства част от средата.)

5. А) Вярно

А. II. Лексика

Насоки

След свързването на термините с определения преподавателят може да насърчи студентите да използват всяка нова дума в собствено изречение или да дадат пример от университетския живот. Това подпомага преминаването от рецептивно към продуктивно овладяване на лексиката.

1. Свържете думите с техните определения

Отговори:

1. Д) Недоразумение

2. Г) Учтивост

3. Б) Езикова бариера

4. А) Търпение

5. В) Общуване

2. Попълнете празните места с думи от списъка

Отговори:

1. директно.

(Обяснение: Когато говорим твърде директно, можем да изглеждаме груби или настойчиви. Някои култури предпочитат по-меки, индиректни изрази.)

2. езикова бариера.

(Обяснение: Трудността да се разбира другия, когато няма общ език, се нарича езикова бариера.)

3. недоразумение.

(Обяснение: Когато хората не разбират правилно думите или поведението на другия, възниква недоразумение.)

4. интонация.

(Обяснение: Начинът, по който говорим (глас, интонация), и използването на учтиви думи помага да избегнем конфликти и недоразумения.)

5. приобщаване.

(Обяснение: Чувството, че си приет и ценен в групата, е важно за доброто общуване и взаимоотношенията.)

Праг I

Насоки:

Игровият елемент повишава мотивацията и ангажираността на студентите. Препоръчително е задачата да се изпълнява по двойки или в малки групи, като участниците аргументират избора си, а не само посочват правилния отговор. След разкриването на кода преподавателят може да предложи кратко обсъждане на всяка ситуация, за да се затвърдят понятията, свързани с межкултурната комуникация.

Отговори:

1. 8)
2. 9)
3. 7)
4. 4)

Правилен код: 8 9 7 4

А.ІІІ. Слушане с разбиране

Насоки:

Преди слушането преподавателят може да насочи вниманието на студентите към възможните причини за възникване на межкултурни конфликти, като ги прикани да споделят лични наблюдения или преживявания.

След слушането е полезно да се организира кратка дискусия, в която студентите сравняват описаните ситуации със собствения си опит.

1. Слушайте записа „Когато културите се срещат: конфликти в межкултурната комуникация” и разсъждавайте върху следните въпроси:

- Можете ли да си спомните за ситуация, в която разлика в стиловете на комуникация е станала причина за конфликт или недоразумение?
- Защо според вас директното общуване се цени в някои култури, но се възприема като грубо в други?

2. Слушайте записа отново и отбележете твърденията като верни или грешни.

Отговори:

1. Б) Грешно

(Обяснение: В текста се посочва, че понякога възникват недоразумения, но целта на межкултурната комуникация е да учим и да се развиваме. Конфликтите не са задължителни, а възможност за по-добро разбиране.)

2. А) Вярно
3. А) Вярно

4. А) Вярно

5. Б) Грешно

(Обяснение: В текста ясно се посочва, че успешната комуникация изисква езикови умения, търпение и уважение. Без тях недоразуменията и конфликтите могат да се увеличат.)

3. Слушайте записа „Международен панаир в университетския кампус“ и отговорете на следните въпроси:

- Как Ана реагира, когато разбира, че един от студентите не я разбира?
- Какво според вас е важно за успешното межкултурно общуване в подобни ситуации?

4. Слушайте записа отново и изберете правилния отговор (А, Б, В или Г) на всеки въпрос.

Отговори:

1. А)

2. Г)

3. В)

4. Г)

5. А)

Праг II

Насоки

Препоръчително е задачата да се изпълнява по двойки или в малки групи. Студентите следва не само да изберат правилното определение, но и да аргументират своя избор, като използват примери от личния си опит или от ситуации, обсъждани в урока. Така се насърчават комуникацията и съвместното решаване на проблеми.

Отговори:

1. Култура – Начинът на живот на дадена група хора – традиции, ценности, език и обичаи.

2. Комуникация – Обмен на информация между хора чрез говорене, писане или жестове.

3. Културни различия – Разлики в начина, по който хората мислят, говорят и се държат в различни култури.

4. Конфликт – Спор или неразбирателство между хора, често породено от различия в мненията или културата.

Б. Четене с разбиране, граматика и слушане с разбиране: Разбирайте и се свързвайте

Б. I. Четене

1. Прочетете текста за опита на чуждестранна студентка в Новаленд и помислете за начините, по които нейните перспективи за комуникация са се променили.

2. Изберете правилния отговор (А, Б, В или Г) на всеки въпрос.

Отговори:

Б) Защото започва нов живот в чужда страна с различен език и култура. (Обяснение: В текста се казва, че Анастасия пристига в чужда страна, където всичко е ново за нея – езикът, хората и културата. Това я кара да се чувства несигурна, въпреки че е мотивирана да учи.)

В) Говорят смело и изразяват несъгласие.

(Обяснение: В първия семинар студентите говорят уверено, изразяват различни мнения и не се притесняват да не са съгласни. Това поведение изненадва Анастасия, защото е различно от нейния опит.)

Б) Като се изразява учтиво и внимателно.

(Обяснение: Анастасия използва учтиви и по-вежливи изрази, като „Чудех се дали...“, за да изрази мнението си. Така тя избягва директността и показва уважение към другите.)

В) Учтиво моли за уточнение.

(Обяснение: Когато не разбира задачата, Анастасия не мълчи и не се отказва. Тя учтиво пита за уточнение, което помага на групата да избегне напрежение и грешки.)

В) Че межкултурната комуникация изисква търпение и уважение.

(Обяснение: В края на текста Анастасия осъзнава, че успешната межкултурна комуникация изисква търпение, уважение и желание за разбиране, а не само добро владение на езика.)

Насоки

След четенето студентите могат да работят по двойки, разсъждавайки по въпросите

- Коя ситуация от текста ви се струва най-позната?
- Как бихте реагирали на мястото на Анастасия?

Така се преминава плавно към говорене.

Б. II. Граматика

Насоки

При първото упражнение е препоръчително да се обсъди как промяната на граматичната конструкция запазва основното значение на изречението, но позволява по-разнообразно и естествено изразяване. След изпълнението

студентите могат да предложат и други възможни варианти, като аргументират избора си.

1. Преработете изреченията, като запазете смисъла, но промените граматичната форма, както е указано..

Отговори:

1. Поради притеснението си да говори, Александра мълчеше по време на дискусията.
2. Когато студентите изразяват мненията си открито, понякога възникват конфликти.
3. Въпреки че се колебаеше, Александра реши да се включи в разговора.
4. Ако хората не разбират културните различия, често възникват недоразумения.
5. Александра започна да се чувства по-уверена едва когато се включи в разговорите.

Насоки

При второто упражнение вниманието следва да бъде насочено не само към правилния избор на думите, но и към тяхната употреба в контекста на межкултурното общуване. След попълването на текста преподавателят може да предложи студентите да съставят кратък диалог, в който използват изучените думи и изрази.

2. Попълнете празните места с подходящите думи или изрази от списъка в правилната форма:

Отговори:

1. директни
(Обяснение: студентите изразяват мнението си смело и открито, за разлика от Анастасия, която е свикнала с по-учтив и внимателен начин.)
2. би било добре
(Обяснение: косвен, учтив начин да изрази свое мнение или предложение без да звучи грубо)
3. недоразумения
(Обяснение: често възникват, когато хора от различни култури имат различни очаквания за общуване)
4. учтиви
(Обяснение: изразява уважение към другите, помага за гладко общуване)
5. търпение
(Обяснение: необходимо, за да се разбере другият и да се избегнат конфликти)

Праг III

Насоки

Задачите в този раздел имат за цел да затвърдят употребата на сложните изречения за цел с помощта на съюза „за да“, като ги поставят в реални комуникативни ситуации. За да се осигури плавен преход към

продуктивните езикови умения, преподавателят може да възложи кратка комуникативна задача, например студентите да разкажат какво правят, **за да** се адаптират към живота в България или **за да** общуват по-успешно с колегите си. По този начин граматичната структура се използва в автентичен контекст и се превръща в средство за общуване, а не само в предмет на упражнение.

Прочетете изреченията и съставете сложни така, че действията да изразяват цел, използвайки „за да“.

Отговори:

1. Анастасия говореше тихо, за да не обиди никого.
2. Студентите задаваха въпроси, за да разберат задачата по-добре.
3. Групата се събра, за да обсъди проекта.
4. Тя слушаше внимателно, за да разбере мнението на другите.
5. Колегата обясни правилата, за да могат всички да ги спазват.
6. Преподавателят задаваше въпросите, за да участват студентите активно.

Б. III. Слушане с разбиране

Насоки:

Преди слушането преподавателят може да активира предварителните знания на студентите чрез кратка дискусия за ролята на изражението на лицето, зрителния контакт, интонацията и езика на тялото в различните култури.

1. Слушайте записа „Разнообразие на израженията на лицето и културните различия“ и отговорете на въпросите:

- Как вниманието към израженията на лицето може да помогне за по-ясна комуникация между студентите?
- Какви елементи на общуването, освен израженията на лицето, допринасят за уважително и ефективно взаимодействие между хора от различни култури

Отговори:

1. Б)
2. В)
3. Б)
4. А)
5. А)

3. Преди да изслушате следващия запис „Зрителен контакт и ефективна комуникация“, отговорете на следните въпроси:

- Как зрителният контакт може да промени начина, по който другите възприемат нашите думи или настроение?
- Мислите ли, че невербалните сигнали могат да бъдат по-важни от думите в някои ситуации? Защо?

4. Слушайте записа „Зрителен контакт и ефективна комуникация“ и отговорете на следните въпроси:

- Какво е зрителният контакт и защо е важен за ефективната комуникация?
- По какъв начин зрителният контакт помага на другите да разбират нашите емоции и намерения?
- Как зрителният контакт може да подобри атмосферата при групови дискусии или презентации в университета?
- Какво може да се случи, ако зрителният контакт е твърде кратък или твърде дълъг?
- Как можете сами да използвате зрителен контакт, за да покажете внимание и уважение към другите в учебна среда?

В. ГОВОРЕНЕ

Насоки:

Ролевите игри предоставят възможност студентите да упражнят езиковите модели в ситуации, близки до реалното общуване. Преди започване на дейността преподавателят може да демонстрира кратък примерен диалог, като обърне внимание на подходящата интонация, невербалното поведение и използването на учтиви езикови средства.

Праг IV

Предизвикателство за решаване на межкултурни проблеми

Насоки:

Игровият елемент обобщава основните понятия от урока и подпомага затвърждаването на тематичната лексика чрез решаване на комуникативен проблем. Препоръчително е задачата да се изпълнява в малки екипи, като студентите обсъждат възможните решения и аргументират избора си.

Отговори:

1. ТЪРПЕНИЕ
2. АКТИВНО СЛУШАНЕ
3. УВАЖЕНИЕ

Код: Т А У

Г. Писане

Задача за писане: „Писмо до състудент от друг чуждестранен университет“

Насоки

Преди започване на писането е препоръчително преподавателят да обсъди със студентите особеностите на официалната електронна кореспонденция и ролята на учтивия език в межкултурното общуване. Добре е да се припомнят езиковите модели за отправяне на молба, изразяване на несигурност, учтиво несъгласие и формулиране на предложения. Особено внимание следва да се обърне на използването на модални глаголи, смекчаващи изрази и индиректни конструкции, които намаляват риска от недоразумения и подпомагат успешното сътрудничество.

ОСНОВНА ЗАДАЧА

Насоки

Основната задача има за цел да интегрира знанията, уменията и ценностите, развивани в урока, чрез създаване на практически приложим текст с ясна обществена насоченост. Чрез разработването на етичен кодекс студентите прилагат усвоената тематична лексика, използват подходящи езикови средства за формулиране на правила и препоръки и развиват умения за ефективна писмена комуникация в академична и межкултурна среда.

Преди изпълнението на задачата преподавателят може да организира кратка дискусия върху предназначението на етичните кодекси и тяхната роля за изграждането на приобщаваща университетска общност. Полезно е студентите да анализират примери за правила, които насърчават уважението, академичната почтеност, равнопоставеността и сътрудничеството.

1. Създайте етичен кодекс за студентите

ДИСКУСИЯ И РАЗМИСЪЛ

Насоки

Основната задача и разделът „Дискусия и размисъл“ изпълняват функцията на обобщаващ етап в урока. Те предоставят възможност за интегриране на четирите езикови умения (слушане, четене, говорене и писане) с развитието на межкултурната комуникативна компетентност и гражданските ценности. Препоръчително е преподавателят да насърчава не само езиковата точност, но и способността на студентите да демонстрират уважение, толерантност, емпатия и готовност за конструктивно сътрудничество – компетентности, които са съществена част от успешното общуване в международна академична среда.

1. Какви недоразумения могат да възникнат при общуване между хора от различни култури?
2. Защо един и същ начин на говорене може да се приеме като учтив в една култура и като груб в друга?
3. Как можем да реагираме учтиво, когато не разбираме другия човек?

4. Какви стратегии помагат за предотвратяване на конфликти в межкултурна среда?
5. Какво научаваме за себе си, когато общуваме с хора от различни култури?

Урок 10. Вашият глас, вашата сила

Предвидени резултати от обучението

Знания:

- Разбиране на основните принципи на гражданския дебат, коректната аргументация и уважителното несъгласие.
- Разграничаване между факти, мнения и логически заблуди в публичния дискурс и гражданската комуникация и тяхното критично оценяване.

Умения:

- Разработване и представяне на ясни, структурирани публични изказвания по граждански и социално значими теми, като се използват ефективни реторични стратегии, дискурсни маркери и модулация на гласа.
- Участие в структурирани граждански дебати на български език, като се прилагат техники на аргументация за убедително и уважително представяне и защита на гледна точка.

Нагласи:

- Демонстриране на гражданска ангажираност, емпатия и откритост към разнообразни гледни точки по време на дискусии и дебати.
- Проявяване на толерантност към неопределеността и готовност за участие в конструктивен диалог въпреки различията.

Ценности:

- Осъзнаване на значението на гласа на обществото и коректната комуникация за насърчаване на социалната отговорност, демократичните ценности и смислената обществена промяна.

Видеозапис

Насоки

Преди гледането на видеозаписа обсъдете с студентите какво представлява убедителната реч и каква е ролята на гражданския глас в демократичното общество. Насочете вниманието им към използването на аргументи, реални примери и език, основан на уважение и справедливост. След гледането обсъдете какви качества трябва да притежава един добър оратор и как думите могат да насърчат обществена промяна.

А. Четене с разбиране, лексика и слушане с разбиране: Гласът на активния гражданин

А. I. Четене

Насоки

Преди четенето преподавателят може да активира предварителните знания на студентите чрез кратка дискусия по поставените въпроси. Добре е обучаемите да споделят личен опит от участие в презентации, дебати, студентски инициативи или обществени кампании. По този начин се създава връзка между темата на урока и реалните комуникативни ситуации, в които студентите могат да бъдат активни участници.

1. Прочетете текста и разсъждавайте върху следните въпроси:

- Изнасяли ли сте някога публична реч, за да подкрепите идея или промяна (например в университета или в своята общност)? За какво беше тя?
- Какво ви идва наум, когато чуете понятието застъпничество?
- Защо според вас публичното говорене е важно в едно демократично общество?

Отговори:

1. А) Вярно

2. Б) Грешно

(Обяснение: Хората могат да изразяват мнението си на обществени срещи, форуми или пред институции, когато защитават важни за тях каузи. Гражданската ангажираност означава освен да говорим и да умеем да слушаме.)

3. А) Вярно

4. Б) Грешно

(Обяснение: Личната ангажираност влияе на начина на говорене. Когато сме засегнати лично, сме много по-емоционални.)

5. А) Вярно

А. II. ЛЕКСИКА

Насоки:

При първото упражнение преподавателят може да насърчи студентите първо самостоятелно да свържат термините с определенията, а след това да обсъдят отговорите по двойки или в малки групи. Добра практика е след проверката всеки студент да състави собствено изречение с един или два от новите термини. По този начин се преминава от разпознаване към активно използване на новата лексика.

1. Свържете ключовите термини с техните определения

Отговори:

- 1 – Г (Публично говорене → Умението да изразяваш идеи и мнения пред аудитория ясно и убедително)
- 2 – А (Застъпничество → Подкрепа и защита на определена кауза или идея)
- 3 – Б (Реторика → Изкуството да говориш убедително и ефективно)
4. – Д (Аргумент → Довод или доказателство, което подкрепя мнение)
5. – В (Социална промяна → Промяна в обществото, която засяга начина на живот, права или ценности)

Насоки:

Второто упражнение насочва вниманието към употребата на думите в контекст. Преподавателят може да обърне внимание на смисловите различия между понятия като **гражданска ангажираност**, **застъпничество** и **активен гражданин**, които често се използват в сходни ситуации, но имат различно значение. Насърчава се аргументирането на избора, като студентите обясняват защо дадена дума е най-подходяща за конкретното изречение.

2. Изберете правилната дума/фраза от списъка, за да попълните празните места. Всяка дума/фраза може да се използва само веднъж.

Отговори:

1. публично говорене
2. гражданска ангажираност
3. застъпничество
4. аргумент
5. активен гражданин

Праг I

Насоки:

Преди изпълнението на задачата преподавателят може накратко да припомни основните идеи от текста за ролята на публичното говорене, реториката и гражданската ангажираност. Препоръчително е студентите първо да отговорят самостоятелно на въпросите, след което да обсъдят решенията си по двойки или в малки групи. Това създава възможност за обмен на аргументи и взаимно коригиране на допуснати неточности.

Отговори

1. Б) 8
2. В) 9
3. А) 7
4. Б) 6

Код: 8 9 7 6

А.ІІІ. Слушане с разбиране

1. Слушайте записа „Смелостта да говориш: как да преодолеем страха от публично изказване” и разсъждавайте върху следните въпроси:

- Случвало ли ви се е да говорите публично (напр. в аудиторията, на събитие, по време на презентация)?
- Как се чувствахте преди и по време на речта си?
- Защо според вас публичното говорене се счита за трудно или стресиращо за много хора?
- Какво според вас прави някого уверен оратор?

2. Слушайте записа отново и отбележете твърденията като верни или грешни.

Отговори:

1. Б) Грешно

(Обяснение: Емоциите са нормални и дори полезни – те ни помагат да звучим по-истински и да се свържем с аудиторията.)

2. А) Вярно

3. Б) Грешно

(Обяснение: Добре е да започнем с пример, история или въпрос, защото това привлича вниманието и събужда интереса на хората.)

4. Б) Грешно

(Обяснение: Публичното говорене е инструмент, чрез който можем да влияем положително върху обществото – споделяме идеи, вдъхновяваме и подтикваме към действие.)

5. А) Вярно

Насоки:

Въпросите за дискусия след втория аудиозапис насърчават пренасянето на наученото в практически контекст. Преподавателят може да организира работа по двойки или в малки групи, в която студентите обсъждат подходящото използване на езика на тялото, зрителния контакт, жестовете и гласа при публично говорене. Полезно е участниците да обменят идеи за стратегии за справяне с непредвидени ситуации по време на презентация или публична реч, като технически затруднения, въпроси от аудиторията или загуба на концентрация.

3. Слушайте записа „Как да говорим уверено пред публика” и отговорете на следните въпроси:

- Опишете как бихте използвали ръцете и езика на тялото си, за да направите речта по-интересна и убедителна.
- Какво бихте направили, ако по време на речта се появи неочаквана ситуация (например технически затруднения, въпроси от публиката), за да останете спокойни и уверени?

4. Слушайте записа отново и изберете правилния отговор (А, Б, В или Г) на всеки въпрос.

Отговори:

1. Б) Защото е естествена човешка реакция
(Обяснение: В текста се казва, че много хора се страхуват да говорят пред публика и че това е напълно нормално. Това показва, че страхът е естествена човешка реакция, а не нещо необичайно.)
2. В) Като помогнат да звучи по-истински и да се свърже с публиката
(Обяснение: Според текста емоциите не са нещо лошо. Те помагат на говорещия да звучи искрено и да се свърже по-добре с аудиторията, защото публиката усеща, че той говори от сърце.)
3. Б) Подготовката
(Обяснение: В текста ясно се подчертава, че подготовката е ключова. Говорещият трябва предварително да помисли какво ще каже и как ще се представи пред хората.)
4. Г) С кратък пример, история или въпрос
(Обяснение: Посочено е, че е полезно речта да започне с кратък пример, история или въпрос, който привлича вниманието и събужда интереса на публиката.)
5. А) Страхът намалява, а увереността расте
(Обяснение: В края на текста се казва, че с времето и практиката страхът намалява, а увереността се увеличава. Това означава, че упражненията и опитът помагат на човек да стане по-уверен в публичното говорене.)

Праг II

Насоки:

Дейността в Праг II има за цел да затвърди усвоената тематична лексика чрез съотнасяне на ключови понятия с техните определения. Упражнението подпомага изграждането на стабилни смислови връзки между новите термини и тяхната употреба в контекста на публичното говорене, гражданската активност и демократичното участие.

Преди изпълнението на задачата преподавателят може да припомни накратко основните понятия, разгледани в предходните раздели, като насърчи студентите да дадат собствени примери за всяко от тях. Това подпомага активирането на вече усвоените знания и улеснява правилното съотнасяне на термините с определенията.

Отговори:

1. – Способността да говорим така, че другите да ни разберат и да ни повярват.
2. – Действие или проект, чрез който хората участват активно в обществото.
3. – Реакция на публиката, която помага да се подобри речта.
4. – Способност да показваш чувства чрез глас и поведение.

Б. Четене с разбиране, граматика и слушане с разбиране: Твоят глас в действие

Б. I. Четене

Насоки:

Преди четенето преподавателят насочва вниманието към заглавието „Гражданският диалог в действие“ и поставя въпросите за предварително обсъждане. Чрез тях се активират предходните знания на обучаемите, изграждат се очаквания към текста и се въвежда основната терминология („граждански диалог“, „общност“, „обществен проблем“). Добре е преподавателят да насърчи всички обучаеми да споделят кратки примери от собствената си страна или университет.

1. Прочетете текста „Граждански диалог в действие“ и отговорете задавали ли сте си въпроса какво означава за вас „граждански диалог“? Как студентите могат да допринесат за решаването на проблеми в своята общност?

2. Изберете правилния отговор – А, Б, В или Г.

Отговори:

1. Б)
2. В)
3. Г)
4. Б)
5. В)

Б. II. Граматика

Насоки:

В първата задача студентите упражняват **номинализацията** (превръщането на глаголи в съществителни имена). Преди упражнението преподавателят припомня, че този модел е много характерен за официалния, научния и административния стил. Добре е първо да бъдат разгледани няколко примера на дъската.

1. Трансформирайте изреченията, като замените глагола със съществително име (напр. *обсъждат* → *обсъждане*).

Отговори:

1. *Обсъждането* на важни обществени въпроси е част от гражданския диалог.
2. Свободното *изразяване* е основен принцип на диалога.
3. *Решаването* на проблемите чрез разговор е ефективен подход.
4. *Подкрепата* на студентските инициативи от общината е важна за успеха им.

5. Активното участие в срещите показва ангажираност.

Насоки:

Втората задача затвърждава употребата на различни **глаголни времена** в зависимост от контекста. Преподавателят насочва вниманието към езиковите сигнали („вчера“, „миналата година“, „ако“, „в бъдеще“, „до края на семестъра“), които определят избора на глаголна форма

2. Попълнете празните места с глагол в подходящо глаголно време от списъка.

Отговори:

1. организираха (минало свършено време)
2. покани (минало свършено време)
3. участват (сегашно време за условно изречение)
4. ще развият (бъдеще време)
5. ще бъдат (бъдеще време)

ПРАГ III

Насоки:

Игровата задача има за цел да затвърди уменията за преобразуване на косвена в пряка реч в комуникативен контекст. Преподавателят припомня основните особености на пряката реч.

Отговори:

1. – Искаме да организираме доброволчески акция за почистване на Студентския град! – обяви младежката организация.
2. – Искаме да създадем клуб за обсъждане на обществените проблеми! – споделиха студентите.
3. – Искаме да предложим нови идеи за подобряване на транспорта в града! – заявиха гражданите.
4. – Искаме да защитим зелените площи в квартала! – заявиха жителите.
5. – Искаме да информираме повече хора за един важен екологичен проблем! – казаха младежите.
6. – Искаме да влияем на решенията в града! – казаха младите хора.

Б. III. Слушане

Насоки:

Преди слушането преподавателят организира кратък разговор по поставените въпроси. По този начин се активира тематичната лексика („обществен проблем“, „социални мрежи“, „обществена промяна“, „инициатива“) и се стимулира прогнозиране на съдържанието.

1. Слушайте записа „Гласът, който промени спирката“ и отговорете на въпросите:

- Защо според вас хората често се оплакват от даден проблем, но не предприемат действия?
- Каква роля играят социалните мрежи в решаването на обществени проблеми?
- Смятате ли, че всеки човек може да предизвика промяна? Защо?
- Какви са рисковете и ползите от публичното изразяване на мнение?

2. Слушайте записа отново и изберете правилния отговор (А, Б, В или Г) на всеки въпрос.

Отговори:

1. Б)
2. В)
3. Г)
4. Б)
5. В)

3. Преди да изслушате записа „Стартира проектът „Гласът на младите българи“, отговорете на следните въпроси:

- Какви проекти биха мотивирали младите хора да участват повече в обществото?
- Може ли фондация да помогне повече на младите хора от държавата? Защо?

4. Слушайте записа „Зрителен контакт и ефективна комуникация“ и отговорете на следните въпроси:

- Каква е основната цел на проекта „Гласът на младите българи“?
- Какви методи използва проектът, за да мотивира младите хора?
- Как проектът подпомага развитието на социална отговорност и национална идентичност у младите хора?
- Защо включването на изкуство и творчески инициативи е важно за проекта?
- Как младите хора могат да участват активно в проекта?

В. ГОВОРЕНЕ

Насоки:

Преди началото на дискусията преподавателят припомня ключовите понятия от предходните раздели – **гражданска активност, публично говорене, граждански диалог, застъпничество, аргумент** – и насочва студентите към тяхното използване в устната реч.

По време на дискусията преподавателят изпълнява ролята на модератор, който насочва разговора, стимулира участието на всички обучаеми и подпомага използването на подходящи средства за аргументация. Корекцията на езиковите грешки се извършва дискретно и предимно след приключване на дискусията, за да не се нарушава свободното общуване.

1. Обсъдете в групата следните въпроси:

- Защо е важно гражданите да изразяват своето мнение по обществени въпроси?
- В какви ситуации мълчанието може да бъде проблем за обществото? Дайте пример.
- Какви качества са необходими на човек, за да защитава публично своята позиция?
- По какъв начин младите хора могат да участват активно в обществения живот?
- Как гражданската активност може да допринесе за положителна промяна в една общност?

2. Ролеви игри: Гражданското участие и силата на публичния глас

Инструкции:

- Във всяка ситуация има двама участника: Студент А и Студент В.
- Прочетете ситуацията и ролята си.
- Използвайте примерните изрази, за да водите диалога.
- Време за игра: 2–3 минути.

Праг IV

„Твоят глас, твоята сила“

Насоки:

Преди началото на дейността преподавателят представя ситуацията и насочва вниманието към значението на гражданското участие при решаването на обществени проблеми. Студентите работят самостоятелно или по двойки, като първо отговарят на въпросите, след което разшифроват думите. В заключителната част преподавателят организира кратко обсъждане, в което студентите коментират кои форми на гражданска активност според тях са най-ефективни и как младите хора могат да влияят върху обществените решения чрез участие в избори, обществени обсъждания, кампании и граждански инициативи. Така игровата задача се превръща в естествен преход към писмените дейности и основната продуктивна задача на урока.

РАЗДЕЛ Г. ПИСАНЕ

Насоки:

Дейността има за цел да развие уменията на обучаемите за създаване на **аргументативен писмен текст**, в който те ясно изразяват лично мнение по актуален обществен въпрос, свързан с университетската среда. Освен езиковите компетентности, упражнението развива критическо мислене, гражданска ангажираност и умения за аргументиране. Полезно е предварително да бъдат припомнени езиковите средства за изразяване на мнение и аргументация („Според мен...“, „Смятам, че...“, „Това ще помогне

за...“, „В заключение...“), които обучаемите следва да използват в своите текстове.

ОСНОВНА ЗАДАЧА

Насоки:

Задачата предоставя възможност за упражняване на умения за създаване и представяне на кратка аргументативна реч. Предварително се припомнят особеностите на публичното изказване, неговата структура и езиковите средства за логическа свързаност. В хода на работата се насочва вниманието към формулирането на ясна позиция, аргументирането ѝ с подходящи примери и спазването на академичен и неутрален стил. След представянето на речите се организира кратка дискусия, която дава възможност за самооценка, взаимна оценка и предоставяне на конструктивна обратна връзка съобразно предварително определените критерии.

Напишете кратка реч за Форума за обществени дебати

ДИСКУСИЯ И РАЗМИСЪЛ

Насоки:

Дискусията се провежда след представянето на речите и има за цел да насърчи личната рефлексия, аргументираното изразяване на мнение и активното участие в обществен диалог. Въпросите създават условия за споделяне на личен опит, обсъждане на ролята на студентите в университетската общност и осмисляне на значението на гражданската активност. Акцентът се поставя върху уважението към различните гледни точки, умението за аргументиране и конструктивното участие в дискусията. Преподавателят насочва разговора, като стимулира равнопоставено участие и създава подкрепяща среда за свободно изразяване на мнение.

- Какво означава за вас изразът „*твоят глас*“?
- Имало ли е ситуация, в която сте се колебали да изразите мнението си? Защо?
- Смятате ли, че студентите имат достатъчно възможности да изразяват позицията си в университета?
- По какъв начин университетът може да насърчи по-активното участие на студентите?
- Защо е важно младите хора да участват в обществения и гражданския диалог?
- Как можете лично да използвате гласа си, за да допринесете за положителна промяна?
- Вярвате ли, че един глас може да промени нещо? Дайте пример.

Digitally-Enhanced Foreign Language Education
For Active European Citizenship and Democratic
Culture

Project No. 2024-1-R001-KA220-HED-000249951

GEORGE EMIL PALADE
UNIVERSITY OF MEDICINE,
PHARMACY, SCIENCE, AND
TECHNOLOGY OF TARGU MURES

UNIVERSITY
of NICOSIA

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Co-funded by
the European Union